

XXV. évfolyam 1.szám

zeneKar 25

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

JUBILEUMOT
ÜNNEPEL A
GYŐRI
FILHARMONIKUS
ZENEKAR

1

FELFEDEZŐ
ÚTON ZUGLÓBAN

KODÁLY ÉS
A SZÁMÍTÓGÉP

TUDJON MEG TÖBBET A SZIMFONIKUS ZENEKAROKRÓL!

Tisztelt Olvasónk!

Huszonötödik éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakmapolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN 2018-BAN IS ELŐFIZETŐNK!

A

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

évi **6 ALKALOMMAL**

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt: 3500 Ft/év

ROVATAINKBAN FOGLALKOZUNK

a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszertörténettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint hangversenykritikákon és zenetörténeti írásokon kívül közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak próbajáték felhívásait.

INNEN MEGTUDHATJA, MI TÖRTÉNIK A HANGVERSENY-PÓDIUMON ÉS MÖGÖTTE!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsag.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

■ KALENDÁRIUM

4

■ ZENEI KÖZÉLETÜNK

JUBILÁLÓ ZENEKAROK

50 éves a Győri Filharmonikus Zenekar

A Győri Filharmonikus Zenekar alapítása több, mint 150 évre nyúlik vissza, hivatásos zenekarrá azonban pontosan ötven évvel ezelőtt, 1968-ban vált az együttes. A jubileumi évadról, az elmúlt évtized újításairól, és a jövőbeni tervekről beszélgettünk a zenekar igazgatójával, Fúke Gézával, illetve Berkes Kálmán művészeti vezetővel. *(Keszler Patrícia)*

7

55 éves a Liszt Ferenc Kamarazenekar

A Liszt Ferenc Kamarazenekar múltjáról, egyediségéről és változásairól beszélgettünk Pálfi Gábor ügyvezetővel és Tfirst Péter koncertmesterrel annak apropóján, hogy az együttes a Szimfonikus Zenekarok Szövetségének soraiba lépett. *(Keszler Patrícia)*

11

REGIONÁLIS ZENEKAROK

Jobban támogatassák a nehezen eladható értéket

A Regionális Zenekarok Szövetségének elnöke, egyúttal az Egri Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője, Szabó Sipos Máté és Horváth Gábor főtktár, a Gödöllői Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője mesélt lapunknak a regionális együttesek aktuális helyzetéről, illetve a szövetség hosszú távú céljairól. *(Keszler Patrícia)*

14

■ MŰHELY

EDUKÁCIÓ

A koncertterem: szentély

A Zuglói Filharmónia ifjúsági koncertsorozatai ismét magukra vonták a figyelmet; a Felfedezőúton tavaszi előadása – Menjünk cirkuszba! címmel – történelmet írt, amikor a muzsikások és az ifjú táncosok mellett artisták is színpadra léptek. Dr. Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, az előadások megálmodója és állandó műsorvezetője már az őszi évad 19 előadásának, a zenében, balettben, animációs film-ben rejlő humor bemutatásának sikerét is elkönyvelheti. *(Mechler Anna)*

18

PORTRÉ

Hubay-Zathureczky iskola – Pauk György

A hegedűművész 80. születésnapjára megjelentetett „Négy húron pendülök” című könyvére támaszkodunk, amikor az olvasót megismertetjük a gazdag életpályával. *(Rakos Miklós)*

23

Kodály és a számítógép

Havass Miklós az informatika egyik hazai meghonosítója; egyike azoknak, akik a Magyarországon található első számítógépeken dolgoztak. Szegedi polgári

családból származik, ezért természetes volt számára, hogy megtanuljon játszani egy hangszeren – ami végül abba az irányba sodorta, hogy munkatársa lett Kodály Zoltánnak. *(Mechler Anna)*

29

MAGYARRA HANGOLVA

Aki sohasem félt belevágni valami új dologba

Dzsanda Vitalij a Concerto Budapest Szimfonikus Zenekar ütőse. A Zuglói Filharmónia ifjúsági sorozatában, a Pastorale-ban szólistaként is bemutatkozott, sőt: gyakorló hangszerkészítőként az ütőhangszerek működéséről, felépítéséről is beszélt már közönség előtt. *(Mechler Anna)*

33

ZENEKARI KOMMUNIKÁCIÓ

Facebooktól az applikációig

Tévéadások, rádióspotok, saját újság vagy mobiltelefonra készített app? Írott anyagok vagy inkább videók? A szimfonikus zenekarok is szünet-szakadatlan keresik azokat a lehetőségeket, amelyekkel hatékonyabban tudják eljuttatni a közönséghez, a támogatókhoz az üzeneteiket. *(Réfi Zsuzsanna)*

38

■ KRITIKA

KONCERTEKRŐL

A Kodály Filharmonikusok Debrecen, az Óbudai Danubia Zenekar, a Miskolci Szimfonikus Zenekar, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar és a Budafokei Dohnányi Zenekar hangversenyeiről. *(Fittler Katalin, Kovács Ilona)*

41

CD

Farkas Ferenc zenekari műveinek 5. CD-felvételéről

A Londoni Toccata Classics-é az érdem, hogy egy évszázaddal a zeneszerző születése után lassanként lehetővé válik – legalábbis nagy vonalakban – Farkas Ferenc gazdag életművének áttekintése, vagy legalábbis a hangversenydaraboknak szánt szimfonikus és kamaraművek. *(Fittler Katalin)*

46

KÖNYV

Deseő Csaba: Kettős fogás

A Gramofon Könyvek sorozatban látott napvilágot ez az érdekes című könyv. Kettős fogásként szerepel a címlapon és a kötet gerincén, ám a belső címlapon már egybeírva, ahogyan a vonóshangszereken egyidejűleg megszólaltatott hangközöket szokás jelölni. Mégsem könyvelhetjük el egyszerűen sajtóhibaként, hiszen az ábra a két vonóshangszerrel arra is utal, hogy két hangszeren is talált fogást a komolyzenében és a jazz világában egyaránt ismert vonósjátékos. *(Fittler Katalin)*

47

TALLÓZÓ A KÜLFÖLDI ZENEI SAJTÓBÓL

49

■ PRÓBAJÁTÉK

40, 51

Címlap információ:

A Zuglói Filharmónia Felfedezőúton című sorozata zuglói gyerekeknek és diákoknak.

Fotó: Németh Szabolcs

79 ÉVES KORÁBAN ELHUNYT TARJÁNI FERENC kétszeres Liszt-díjas kürtművész, a Rádiózenekar szólamvezető kürtművésze, a Magyar Fúvósötös, a Budapesti Kamaraegyüttes, a Tarjáni Kürtkvartett alapító tagja, a Liszt Ferenc Zeneakadémia tanára.

Tarjáni Ferenc 1938. szeptember 11-én született Dorogon, ahol először hegedűn kezdett tanulni, de egy csuklótörés véget vetett hegedűsi karrierjének. 1961-ben kürtösként a Zeneművészeti Szakiskolában végezte tanulmányait. 1957-től a Postás Szimfonikus Zenekar, 1958-tól a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának első kürtöse, szólamvezetője volt.

Szólístaként a legnagyobbakkal játszott a Royal Philharmonic Orchestrától a Berliini Filharmonikusokig és a Moszkvai Szimfonikus Zenekarig, fellépett többek között a New York-i Carnegie Hallban is. Szólózott Leopold Stokowski, Charles Münch vezénylete alatt, és ő volt Ferencsik János első rézfúvós szólístája.

Kortárs magyar zeneszerzők egész sora komponált versenyművet számára (Dávid Gyula, Hidas Frigyes, Farkas Ferenc, Soproni József, Láng István).

Több tucat szóló- és kamaralemez-felvétele jelent meg, lemezei közül kiemelkedik Brahms Kürttriója, amelyet Ránki Dezsővel és Takács-Nagy Gáborral rögzített.

Számos nemzetközi hangszeres versenyen nyert díjat. Művészetét 1965-ben és 1967-ben Liszt Ferenc-díjjal, 1975-ben érdemes, 1980-ban kiváló művész címmel, 2004-ben Bartók-Pásztory-díjjal ismerték el.

LEONARDO SINI olasz dirigens nyerte meg a Maestro Solti Nemzetközi Karmesterversenyt.

Az első helyezettnek 20 ezer euróval járó díjat és a Solti György által dedikált karmesteri pálcát a pécsi döntőnek is helyet adó Kodály Központban rendezett gálán vette át a győztes. A karmesterverseny második helyezettje az osztrák Azis Sadikovic, a harmadik pedig az izraeli Nimrod David Pfeffer lett. A közönségdíjat Dobszay Péter kapta, Ferencsik János karmesteri pálcáját pedig a másik magyar döntős, Cser Ádám vehette át.

TISZTELETJEGGYEL

VÁJT FÜLŰEK ISKOLÁJA

Az ember hajlamos normalitásként elfogadni, amit megszokott, vagy amihez érzelmi okokból ragaszkodik. Elrendezte valahogy magában a világot: egyik oldalra sorolta a kellemetlen dolgokat és jelenségeket, a másikkra a kellemeseket. Kevesen vannak, akik a zenét ne az élet napsütéses oldalán tartanák számon. Igaz, muzsikán többnyire mást és mást értenek – de értékeljük a pusztán tény, hogy a rideg világrend által ránk kényszerített mindenható ráció korában a léleknek is van még intézményes menedéke.

Ez az üzletközpontú világrend persze nem ismer kivételeket: igyekszik kiterjeszteni fennhatóságát az élet töle idegen területeire is, ahol naivabb, romlatlanabb korokban nem is volt kompetenciája. A haszonelvű felfogásnak napjainkban ráadásul van egy nagy csábítása: minél rövidebb futamidejű profitra tör. Az évtizedek folyamán valószínű megtérülés egyre kevésbé érdekli a XXI. század örökre pörgő, virtuális kapaszkodókba csimpaszkodó kapitalistáját. Nincs bizodalma a kaotikus jelenben, ezért nem tud megbékélten tekinteni a jövőre sem.

Mulandó jelenség, porlékony elit – mondhatnánk kellő felületességgel, de talán csak áltatnánk magunkat. Minden biztonnal némi keresgéléssel lelnénk lelkesítő párhuzamokat, hogy ennél reménytelenebb helyzetben is felállt már a térdre rogyasztott művészvilág. Voltak forradalmak és háborúk, de a romok eltakarításával egy időben mindig újjászervezték a zenekarokat is. A lélek újjáépítéséhez múlhatatlan szükség volt rájuk, és ezt senki nem is vitatta. Természetes volt, hogy

részei a nagy közösség életpárti kontinuitásának. Rendszerint előbb tartották a toborzót és névsorolvasást, és csak aztán gondolkodtak el a szükséges forrásokról. A vitathatatlan igényhez rendelték az anyagiakat, nem pedig fordítva. Ha nem kerültek kellőképpen módos és felelősségteljes mecénások, a terhet az állam vállalta magára. Az állam, amely társadalmi válsághelyzetekből, véres kataklizmákból kilábalva nem volt kevésbé koldusszegény, mint polgárai, de rendelkezett a minimális küldetéstudattal és újraelosztó képességgel ahhoz, hogy a test mellett a szellem se maradjon táplálék nélkül.

Az állam módszeres és tudatos felszámolása idején (mely folyamatot a szabadság kiteljesedéseket igyekeznek eladni, de a közösségi terek szükségesszerű elsorvasztásával jár együtt) szembesülnünk kell a ténnyel: az Európában évszázadokon át működő, rendszereken és filozófiákon átívelő, azokat nem egyszer takaréklángon átvészelő kultúraszerveződési modellek válsága magát a „művészeti ipart” is az agóniázás állapotába taszíthatja. Nem az etatizmus dicsőítéséről, „Állam bácsi” árnyékába való húzódásról van szó, hanem arról, hogy az előttünk járó nemzedékek által megkérdőjelezhetetlennek tartott értékeket számolunk fel, vagy engedünk veszendőbe menni. Egy szimfonikus zenekar pénzbe kerül, közvetlen profitot ritkán hoz (közvetített már annál inkább; noha ritkán hoznak összefüggésbe például egy művészeti fesztivált az adott időszak idegenforgalmi bevételeivel) – a haszonelvű szemlélet tehát az első körben hajlamos odavetni ezeket az „improduktív” költségvetési tételeket a

SZABÓ DÉNES Kossuth- és Liszt-díjas karnagynak kiemelkedő szakmai teljesítményéért elismerő oklevelet adományozott az emberi erőforrások minisztere, melyet Hoppál Péter kultúráért felelős államtitkár adott át Budapesten. A Cantemus Gyermekkar hat díjat hozott el a Lengyelországban, októberben lezajlott Gaude Cantem nemzetközi versenyről: a gyermekkari kategória I. helyét, a legjobb gyermekkarnak járó zsűri különdíját, a legjobb külföldi kórus díját, a Katowicei Zeneakadémia nagydíját, a nagydíjat és a különdíjat.

TÖBB MINT 4 MILLIÁRD forintnyi hazai és európai uniós forrásból, a Modern Városok Program keretében megkezdődik a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézetének korszerűsítése.

ÉLETÉNEK 56. ÉVÉBEN, méltósággal viselt, súlyos betegség következtében elhunyt Csontos János, József Attila-díjas író, költő, újságíró, televíziós szerkesztő és kultúraszervező, aki az alapítás évében, 1994–1995-ig a Zenekar újság első főszerkesztője volt. A rangos József Attila-díj mellett korábban elnyerte a Szellemi honvédelemért díjat, a Kós Károly-díjat és a Csengery Antal díjat. A Glokalfilm nevű cégével többek között zenei ismeretterjesztő sorozatot is készített Zenedoboz címmel. (<http://zenedoboz.info/>)

Csontos János halálával mind a magyar költészet, mind a magyar próza egy igazi mesterét, formaművészt veszttette el.

Írásaival a „Tiszteletjeggyel” című rovatunkban találkozhattak olvasóink. Emléke előtt tisztelegve idézzük egyik jegyzetét, amely a Zenekar újság 2005/5-ös számában jelent meg és máig nem veszttett aktualitásából.

megszorítások varánuszgyikjának. Legfeljebb majd ha jobban megy az országnak, visszaállítjuk az eredeti állapotot – ígéri.

És alighanem itt van a kutya elásva. Vajon egy derűsebb anyagi helyzetben helyreállítható-e a normálállapot? Lehet-e toborzót, névsorolvasást tartani, mint egy világégés után, hogy összeálljon egy történelmileg szétkergetett zenekar? Jegelhető-e a tehetség, a szakértelem? Képes-e fenntartani a kívánt művészi nívót a munkanélküli, vagy egyéb természetű kenyérkeresetre kényszerülő muzsik? S vajon fenntartható-e a kultúraszegény időkben a lélekmenekítő társadalmi igény? Lesz-e közönsége a boldog, konszolidált időknek?

A szimfonikus zenekari élet – s egyáltalán: a komolyzenéről felelősen gondolkodó értelmiség – pontos helyzetérzékelésére, veszélyérzetére vall, hogy tematizálták, már-már az egyik központi témává emelték a koncertközönség utánpótlásának ügyét. Amely – a költségvetési gondoktól függetlenül is – jogos aggodalomra ad okot. Az a méltatlan hercehurca például, hogy a végrehajtó hatalom pénzügyi megszorítási kényszere miatt halálos ítéletet szándékozott kimondani az alapfokú művészeti iskolákra, azt mutatja: az országvezetők aligha vannak tisztában a nemzet lelki egészségét fenyegető veszedelemmel. A haszonelvű megszorítók ugyan (legalábbis lapzártakor úgy tetszik) meghátrálásra kényszerültek, ám csak egy hajszálon múlt, hogy a jövő koncertpublikuma még vékonyabbá váljék. Az igény megcsappanásával aztán automatikusan töpörödne a költségvetési teher is – újabb lépést tehetünk volna tehát egy olyan, lelkesen fogyasztó társadalom felé, ahol talán árnyalatnyival kedvezőbbek a gazdasági mutatók, de Bartók és Beethoven valahogy már kiszorult belőle.

De vajon valóban az a normalitás, hogy legyenek zenekarok, amelyek jó akusztikájú koncerttermekben telt házas hangversenyeket adnak estelelte? Egy kis megszorító buzgalommal könnyen találni olyan korokat és berendezkedéseket, ahol ez nem volt a mindennapok része, sőt – köszönhetően az agyak és szívek együgyű tudatlanságának – még a vágyak világában sem jelent meg. Ám hadd legyünk ezúttal kevésbé globálisak és egyetemlegesek időben és térben. Mondjuk azt egyszerűen: Figyelj, te állam – én táplálalak és eltartalak, de cserébe te is tegyél meg egyet-mást, mielőtt végképp elhalnál, átadva a terepet a multinacionális földi mennyországnak. Nem nyitok vitát például afőlről, van-e jogod a pillanatba ragadva dönteni gyermekeink és unokáink zenei neveltetése vagy zenei analfabetizmusa felől. Erről nem tárgyalunk, miként az ábécéről és az egyszerűről sem. Lerázhatod a felelősséget az ősökkel kapcsolatban (bár az sem túl szép vonásod), de felelősséggel tartozol az utódok iránt. Honnan tudja az új nemzedék, hogy szereti-e Kodályt vagy Muszorgszkijt, ha soha nem mutatták meg neki? Honnan tudhatná, hogy lelki igénye a muzsika, ha a legfogékonyabb életkorban jószerivel eltitkolták előtte?

Ha a zenekarok felismerik, hogy saját közönségük utánpótlás-nevelése nekik is elemi érdekük, az dicséretes dolog. Ha hajlandók és képesek is részt venni e misszióban, az meg egyenesen szívvidító. Ám mindez csupán akkor ér valamit, ha az érdekérvényesítő képességük is van olyan hatékony, hogy rákényszerítse a rövid távon ellenérdekelteket: ne hozzanak jóvátehetetlen, helyrehozhatatlan kultúrpolitikai lépéseket. Hogy ne essék a kockafejűek prédájául a vájtfülűek iskolája.

Csontos János (1962–2017)

50 éves a Győri Filharmonikus Zenekar

„Pénznél is fontosabb a zenei ízlés”

A Győri Filharmonikus Zenekar alapítása több, mint 150 évre nyúlik vissza, hivatásos zenekarrá azonban pontosan ötven évvel ezelőtt, 1968-ban vált az együttes. A jubileumi évadról, az elmúlt évtized újításairól, és a jövőbeni tervekről beszélgettünk a zenekar igazgatójával, Fűke Gézával, illetve Berkes Kálmán művészeti vezetővel.

I Az Önök személyében két klarinétművész áll a Győri Filharmonikus Zenekar élén. Ez a hangszeres rokonság pozitívan hat a szakmai együttműködésükre is?

Fűke Géza: Mindkettőnk esetében a klarinét csak eszköz, sokkal fontosabb számunkra a zenének a megfogalmazása, a zene nyelve, az, hogy mind a ketten ezen a hangszeren játszunk, kizárólag a véletlen műve és számunkra természetesen sokkal fontosabb, hogy közös a zenei ízlésünk és gondolkodásmódunk. Ezzel egy meghatározó momentumhoz érkeztünk, hiszen egy zenekar működésében is mindennél, még a rendelkezésre álló pénznél is fontosabb a zenei ízlés, amit nem lehet megvásárolni. Ha nincs meg a modern és a művészi munka összes hagyományával átitatott ízlésvilág, akkor mindegy is, hogy ki mit csinál, a végeredmény nem lehet jó. A zenekarunk sikerének egyik titka ez, s hogy Kálmánnal ebben villámgyorsan közös nevezőre tudunk jutni.

Berkes Kálmán: Én ugyanezt gondolom, Géza és jómagam is azért játszunk még mindig hangszeren, mert nagyon fontos az élő kapcsolat a hangzó anyaggal. A közös zenei ízlés, neveltetés, és általa a közös zenei cél létfontosságú mindkettőnkénél.

I Közel egy évtizede vezetik a térség egyik kulturális csúcsintézményét, s éppen 2008-tól datálják a zenekar újkori sikertörténetét is. Mi az, ami az együttes fennállása óta ebben az évtizedben a legtöbbet változott?

B.K.: Ha egy szóval válaszolhatnék, azt mondanám, hogy minden.

F.G.: Az ízlés, ami kézen fogva jár az igényességgel, s ha már i betű, akkor az idő, amit nem sajnálunk befektetni, hogy ízléses és igényes előadásokat hozzunk létre. Kiemelném azonban az innovációt is, akár műsorszerkesztésről, akár a közönség megszólításáról, akár a bérletstruktúránkra legyen szó, minden helyzetben kereszük a jobb megoldásokat, a közönségbázis bővítésének lehetőségeit. Nem szeretem a tudományos-fantasztikus megközelítéseket, mindig a közönség legmagasabb szintű kiszolgálása a cél. Az persze a mi felelősségünk, hogy milyen értékek mentén tesszük mindezt. Vidéki nagyvárosban működő, nemzeti minősítésű zenekarként kötelességünknek érezzük a régió lakosságának kiszolgálását, tudatosan vagyunk jelen mindenhol, koncertezünk, saját bérletünk van Sopronban, Mosonmagyaróváron, Tatabányán, Veszprémben, de az ország-

Berkes Kálmán

Forró: MEKLI ZOLTÁN

ban egyedülálló módon, négy éve egy határon túli magyarlakta településen is, Dunaszerdahelyen. Időről időre Budapesten is megjelenünk, a 2018-as naptári évben az 50 éves jubileumunkat ünnepeelve egy 4 hangversenyes bérlettel jelentkezzük a fővárosban, ahol olyan világsztárokkal lépünk fel, mint Sarah Chang, Dmitrij Maslejev, aki a legutolsó Csajkovszkij zongoraversenyt nyerte meg, Sergei Nakariakov trombitaművész, de a komoly nemzetközi babérokkal büszkélkedő, csodálatos szoprán operaénekesnő, Pasztircsák Polina és a Hamburgi Operaház ünnepelt türkmén tenorja, Dovlet Nurgeldiyev is a vendégünk lesz.

I Január ötödikén mutatták be a jubileumi évad első szuperprodukcióját, a Carment. Milyen fogadtatásban részesült az előadás?

B.K.: Tiszta szívvel mondhatok róla pozitív véleményt, mivel nem én dirigáltam a koncertet, hanem Attilio Tomasello, aki épp pár perccel ezelőtt gratulált az egész zenekarhoz, de kiemelt számos zenészt és szólistát is, az első fagottost, a trombita és oboa szólistákat név szerint is megdicsérte. Gézával együtt azért vagyunk nagyon elégedettek, mert becsábítottunk az Audi Arénába 3500 nézőt. Egy José Curával vagy Domingóval egyszerű megtölteni egy ekkora befogadóképességű helyszínt, de a mi sztárjaink nem ennyire ismert nevek. A közönség boldog volt, és jómagam is, aki már a próbák során is jelen voltam. Nagyszerű volt a karmester, akivel biztos, hogy a jövőben is lesznek közös produkcióink, a főszereplők, de kimagasló teljesítményt nyújtott a többi szereplő, a magyar énekesek és a kórusok is. Nagyon jól sikerült az előadás, aminek szívből örülök. Annyit még szeretnék megjegyezni, hogy mindezt úgy mondom, hogy húsz évig ott ültem az Operában, tehát van némi összehasonlítási alapom.

F.G.: Számomra mindig nagy öröm, amikor egy ilyen szuperprodukcióból sikeresen jövőnk ki. Itt egy hatványozottan komplex feladatról beszélhetünk egy szimfonikus zenekar szempontjából – amely a klasszikus repertoár tolmácsolására hivatott elsősorban –, egy opera félszenírozott előadása rendkívül bonyolult és nehéz kihívás, amihez nem áll rendelkezésünkre megfelelő apparátus. Éppen ezért vagyok nagyon hálás a Győri Filharmonikus Zenekar összes tagjának, mert emberfeletti munkát végeztek, hogy ez az operaelőadás létrejöhessen, ugyanígy a külsős munkatársaknak is, a hangmérnököknek, a rendezőknek, a színpadmesternek, az ügyelőknek egyaránt. Mindig, amikor egy ilyen nagyszabású produkcióba belevágunk, az idő előrehaladtával azt mondogatjuk, hogy nem csináljuk többet, mert belerokkannunk, de amint az előadás végén a társulat lejön a színpadról, már a következő produkción kezdünk gondolkodni. Most még csak pihegünk és élvezzük a siker ízét, hiszen rengeteg elismerést kaptunk mindenfelől. Ez volt a második ilyen operabemutatónk az Audi Arénában, de ha ezzel tradíciót tudnánk teremteni, biztos vagyok benne, hogy a műfaj iránt fogékony közönségünk száma jelentősen emelkedne.

I Milyen egyéb jubileumi koncertekkel, illetve ünnepságokkal készülnek idén?

F.G.: Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy igazán nem tudtuk meghatározni, hogy milyen nagy jubileumi durranással készülünk erre az évadra, hiszen a zenekarunk folyamatosan olyan színvonalat hoz, és olyan karmesterekkel, szólistákkal lép fel, hogy a lécet ennél magasabbra – legalább is a meghívott vendégművészek személyét illetően – már nem igazán tudjuk tenni. Egy vidéki magyar zenekar esetében nem csak pénz-kérdés, hogy kit lehet felkérni, mert ha lenne is pénzünk arra, hogy mondjuk Zubin Mehtát meghívjuk, nem valószínű, hogy eljönne, mert egyszerűen más körökben

Fűke Géza

FOTÓ: MEKLI ZOLTÁN

mozog. Éppen ezért hamar eldöntöttük, hogy nincs szükségünk extra előadásokra, az ünneplést inkább lelkületében kívánjuk megélni, és a jubileumi év által érintett mindkét évadot, a 2017/18-as és a 2018/19-es évad programját is ennek jegyében állítottuk össze. Nem lesz tehát csúcspanelünk, ha csak nem számítjuk ide a már említett budapesti bérletünk 4 előadását a világhírű fellépőkkel. Mi az idei évadban is tesszük a dolgunkat, lesz a zenekaron belül is természetesen közös ünneplés, amikor az aktív és a már nyugdíjas tagjaink összejönnek a saját hangversenytermünkben, de tervezzük egy protokolláris rendezvényt is, egy gálát, amit márciusról végül őszre halasztottunk.

Elkészült egy Brahms összkiadásunk, amit ennek a jubileumi évadnak szentelünk, melyen a szerző négy szimfóniája és két nyitánya hallható három lemezen rögzítve. Ez a kiadás egyrészt kordokumentum, mert bemutatja, hogy a Győri Filharmonikus Zenekar jelenleg hol tart – milyen érdekes lesz akár újabb 50 vagy száz év távlatából ezt a lemezt meghallgatni –, másrészt Győr szülötte, a világhírű karmester, Richter János mutatta be először Brahms 2. és 3. szimfóniáját, illetve a Tragikus nyitányt, a felvétellel az ő emléke előtt is tisztelgünk. A lemezzel a közel 150 éves zenekar alapítására is emlékezünk, ami Richter Antal nevéhez, János édesapjához fűződik. De készülünk egy könyvvel is a jubileumra, amiben a zenekar életét próbáljuk formába önteni betűkön és képeken keresztül. Erre a két évadra

még a logónkat is megújítottuk, elé került egy 5-ös, ami a logóval kiegészülve az 50-es számot jelzi, és a zöld színről erre a két évadra aranyra váltottunk.

B.K.: Szeretném még mindezt azzal kiegészíteni, hogy az elmúlt 9-10 év során nagyon sok világsztár járt nálunk, és éppen az okozta már az első szezon megtervezését követően is a problémát, hogy hogyan tudjuk ezt a szintet megint hozni. Ezáltal minden évad egyre nehezebbé vált, de mindig sikerült emelnünk a színvonalon és a nézőszámmon, és a jegybevételeink is növekedtek annak ellenére, hogy más vidéki zenekarokkal összehasonlításban a mi áraink magasak. Most már gyakorlatilag én is itt élek, és nagyon jó érzéssel tölt el, hogy leszólitának az utcán, kidudálnak az autóból és gratulálnak a zenekarnak.

I Nagy visszhangot kapott a 17:18-as bérletsorozatuk, ami egy egyedülálló kezdeményezés idehaza. Mi hívta életre, illetve szándékoznak-e ezt a „családbarát” hangversenytípust országosan is meghonosítani?

F.G.: Mi ezt máshol nem tudjuk meghonosítani, hiszen itt, a régióban működünk, de ha az ötlet az ország

más megyéiben esetleg tetszést arat, örülünk neki. Ez a kezdeményezés is az innováció része, ami új közönséget teremthet. Az elsődleges célcsoportunk, amelynek ezek a 60-70 perces koncertek szólnak, a 35-40 éves kisgyermekes felnőttek, akiknek nem kell aggódniuk a gyermekek miatt, mert a hangverseny ideje alatt a második emeleten berendeztünk számukra egy gyermekmegőrzőt, szakképzett óvónők felügyeletével. A kezdési időpont (17:18) is úgy igazodik a közönséghez, hogy az esti protokollra – etetés, fürdetés, altatás – a családok már hazaérjenek. A másik csoport, amelyre a bérletsorozat bevezetésekor gondoltunk, az agglomerációban élő zenekedvelők, akiknek munkájuk végeztével hazaérkezve, már valószínűleg nincs kedvük az öltönyt felöltöni és visszaautózni a városba, így rögtön a munkaidő után farmerban, sportzakóban – ahogy ezt a bérlet évadnyitóján jómagam is tettem – el tudnak jönni ezekre az eseményekre. Időközben kialakult a közönségünk harmadik szegmense is, az idősebb korosztály, amelynek tagjai szintén kedvelik ezt a korai kezdési időpontot, mivel ők késő este már nem szívesen közlekednek. Fontos azonban, hogy ezek a hangversenyek is mindenki előtt

nyitottak, műismertetést is tartalmaznak a karmester és egy szakavatott zenetörténész műsorvezető bevonásával, így betekintést engednek a művekbe a kevésbé zeneértő hallgatók számára is. Ez a bérletsorozat, ami Győrben már elkezdődött, sikeresnek tűnik, amennyiben a városban beindul – a felfutásához nyilvánvalóan időre van szükség –, szeretnénk vele régiós szinten is operálni. Ezeknek a koncerteknek a másik különlegessége, hogy a műsor mindig a nagy koncertjeink műsoraiból áll, abból szemezgetünk, s azok előestéjére szervezzük őket.

I Ön több évtizedes pályafutást tudhat magáénak Japánban. Mi az, amit a Győri Filharmonikus Zenekar életébe ezekből a tapasztalatokból át tud plántálni?

B.K.: A japán munkamorált, ami igen komoly szinten van az ázsiai országban, és ez a zenészekre is ugyanúgy érvényes. A Győri Filharmonikus Zenekar természetesen magyar zenekar, magyar zenészekkel, azonban előfordul, hogy a próbajátékon nehéz jó muzsikust találni, hegedűst például, ezért Géza azt javasolta, hogy próbáljak meg Japánból hozni fiatalokat,

akik az általam 25 évig vezetett zenekarokban játszottak a Musashino Akadémián (azért használok többes számot, mert a zenekar összetétele minden évben megváltozott a kimenő diákok miatt). Ezek a fiatal japán muzsikuskok nagyon beváltak, az általuk képviselt fegyelemmel és munkamorállal ők is emelik a zenekar nívóját.

I Ön 2008-ban úgy nyilatkozott, hogy piacorientált együttest szeretne a zenekar struktúrájára és műsorpolitikájára nézve egyaránt. Ma hogyan vélekedik erről, s hogyan nyilatkozna most a következő évtized sikere szempontjából?

F.G.: Tömören és velősen azt felelném, hogy sikerült ezt megvalósítani, de igazából ezt nem is én mondom, hanem a fenntartónk és munkaadóm, Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata, amely maximálisan elégedett a zenekar teljesítményével. Hamarosan kiírják az új igazgatói ciklusra szóló pályázatot, és talán mondhatom, nem esélytelen pályázóként indulok neki a következő megmérettetésnek. Büszke vagyok a társulatra, mert az eredményeket, a szebbnél szebb hangversenyeket ők

produkálják, a karmester és a zenekar. Nekem az a feladatom, hogy megteremtsem a megfelelő egzisztenciális és szakmai környezetet az együttesünk számára, hogy a zenekar jól érezze magát a színpadon, táblás ház előtt játszasson, mindezek az érzelmi és materiális feltételek elengedhetetlenek a nyugodt, és magas színvonalú szakmai munkához.

A jövőt illetően azt mondanám, hogy továbbra is bírom a város, az állam és a körülöttünk élő gazdasági szektor bőkezű támogatásában és a közönség szeretetében. Másrészt, reményeim szerint tíz év múlva már az új győri hangversenyterem igazgatói irodájában fogunk beszélgetni. Emellett természetesen bírom abban is, hogy a társulatunk tovább tud fejlődni és zökkenőmentesen tudjuk beépíteni a fiatal zenészeket, akik majd a nyugállományba vonuló muzsikusaink helyére lépnek. Keresünk ezenfelül Kálmán mellé egy asszisztentst, aki a későbbiekben utódként képes lesz a zenei folytonosságot biztosítani, ennek jegyében szeretném megemlíteni Rajna Martin fiatal karmester nevét, aki potenciális jelölt lehet erre a posztra, benne van lehetőség, hogy társulatunknak a jövőben meghatározó szakembere legyen.

Mindezek mellett a markáns nemzetközi jelenlétre is fontos hangsúlyt helyeznék, vannak már persze eredményeink: meghívást kaptunk az idei Schleswig-Holstein zenei fesztiválra, ennek köszönhetően Európa egyik legújabb és legimpozánsabb hangversenytermében fogunk játszani Hamburgban, az Elbphilharmonie-ben. Muzsikáltunk osztrák városok bérletsorozatában is, most Mariborba, Szlovéniába kaptunk hasonló jellegű felkérést, de a Salzburgi Festspiele előestéjén is koncertezünk. Régen több turné volt, pezsgőbb volt a piac, ma e területen a gazdasági nehézségek és a kultúrafinanszírozás átalakulásával több kihívással kell szembenéznünk.

B.K.: Az elmúlt egy évtized alatt a zenekar legalább négy-öt távol-keleti turnét tudhat a magáénak, jártunk Kínában, Tajvanon, Japánban és Dél-Koreában is, Európában rengeteg helyen koncerteztünk. Én is remélem, hogy ebben lehet még előrelépni a jövőben, de persze ne felejtsük el, hogy a nemzetközi zenekultúra nehezebb helyzetben van, mint 20-30 évvel ezelőtt.

I Mi biztosíthatja ezeknek a céloknak a megvalósulását a jövőben is?

F.G.: A Győri Filharmonikus Zenekar költségvetése négy fő forrásból táplálkozik, a saját bevételeinken túl az állam, az önkormányzat és fenntartóink mellett az Audi Hungária Zrt. is támogatja, amely nem csak anyagi juttatásokkal segíti megkönnyíteni a mindennapjainkat, hanem autóparkot is biztosít az együttes részére. Ha egy prémium kategóriás világmárka, egy nagy nemzetközi konszern egy kulturális intézmény mellé áll, mint esetünkben, az példaértékű és garancia a minőségre. Ez az együttműködés a kitartó és folyamatosan magas szín-

A ZENEKAR TÖRTÉNETÉRŐL

Richter János édesapja, Richter Antal – osztrák születésű híres zenész, győri egyházi karnagy és zeneszerző – 1846-ban alapította meg a Győri Férfidalegyletet, amely 1862-ben alakult át Győri Ének és Zeneegyletté, a Győri Filharmonikus Zenekar jogelődjévé. Városi

zenekarrá 1894-ben vált, majd hosszú évek után 1968-ban Sándor János kezdeményezésére alakult át az addig félhivatásos művészeti intézmény professzionális koncertzenekarrá. Sándor János a Liszt Ferenc Zeneakadémián végzett kitűnő eredménnyel, még diákként harmadik helyezést ért el a Besanconi Nemzetközi Karmesterversenyen. 1961-75-ig a Győri Filharmonikus Zenekar első karmestere volt, miközben a Pécsi Opera zeneigazgatójaként is dolgozott. 1975-ben a Magyar Állami Operaház karmesterének nevezték ki, 1986 és 1989 között pedig a Színház- és Filmművészeti Főiskola Zenei Tanszékét vezette. 1991-től haláláig, 2010-ig Kanadában élt. 1967-ben Liszt Ferenc-díjjal, 1973-ban érdemes művész címmel ismerték el karmesteri munkáját.

Az elmúlt évtizedek során híres magyar és külföldi dirigensek álltak a Győri Filharmonikus Zenekar élén, így például, Medveczky Ádám, Michalis Economou, Lamberto Gardelli, Arvid Jansons, Mariss Jansons, Kertész István, Kobayashi Ken-ichiro, Kocsis Zoltán, Kovács János, Ludovít Rajter, Yuri Simonov, Gilbert Varga, Carlo Zecchi, Alastair Willis.

vonalú munka eredménye, mely mindkét fél kölcsönös megelégedését szolgálja.

I Győr is pályázik az Európa Kulturális Fővárosa címre 2023-ban. Ez pozitívan hathat a beígért új hangversenyterem megvalósulására is?

B.K.: Az új hangversenyteremre a miniszterelnök úr tett ígéretet a Modern Városok Program keretében, amikor Győrbe látogatott, és nagyon reméljük, hogy a jövőben ez az ígéret megvalósul. Ha Győr elnyeri az Európa Kulturális Fővárosa címet, akkor nyilvánvalóan ez a folyamat felgyorsul, és hatalmas lökést adhat a projektnek, hiszen hangversenyterem nélkül elég nehéz lenne ezt a megtisztelő címet betölteni.

F.G.: Egy ilyen címnek vannak infrastrukturális feltételei, és ha Győr lenne a kiválasztott, akkor a város a hangversenyterem kérdését bizonyára prioritásként fogja kezelni.

(Keszler Patrícia)

55 éves a Liszt Ferenc Kamarazenekar

Újabb együttessel bővült a zenekari szövetség

A Liszt Ferenc Kamarazenekar múltjáról, egyediségéről és változásairól beszélgettünk Pálfi Gábor ügyvezetővel és Tfirst Péter koncertmesterrel annak apropóján, hogy az együttes a Szimfonikus Zenekarok Szövetségének soraiba lépett.

I Honnan ered a névválasztás?

Tfirst Péter: Ez nagyon régről származik, hiszen a zenekar 1963-ban alakult a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem diákjaiból. A mostani létszámmal megegyezően kilenc hegedűs, három brácsás, három csellista, egy nagybőgős, és mivel abban az időben rengeteg barokk darabot játszott a zenekar, így egy continuo csembalista is alapító tagja volt. Az anyaintézmény nevét vette fel az együttes, ami bizonyos szempontból nem szerencsés választás, hiszen Liszt Ferencnek egyetlen egy vonósnyegyesre írt darabja van, az Angelus, ám emellett a zenekar jó barátjának, Wolf Péternek köszönhetően mégis csak tudunk Liszt műveket muzsikálni, mivel ő a mester hat rapszódiaját is meghangszerelte kamarazenekarra.

I A nemzetközi sajtó általában a zenekaruk összhangját dicséri. Megőrizhető-e ez a harmónia a tervezett létszámbővítést követően is?

T.P.: A létszámbővítés egyelőre csak terv, szeretném egy picit növelni a zenekari tagok számát úgy, hogy legyen minimum 10 hegedűs, 4 brácsás, 4 csellista és 2 nagybőgős. Ez a felállás sok zenemű esetében szerencsésebb lenne, minthogy a jelenlegi létszámunk leginkább a barokk repertoárra alkalmas. Ahhoz, hogy egy Haydn vagy Mozart szimfóniát el tudjunk játszani, egy kicsit nagyobb társaságra lenne szükség. Van ennek természetesen egy másik aspektusa is, nevezetesen, hogy mióta külföldön a korabeli hangszereken játszó, régizene együttesek vették át a barokk zene interpretálását, azóta ritkán kérnek tőlünk barokk repertoárt, ugyanakkor rengeteg olyan zeneművet vár a közönségünk, ami egy picit nagyobb létszámot igényel. Hosszú távú tervünkben azonban maximum 24 fő szerepel, az még irányítható, egyben a kamaraszimfonikus zenekari létszám alsó határa. Mi semmiképpen sem szeretnénk szimfonikus zenekarrá válni, mert akkor az együttesünk lényege veszne el, és nem tudnánk megőrizni a karmester nélküli játékunkat. A létszám változása folyamatos, tulajdonképpen akkor kezdődött, amikor 2001-ben beléptem a zenekarba, és azóta is tart, de vannak olyan tagjaink, mint az édesapám, akik 50 éve játszanak a zenekarban, ami negyven éven át változatlan felállásban működött. A távlati cél az állandó társulat, mert a színvonal rovására megy, ha nagyon gyakran változnak a funkciók és a személyek. Ez egy csapatjáték, itt minden tag rezdülését ismerni kell.

Tfirst Péter

Fotó: GACSÁDI ALBERT

Pálfi Gábor: Ennek a státusznak az az óriási előnye, hogy általa ki tudjuk kerülni a magyar hangversenyéletre oly jellemző rákfenét, miszerint lát a szólista vagy a karmester bizonyos arcokat a próbán, majd a hangversenyen teljesen más arcokkal szembesül. A muzsikuskok élete a hahnivilág által uralt, ami nem feltétlenül rossz vagy jó, de ebben a közegben a Liszt Ferenc Kamarazenekar művészei biztos, hogy hétfőtől szombatig minden nap együtt próbálnak, együtt lélegeznek. Péter olyan hosszú turnékat tudna elképzelni a kamarazenekar számára, ahol ugyanaz a csapat ugyanazokat a darabokat játssza, ezáltal egy érési folyamatot is végig lehetne követni az együttes életében.

I Miben hozott változást a koncertmesteri feladatkör a zenész Tfirst Péter számára?

T.P.: Ez egy nagyon összetett dolog, és nem is az egyik pillanatról a másikra történt, hogy megtapasztalhattam,

mit jelent abban a székben ülni, ugyanis az utóbbi időkben számos nemzetközi fellépésünkre Rolla János már nem jött velünk, akkor már én irányítottam az együttest. Mióta azonban ennek a szerepkörnek folyamatosan tesszek eleget, azóta egészen más a helyzet. Sokszor kell arra figyelmem, hogy milyen a hangszeres közérzetem, amit, ha az ember nem a koncertmesteri székben ül, akkor sokkal, de sokkal könnyebben meg tud őrizni.

I *Mi a legfőbb öröksége Sándor Frigyes, illetve Rolla János munkásságának?*

P.G.: A speciális Liszt Ferenc Kamarazenekar hangzás, amit nem csak az avatottak, hanem a hozzánk hűséges nézők többsége is megismer és felismer. A borászatból kölcsönzött buké szó tökéletesen illik az együttesünkre, nem véletlen, hogy a hatalmas kottatárunk partitúrái is tele vannak csak a zenekarra jellemző vonásokkal. A hétfőtől szombatig tartó együtt muzsikálásban ez a hangzás egyszerűen beleivódik a muzsikusainkba.

I *Van célközönsége a zenekarnak?*

P.G.: Van egy hozzánk hűséges közönségmag, amely, amennyiben a távolság nem akadály, mindig eljár a koncertjeinkre. Divatos ma azt hangoztatni, hogy ifjúság, edukáció, nevelés, de mi nem ezt mondjuk. Mi is foglalkozunk intenzíven ifjúsági koncertekkel, ezek dokumentálhatók, de mi elsősorban az érettebb korosztályra, a harmincas-negyvenes generációra, a megállapodott családapákra és családanyákra fókuszálunk. Húszéves szakmai tapasztalatom azt mondhatja velem, hogy az ifjúság bevonásának kérdése egy kicsit eltúlzott. Mi igazából minden korosztályt szeretnénk bevonni, és nem kizárólag a Liszt Ferenc Kamarazenekar rajongóivá, hanem zeneszerető emberekké kívánjuk őket tenni.

A másik kérdés, ami mindig felmerül, hogy elöregszik a közönség, és a fiatalok nem járnak hangversenyekre, amire én azt szoktam válaszolni, hogy ez már Brahms idejében is sajtótéma volt. A kérdést azonban két sajátossággal egészíteném ki: egyrészt a Budapest-Bécs tengely közönsége egy zeneértő, kiművelt és irgalmatlanul konzervatív publikum, Kurtággal vagy Ligetivel előbb lehetne megtölteni egy angol bányászváros művészeti központját, mint bármely budapesti koncerthelyszínt; másrészt a külföldiek nagyon szeretnek a hazai közönség előtt játszani, megérik az érzékeny karmesterek és szólisták is, hogy együtt rezdül mindenki, megtörténik a flow élmény.

T.P.: Szerintem van ennek egy életkori sajátossága is. A 20 és 35 éves kor közötti korosztályt, én úgy gondolom, hogy sosem fogjuk klasszikus koncerteken látni. Pontosan ezért is nagyon fontos a zenére való nevelés vagy az ifjúsági koncertek, mert ezáltal lesz meg valakiben az az emlék, ami a későbbiekben arra ösztönzi, hogy megfogja a családját, és elvigue egy klasszikus hangversenyre.

Pálfi Gábor

I *Egy nagy szimfonikus zenekarral összehasonlításban miben nyújt mást a Liszt Ferenc Kamarazenekar?*

P.G.: Nagyon furcsa dolgot fogok mondani, de néha a nagy szimfonikus blazírhoz képest egy kamarazenekar sokkal több árnyalatot mutat. Hasonlatként hozhatom a zongorát és a csembalót: míg a zongorán a billentés erejével játszhatunk a fortékkal és pianókkal, addig a csembalón erre sokkal korlátozottabbak a lehetőségeink, az eltolással vagy csúsztatással, késleltetéssel és artikulációval olyan finomságokat hozhat ki egy gyakorlott muzsikos, ami a zongoránál egyszerűen eltűnik, ezeket a színeket és finomságokat az értő közönség azonban meghallja. Mutasson nekem bárki a világon még egy olyan zenekart, ahol előjön a második pultból vagy a tuttából szólót játszani a muzsikos, nem egy, hanem 4-5 emberről beszélek, ami annak is a jele, hogy a Liszt Ferenc Kamarazenekarban nagyon erősen vannak trenírozva a zenészek.

T.P.: Fontosnak tartom, hogy a zenekari muzsikosoknak lehetőségük van arra, hogy megmutassák magukat akár egyedül, akár a barokk sorozatok kapcsán együtt is, a zenekari tagok játsszák a kettős versenyeket, a több hegedős versenyműveket, van, ahol négy szólista is van. Ebben mi mind alakítjuk és csiszoljuk egymást.

I *A zenekar számára mi jelent nagyobb kihívást, az alma materbeli, azaz egy zeneakadémiai fellépés, vagy a világ nagy színpadai?*

FORRÁS: LISZT FERENC KAMARAZENEKAR

T.P.: A futball példájával élve azt mondanám, hogy a hazai pályán játszani a legnehezebb. Idehaza sokkal többször hallják a zenekart, mint Európa bármely más városában, így mások a velünk szemben támasztott elvárások is. Bevallom, én sehol a világon nem félek úgy, nem remeg úgy a gyomrom, mint egy hazai fellépés előtt.

P.G.: A Liszt Ferenc Kamarazenekar megalakulása óta a külföldön egyik legtöbbet turnézó együttes, ennek köszönhető, hogy beletartozik abba a három zenekarba, amelynek a neve a nemzetközi impresszáriók és fesztiválgazdátok számára is kitűnően cseng.

I Idén 55 éves a zenekar. Hogyan készülnek erre a bár nem kerek, de szép és jelentős évfordulóra?

P.G.: Két jubileumi koncerttel, egyet a Zeneakadémián, a másikat pedig a székhelyünkön, az Óbudai Társaskörben fogunk tartani, egyúttal szeretnénk a PR-ban is ennek az évadnak nagyobb szerepet szánni. Most is ugyanolyan kitűnő muzikusokkal dolgozunk együtt, mint korábban. Január 30-án indul franciaországi turnéra az együttes, előtte még azonban 23-án Rácz Ödönnel koncertezik a Zeneakadémián.

T.P.: Körülbelül két évvel ezelőtt a Deutsche Grammophon gondozásában készítettünk Rácz Ödönnel egy közös lemezt, aki egy fantasztikus zenész, a Bécsi Filharmonikusok szólóbőgőse. Ennek folyamánként többször is lehetőségünk nyílt a CD megjelenését követően Ausztriában hat-hét különböző városban koncertezni, így Bécsben a Konzerthausban is volt fellépésünk. Arra gondoltunk, hogy ha mi ezt annyiszor előadtuk már külföldön, miért ne mutatnánk be a hazai közönség számára is.

P.G.: Nagyon színes lesz az évadunk azáltal is, hogy meghívtuk David Fray világhírű zongoraművészt is, akivel a március 18-i zeneakadémiai koncertünk nagyon izgalmasnak ígérkezik: itt két hihetetlenül érzékeny entitás, egy szólómuzsikussal és egy kamarazenekarral közös hangversenyt. De említhetem a másik világhírű zongoraművészt, az argentin Martha Argerichet is,

akivel április 26-án muzsikálunk együtt, vagy a Budapesti Tavaszi Fesztivál fellépőit, köztük Maxim Vengerov hegedűművészt. Itt lesz Emmanuel Pahud is április 8-án, de Kelemen Barnabással is lesz közös koncertünk május 23-án, a Zeneakadémián.

I Milyen adminisztratív változások történtek a Liszt Ferenc Kamarazenekar életében a közelmúltban?

P.G.: 2017 áprilisáig nem volt ügyvezető igazgatója a zenekarnak. Az előző évben komoly kihívások elé kerültek, ekkor adta át Rolla János a koncertmesteri stafétát Tfirst Péternek, aki elődjéhez hasonlóan egy nagyon érzékeny és integratív muzsikussal, emellett számos más változással is szembe kellett néznünk. Mindez arra ösztönözte az együttest, hogy felállítson egy dedikált stábot, így felállt az ügyvezetőből, egy titkárságvezetőből, egy zenekari menedzserből és egy külsős kommunikációs munkatársból álló team, aminek a munkáját mind a zenekar, mind pedig a közönség megérezte. A legnagyobb változás, hogy láthatóvá vált a zenekar, korábban nem volt igazán nagy hírfolyam rólunk belföldön, most azonban számos médiumnál visszatérő vendégek vagyunk és nagyon pozitívak a visszajelzések.

Nagyon fontos volt a Szimfonikus Zenekarok Szövetségéhez való csatlakozásunk is, minthogy egy nagyon jó lobbierővel rendelkező, már bizonyított szövetségről van szó. Egy olyan zenekarnak, ami csak bilaterális kapcsolatok mentén próbál érvényesülni akár belföldön, akár külföldön, sokkal csekélyebb esélye van az eredményességre, mint egy szövetség tagjaként, ami által a döntéshozókkal, a minisztériumokkal, a fenntartókkal, az előadó-művészeti tanáccsal szemben jobb pozícióba tud kerülni. Pozitívum tehát a zenekar életében az új stáb, és a láthatóság, viszont panaszra ad okot, hogy bár nemzeti zenekarként vagyunk kiemelve, a támogatottságunk nem nőtt, a tavalyi költségvetési maradvány 1,5 milliárd forintjából sem részesültünk. Nagyon örülnénk egy évi 250 milliós büdzsének, de még nem tartunk ott.

(Keszler Patrícia)

Jobban támogassák a nehezen eladható értéket

A Regionális Zenekarok Szövetségének elnöke, egyúttal az Egri Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője, Szabó Sipos Máté és Horváth Gábor főtktár, a Gödöllői Szimfonikus Zenekar művészeti vezetője mesélt lapunknak a regionális együttesek aktuális helyzetéről, illetve a szövetség hosszú távú céljairól.

I Mióta létezik a Regionális Zenekarok Szövetsége, és fennállása óta melyek a legnagyobb eredményei?

Horváth Gábor: Három vagy négy éve jött létre, de azért vagyok bizonytalan a válaszadásban, mert tulajdonképpen ez egy folyamat volt. Úgy indult, hogy jó néhány vidéki együttes szeretett volna a Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagja lenni. A szövetség ehhez pozitívan állt hozzá, ugyanakkor ez azt is jelentette volna, hogy további zenekarok is csatlakozni kívánnak majd, ezt viszont már nem tudták felvállalni. Azt javasolták inkább, hogy ezeket a zenekarokat egy különálló szövetségbe verbuváljuk, és akkor, ebben a formában nagyon szívesen beemelik a soraikba.

Szabó Sipos Máté: A szövetség létrejöttének a célja is nagyon fontos volt: amikor az előadó-művészeti törvényt és a támogatási rendszer három kategóriáját megalkották, akkor a nem hivatásos szimfonikus zenekarok leginkább a harmadik kategóriában pályázhattak, ahol a citerazenekartól a kamarakórusokig rengetegféle zenei

formáció remélt támogatást. Ebben a halmazban – mi, akik évtizedeken keresztül egy-egy várost, régiót vagy megyét képviselő, egyedüli nagy szimfonikus zenekarként látjuk el gyakorlatilag ugyanazt a közszolgálati feladatot, mint a hivatásos szimfonikus zenekarok többsége – nem éreztük magunkat kellő súllyal képviselve. Úgy gondoltuk, hogy ebben a kategóriában is lehetne és kellene másként súlyozni.

Jelenleg a következő zenekarok tartoznak a szövetségünkbe: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar, Dunakeszi Szimfonikus Zenekar, Egri Szimfonikus Zenekar, Gödöllői Szimfonikus Zenekar, Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar, Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar és a Szabolcsi Szimfonikus Zenekar. Ez most egy nyolcas lista, de sajnos történtek szomorú változások is, mivel volt zenekar, amit megszüntettek, vagy időleges finansziális gondok miatt szünetelteti tevékenységét. Természetesen mi csak aktív zenekarokat tudunk képviselni, hiszen kicsit érdekképviselőként is működik a szervezetünk. A nagyzenekari szövetségben, a kulturális kormányzati szerveknél és a városi döntéshozóknál is úgy tudjuk a tagjainkat érdemben képviselni, ha mi magunk is világosan határozzuk meg önmagunkat. Többször elmondjuk, hogy miért más ez a nyolc zenekar, mint azok, amelyek ilyen súlyú közszolgálati funkciót nem töltenek be, miért kell máshogy kezelni egy régió egyetlen szimfonikus zenekarát, mint mondjuk egy kamaraegyüttest Budapesten, ahol csak hivatásos zenekarból tíz van. Hangsúlyozom, hogy senkitől nem irigyeljük a kedvezőbb lehetőségeket, csupán szeretnénk méltó módon megtartani és fejleszteni azokat a tradicionálisan vidéki bázis zenekarokat, amelyek egyedülként látják el a komolyzenei kultúra terjesztését olyan vidékeken is, ahol még hegedűt nem hallottak élőben soha.

Léptünk azért előre, hisz az utóbbi évek legfontosabb eredménye éppen az, hogy ezt a képviseletet komolyan veszik a döntéshozók, és megpróbálják a támogatásokat ehhez mértén súlyozni és emelni. Az első év tényleg látványosan kiugró eredményt hozott, az összegekben komoly előrelépés történt, és a szövetségünk minden tagja hasonló összegű támogatást kapott. Szerencsére ez a nagyságrend azóta is megmaradt, de valami oknál fogva mégis adódnak érthetetlen különbségek a kapott összegekben.

Horváth Gábor

I Melyek azok az alapvető kritériumok, amelyeket a Regionális Zenekarok Szövetsége tagjainak teljesíteniük kell?

Sz. S. M.: Az elsődleges feltétel, hogy a zenekar folyamatosan működjön, megfelelő taglétszámmal rendelkezzen, évente rendszeresen koncertezzen, állandó állománnyal bírjon, és ellássa azt a közszolgálati feladatot, amit egy fenntartóval kötött közszolgálati szerződés formájában végez, azaz ifjúsági és felnőtt koncerteket szervezzen, tehát egy zenekari évadot tudjon maga mögött. Ehhez állandó próbateremmel, legalább minimális hangszerparral és kisebb menedzsmenttel kell rendelkeznie. Együtteseinknek általában egy városi önkormányzat az állandó fenntartója, támogatója, amellyel közszolgáltatási szerződésben állnak.

H. G.: Ha egy zenekar folyamatosan koncertezik, akkor általában meg tud ezeket a kritériumoknak felelni, hiszen a koncertszám magával hozza a nézőket, ugyanígy a támogatást is az önkormányzattól és a támogatóktól.

I Korábban úgy nyilatkoztak, hogy nagyon nehéz megtervezni egy regionális zenekar számára az évadot, mert a finanszírozás több lábon áll, s előre nehezen kiszámítható. Jelenleg is ez a helyzet?

H. G.: Ez egy szokásos probléma, amibe minden ilyen zenekar beleesik, a nagyok is, és bár muszáj több évre előre tervezni, a költségvetésben sajnos ehhez nincs garancia, úgyhogy óvatosan álmodik csak az ember.

Sz. S. M.: Az egyik garanciát a közszolgálati szerződésben foglalt támogatási összeg adja, amit most már többnyire időben megkapnak a zenekarok, így ezzel az összeggel lehet biztosan tervezni. Minden más, ami pályázathoz kötött, az bizonytalan, mert nem tudhatjuk előre, hogy lesz-e és ha igen, mennyi. Ezért annyira fontos a finanszírozás másik része: a minisztériumnak az NKA kezelésében nyújtott támogatása, aminek nagyságrendjében legalább már reménykedhetünk, így tervezhetünk is vele.

I A 2017-ben odaítélt plusz 1,5 milliárdos támogatásból a regionális zenekarok nem részesültek, minthogy nem hivatásos zenekarok. Ez azt jelenti, hogy további lobbitevékenységre kényszerülnek ahhoz, hogy újabb forrásokat szerezzenek?

H. G.: A magánszféra pontosan azért nem száll be a finanszírozásba, mert arra hivatkozik, hogy egy városi fenntartású zenekarnak a város biztosítsa az anyagi hátteret. A nagyságrendek miatt azonban érdemes tudni, hogy egy 5-10 millió forintos támogatás egy hivatásos szimfonikus zenekar számára apróságnak tűnhet, de egy regionális együttesnek viszont óriási mértékű segítséget jelent.

Sz. S. M.: A mecénatúrát ma leginkább az adókedvezmények, elsősorban a TAO jelentik, ebben merül ki a magánszféra támogatása, ugyanakkor nekünk is vannak Egerben olyan szponzoraink, akik nem feltétlenül pénzzel támogatják az együttest: egy borász például be-

száll 20 karton borral, egy nyomda olcsóbban kinyomtatja a koncert plakátjait, egy grafikus megtervezi az arculatunkat szívettségéből. A cégek egyre kevésbé szállnak be anyagiakkal, ennek a helyébe lépett a társasági adó, ám ehhez is kell persze céget találni, és persze kell jegyértékesítő tevékenység is.

A TAO nekünk 1-2 millió forintot jelent, ami fontos. Éves költségvetésünk jó esetben is maximum 20-25 millió forint, ami a 6-10 milliós városi támogatásból, a 6-8 milliós központi támogatásból, egyéb plusz rendezvényekre kapott támogatásból, a TAO-ból és esetleg más elnyert pályázatból jön össze. Ebből meg tudunk rendezni 20-30 koncertet egy évadban, ami nagyon szép szám ennyi pénzből. A nagyzenekaroknál ezt 100 milliókban számolják, de ott is elsősorban a státuszok viszik el az összegek legnagyobb hányadát. Ha nekünk, regionálisaknak lenne, mondjuk 40 millió forintunk egy évadra, akkor még magasabb színvonalon és nyugodtabban tudnánk működni, előre tervezni, esetleg fejlesztetni, kottát, ne adj isten hangszert vásárolni, de leginkább a művészeket jobban megbecsülni, még státuszok nélkül is. Mindez státuszokkal 250 millió forintnál kezdődne. A státuszok létrehozása, fenntartása költséges dolog, ugyanakkor biztonságot jelent a zenészek számára. Egy vidéki regionális zenekarban játszó muzsikuskor marad vidéken, ha legalább három lábon tud állni: tanít, játszik az együttesben, és ha van színház, akkor ott is, a zenés darabokban.

I Van-e a Regionális Zenekarok Szövetségének bármely koncepciója, távlati terve arra nézve, hogy a városi együttesek helyzetén hogyan javítson?

H. G.: Nehéz általánosságban ezt megfogalmazni, mert a regionális zenekaroknál a helyi adottságok sokban különböznek, annyit azonban mindannyiunk esetében kijelenthetünk, hogy a célunk a kiszámítható stabil működés elérése. Azt szoktuk mondani, hogy ha már kevés is a támogatás, de az a kevés legyen biztos. Abban már nagy rutint szereztünk, hogy abból a kevésből hogyan lehet mégis sikeres évadot szervezni.

Sz. S. M.: Miközben közgyűléseinken mindenki beszámol a maga küzdelmeiről a fenntartójával, megvitatjuk az elvárásokkal és a különböző nehézségekkel való megbirkózás stratégiáit, abban mind egyetértünk, hogy egy regionális zenekarnak saját otthonában kell megerősítenie a státuszát, és azon kell dolgoznia, hogy egy szeretett, elfogadott együttesté váljon, amely a várost is a fenntartására ösztönzi. Ott helyben kell ezért lobbizni, a város számára pedig folyamatosan bizonyítani, hogy ez a zenekar az övé és jó neki, hogy a zenekultúrának erős bázisa van a régióban, amúgy meg egy jó zenekarral remekül lehet reprezentálni. Kormányzati vagy pályázati részről pedig azt kell látni, hogy ezek a városok is szeretnék a szimfonikus zenekarukat még jobban dotálni, de sok esetben nem tudnak több pénzt rááldozni, mert tudjuk az iskolák, kórházak, utak stb. De ha azt

FOTÓ: GACSÁDI ALBERT

Szabó Sipos Máté

látják, hogy az országos megítélése is nagyobb a zenekaroknak, azaz például eséllyel pályáznak magasabb központi támogatásra, az őket is fejlesztésre ösztönzi. Hiú ábránd lenne azt gondolni, hogy alapvetően megváltozna az a nagyságrend, amivel egy város a zenekarát eddig is támogatta, mégis apró lépésekkel lehet előrehaladni. Ha sikerülne a hivatások múlt évi 1,5 milliárd forintos költségvetési megtakarításából érkező extra támogatáshoz hasonló tökeinjekciót kapnunk nekünk is, illetve bármilyen célzott forráshoz jutnunk, akkor közszolgálati feladatainkat még stabilabban és szélesebb körben tudnánk ellátni.

I Ez azt jelenti, hogy a nemzeti és a kiemelt kategórián túl jó lenne, ha egy regionális kategóriát is kijelölnének a szimfonikus esetében?

Sz. S. M.: Beszéltem tavaly erről a minisztériumi döntéshozókkal, akik azt mondták, hogy ezt lényegében így is kezelik, csak nincs nyíltan kimondva. Az első év pozitívumai után a támogatások mértéke eltéréseket mutatott, ami nagy feszültséget generált az együttesek között, éppen ezért örülnénk annak, hogy ha lenne a pályáztatásban olyan paraméter, vagy olyan alkategória, ami kifejezetten ezekre a zenekarokra fókuszál. Ez megoldás lehetne, és akkor mi is világosabban látnánk az elosztási rendszer működését. Véleményem szerint a szövetség ebben tudna még további lépéseket tenni. Ez egyben presztízs kérdés is, nem véletlenül szeretnének sokan csatlakozni hozzánk, akik szintén hasonló státuszt kívánnak elérni. Jobb együtt gondolkodni, hiszen

nem lehet mindig csak helyi szinten ezeket a kérdéseket megvitatni. Remélem, hogy a szövetségünk egyre komolyabb erőfeszítéssel fog képviselni ezeket a zenekaroknak, együtt a vidék zenei jövőjének érdekében.

Hatalmas élményt jelent egy kis falu gyerekeinek a hangszerekkel való személyes találkozás. A klasszikus zenét, meggyőződésem szerint, ma már kizárólag élő zenével lehet népszerűsíteni, mert a rádióban már nem hallgatják meg. Minden, ami a közforgalomban hallható, az másféle zene, viszont olyan túlsúlyban van, hogy elhomályosítja a megismerhető zenei palettát, ami ennél jóval szélesebb. Ezért van óriási ereje, amikor 40 gyerekkel vagy akár 400-zal szemben ül 40 zenész, és nekik, ott élőben játszanak. Pontosan erre hívatottak ezek a zenekarok. Mi olyan embereknek muzsikálunk, akik éppen azáltal kezdenek el koncertekre járni, mert mi létezőnk. Itt nem csak gyerekekről van szó, hanem olyan felnőttekről is, akiknek a szülei sem hallottak még szimfóniát. Más lehetőségük nem lévén, csak nálunk hallhatnak ilyen zenét. Elmegyünk hozzájuk, eljönnek ők is egyszer, majd egyre többen jönnek többször is. Ez hatalmas felelősség.

I Megnéztem például a Gödöllői Szimfonikus Zenekar 2016. évi beszámolóját, amiből az derül ki, hogy az állami támogatások (EMMI, NKA, MMA) és a társadalmi adókból származó bevételek szinte azonos arányban vannak. A jövőben is erre számíthatunk?

H. G.: Nagyon sok zenekar függ a taótól, ami ha egyik napról a másikra megszűnne, akkor ki lehetne rakni a bezárt táblát.

Sz. S. M.: A TAO jó dolog, a zenekaroknak és az adományozóknak is, viszont már korábban is felmerült annak a kérdése, hogy a TAO-ból származó összegek mögött minden esetben valós számok állnak-e. Segíteni kell, hogy azokhoz jusson el, akik tényleg teljesítenek. A TAO-t az tudja igazán visszaigényelni, aki jegyet is árul, vagy kap erről igazolást. Igyekezünk minden lehetőséget megragadni, hogy minél több nézőnk legyen, és ezáltal több TAO-hoz jussunk. Persze, ez leginkább a nagy nézőszámú, legtöbbször könnyedebb műfajú előadásoknak kedvez. De hogy csináljak 100 falusi gyerekből TAO-t, amikor nekik fontosabb, hogy a kopott tornatermükben koncertezzünk és ne egy sportcsarnokban. Erre is ki kéne találni valamit, hogy a nehezen eladható értéket jobban támogassák, mint azt, amit amúgy is megvesznek. Persze ez nem kizárólag TAO kérdés. Örülünk, hogy van, és létkérdés, hogy maradjon is.

(Keszler Patrícia)

FELHÍVÁS

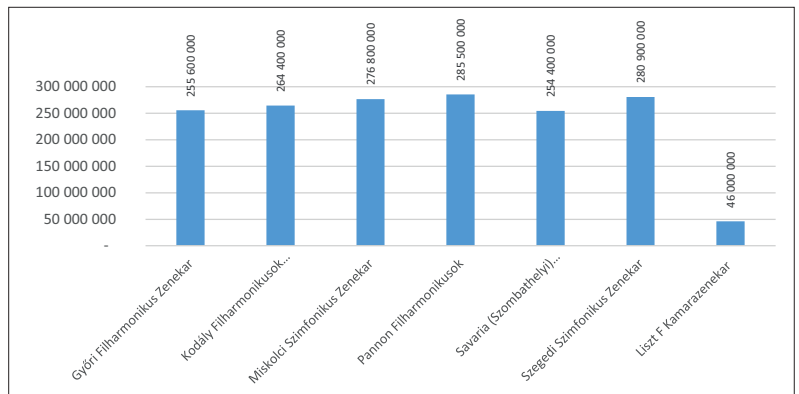
A regionális zenekarok örömmel fogadnának olyan hangszereket, amelyek a hivatásos nagy szimfonikus együttesek számára már nem megfelelőek, de felújíthatók.

Támogatások

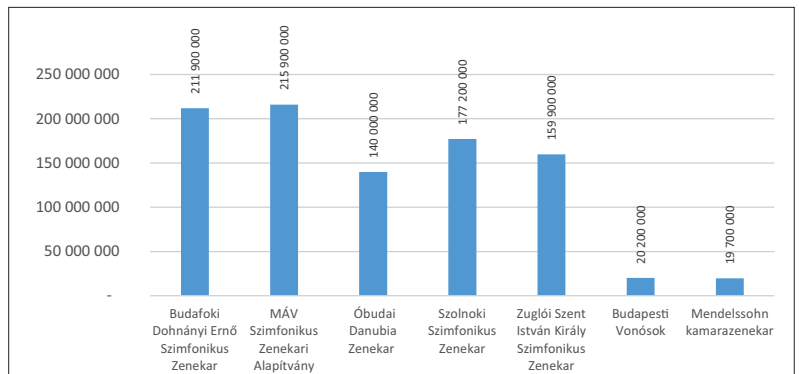
A Magyarország 2018. évi központi költségvetéséről szóló 2017. évi XC. törvény alapján „a települési önkormányzatok által fenntartott, illetve támogatott előadó-művészeti szervezetek támogatása” pontja szerinti támogatás felosztása

Zeneművészeti szervezetek támogatása. Előirányzat: 2939,7mFt	
A nemzeti minősítésű zenekarok támogatása	
Győri Filharmonikus Zenekar	255 600 000
Kodály Filharmonikusok (Kodály Filh. Debr)	264 400 000
Miskolci Szimfonikus Zenekar	276 800 000
Pannon Filharmonikusok	285 500 000
Savaria (Szombathelyi) Szimfonikus Zenekar	254 400 000
Szegedi Szimfonikus Zenekar	280 900 000
Liszt F Kamarazenekar	46 000 000
összesen:	1 617 600 000
A kiemelt minősítésű zenekarok támogatása	
Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar	211 900 000
MÁV Szimfonikus Zenekari Alapítvány	215 900 000
Óbudai Danubia Zenekar	140 000 000
Szolnoki Szimfonikus Zenekar	177 200 000
Zuglói Szent István Király Szimfonikus Zenekar	159 900 000
Budapesti Vonósok	20 200 000
Mendelssohn kamarazenekar	19 700 000
összesen:	944 800 000
A nemzeti minősítésű énekarok támogatása	
Nyíregyházi Cantemus Kórus	120 000 000
Kodály Filharmónia Debrecen – Kodály Kórus	151 500 000
összesen:	271 500 000
A kiemelt minősítésű énekarok támogatása	
Szolnoki Bartók Béla kamarakórus	59 800 000
összesen:	59 800 000

A nemzeti minősítésű zenekarok támogatása

A kiemelt minősítésű zenekarok támogatása

A koncertterem: szentély

A Zuglói Filharmónia ifjúsági koncertsorozatai ismét magukra vonták a figyelmet; a Felfedezőúton tavaszi előadása – Menjünk cirkuszb! címmel – történelmet írt, amikor a muzsikások és az ifjú táncosok mellett artisták is színpadra léptek. Dr. Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, az előadások megálmodója és állandó műsorvezetője már az őszi évad 19 előadásának, a zenében, balettben, animációs filmben rejlő humor bemutatásának sikerét is elkönnyelheti. Húsz éves tapasztalata alapján egyre erősödik a meggyőződése: akkor nőhet fel egy új, a zenét és a társművészeteket értő és szerető generáció, ha az életkori sajátosságoknak megfelelően, igényesen szerkesztett, magas művészi színvonalú, igazi élményt adó, a zenét a társművészetekkel ötvöző előadásokkal sikerül elvarázsolni a gyerekeket és fiatalokat, méghozzá nem csak egy-egy alkalommal, hanem rendszeresen.

I *Hogyan került kapcsolatba az ifjúsági koncertekkel? Miért esett a Zuglói Filharmónia választása éppen Önre, amikor szerkesztő-műsorvezetőt keresett ezekhez az előadásokhoz?*

– A pályámat zenei szakújságíróként kezdtem. Körülbelül nyolc évig rangos napilapoknak és szaklapoknak írtam kritikákat és interjúkat. Nagyon szerettem ezt a munkát és sok elismerést kaptam. Mégis, világ életemben arra vágytam, hogy taníthassak. Egyszer Záborszky Kálmánnal készítettem interjút, és a beszélgetés végén megkérdeztem tőle, ki tanít az általa vezetett zeneművészeti szakközépiskolában zeneirodalmat. Miután megmondta a nevet, tovább puhatolóztam: jól tanítja-e az illető ezt a tárgyat... Ennél többet akkor nem beszélünk a dologról, de nyilván szöveget ütött a fejébe, hogy engem ez érdekel. Pár hónappal később, augusztus végén csörgött a telefon: Záborszky Kálmán keresett. Azt kérdezte, tanítanék-e nála szeptembertől zeneirodalmat. Nagy örömmel mondtam igent, így 1995-ben bekerültem a Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola nagyszerű tanári karába. Néhány évvel később már a Zeneakadémia Budapesti Tanárképző Intézetében is taníthattam, Földes Imre utódaként. Tehát teljesült az álmom. Még kezdő tanár koromban az egyik zongora szakos kollégám egy különleges hangversenyt szerkesztett, és megkért, hogy zenetörténészként vezessem a műsort. A mai napig emlékszem rá, hogy reggel ötig írtam a szövegeket, ugyanis a növendékek sok rövid darabot játszottak, és mindegyikről szerettem volna valami érdekeset mondani, az összefüggéseket megmutatni. Mindig rengeteg munkát jelent összeszedni a háttéranyagot, megkeresni a kapcsolódási pontokat, és igazán érdekes szöveget írni, de ha valaki ezt kihagyja, és csak improvizál valamit, az szerintem nem jó műsorvezető, nem tesz hozzá a koncerthez. Elvégre a műsorvezető valamiféle közvetítő a művészeti produkció és a közönség között. Tehát lelkiismeretesen felkészültem, és a hangverseny – talán kicsit nekem köszönhetően is – ragyogóan sikerült. Történetesen Záborszky Kálmán is jelen volt... Ő kivételes érzékkel képes észrevenni az embe-

Fotó: BALOGH RÓBERT

rekben rejlő tehetséget, legyen az bármilyen irányú. Nem sokkal később felvetette, hogy a szép, új koncerttermünkben jó lenne tartani egy olyan hangversenysorozatot, amelyben más művészeti ágak is jelen vannak, például a film, a tánc, a színészi produkció. Megkért engem és kiváló kollégámat, Zelinka Tamást, hogy szerkesszünk és vezessünk egy ilyen hangversenysorozatot. Egy évig felváltva vezettük az előadásokat. Ez volt a *Pastorale* első évada, amely rendkívül pozitív fogadtatásra lelt a közönség körében. Akkoriban – 1997–98-ban – alig voltak efféle beavató hangversenyek, pláne olyanok, amelyeken a társművészetek is megjelentek. Bár az összefoglaló *Pastorale* címet kifejezetten az első

sorozat négy programjának tematikájához találtam ki, a siker miatt ezt sokak tanácsára megtartottuk. A második szezontól kezdve Záborszky Kálmán kérésére én lettem a sorozat állandó szerkesztő-műsorvezetője, de persze Zelinka Tamás is megmaradt műsorvezetőnek más hangversenyeken. Így lettem tehát a *Pastorale* háziasszonya, ötletembere, a tematika kitalálója és a konkrét programok szerkesztője, a műsorvezetői szöveg megírója, de én állítom össze a kép- és filmanyagot is, ha pedig operaelőadás van, én vagyok a mesélő. Olyankor is magam írom meg a szöveget, annak megfelelően, hogy a rendező és a karmester milyen jeleneteket választ ki a darabból. Szóval igen sok a feladatom, de óriási öröm számomra ezzel foglalkozni. Azóta már 220-nál is több teltházas előadás volt a *Pastorale*-sorozatban. 2015-ig a Zuglói Zeneházban tartottuk a februári, márciusi és áprilisi előadásokat, májusban pedig mindig kiköltöztünk az Állatkertbe.

■ *Honnan jött az ötlet, hogy az Állatkertben is legyenek előadások?*

– Akkoriban voltak kicsik a gyerekeim, így gyakran jártunk oda, és jó volt látni, hogy az igazgató, Persányi Miklós milyen csodát művel ott. Arra gondoltam, hogy a szabad tér nagyon sok pluszt adhatna a koncertekhez. Csicseregnek a madarak, tavaszi illatok szállnak, innen-onnan állathangokat hallani... Kálmánnak azonnal megtetszett az ötlet. 1999-től egészen 2015-ig az Állatkertben voltak tehát a záró programok, sokáig a Japánkertben, az utolsó években pedig a Varázshegy nevű kiállítótérben. Mindig egy-egy nép vagy földrajzi terület táncait, zenéjét mutattuk be. Az adott területekhez kapcsolódóan – kedves színfoltként – rövid állatbemutatókat is tartottunk.

■ *Kialakult-e az évek során egy sajátos műsorszerkezet a sorozatban?*

– Igen, és ezt az új helyszínen, a Pesti Vigadóban is

megtartottuk. Minden évben van operaelőadásunk, vannak különböző tematikájú zenés-táncos-filmes előadások, amelyeken a Zuglói Filharmonia Szent István Király Szimfonikus Zenekar mellett kiváló szólisták lépnek fel és a Magyar Táncművészeti Egyetem különböző szakirányainak (balett, néptánc, modern tánc) tehetségei is állandó vendégeink, májusban pedig változatlanul a népzene, néptánc, népszokásoké a főszerep, csak most már ez a program is a Pesti Vigadóban zajlik. A célunk változatlan: elsősorban élményt szeretnénk adni, méghozzá minden generációnak, hiszen a *Pastorale* nemcsak a gyerekeknek szól, hanem a szüleik-

nek, nagyszüleiknek is, vagyis a családoknak. A programot úgy állítjuk össze, hogy a gyerekek számára befogadható legyen, ugyanakkor a felnőttek számára is emlékeztetéssé váljon, nekik is újat nyújtson. A visszajelzések szerint ez meg is valósul. Természetesen a közönség új generációjának felnevelésében is részt szeretnénk vállalni, ez minden koncertszervező intézmény és minden művész elemi érdeke. A közönségnek, úgy tapasztaltam, sokkal érdekesebb egy előadás, ha a művészeti ágakat nem választjuk szét, hanem ezek egy közös tematika mentén együttesen adnak élményt. Persze, a közép-pontban a zene áll, és én is elsősorban a zenéhez értek. Azt, hogy egy előadásban milyen tánc szerepeljen, mindig megbeszéljük a Magyar Táncművészeti Egyetem rektorával, művészeti menedzserével, mestereivel. Csofárdatos az egyetemmél való együttműködésünk. Vagy ha kitalálom, milyen játékfilmből kellene részlet, a vetítési jog megszerzéséhez is megkapom a megfelelő segítséget.

■ *A sorozat helyszíne immár harmadik éve a Pesti Vigadó díszterme. Hogyan került sor a helyszínváltásra?*

– A művészeti nevelés terén a Magyar Művészeti Akadémia – amelynek Záborszky Kálmán is, jómagam is rendes tagjai vagyunk – és a mi kitűzött céljaink egybeesnek, így az MMA felvállalta a sorozat támogatását, és a *Pastorale* 2016-ban átkerült az ország egyik leg szebb koncerthelyszínére, az MMA székházának dísztermébe. Azóta a sorozat minden előadását ott rendezük meg.

■ *Nem sajnálták elhagyni a különleges állatkerti helyszínt?*

– Igazából mindig féltünk kicsit, hogy milyen lesz az időjárás, nem szorulunk-e zárt térbe... Azt hiszem, valamennyiünk számára gyönyörű emlékek az állatkerti előadások, de a Vigadóban a népzene és néptánc is

emelkedettebb formában kerülhet bemutatásra, ugyanúgy két teljes órában (egy szünettel), mint a többi előadás. Az állatkerti koncertek csak 70 percesek voltak.

■ *Volt tehát egy jól bejáratott, működő sorozat, a Pastorale, ahová gyermekes családok jártak – miért döntöttek úgy, hogy egy másik sorozatba is belefognak?*

– A két különböző korosztálynak szóló *Felfedezőúton* 2011 őszén kezdődött. Záborszky Kálmán találkozott azzal a szomorú statisztikával, mely szerint a magyar fiatalok mindössze 1%-a részesül értékes művészeti élményekből. Ő maga is készített egy felmérést Zuglóban, ott az eredmény 4% volt. Azt mondta, itt valamit tenni kell, meg kell adni a lehetőséget minden gyereknek a művészetekkel való találkozásra, függetlenül a családi háttérétől. Elvégre honnan tudhatná valaki, hogy szereti-e a komolyzenét vagy a balettet, ha nem is találkozik vele? Nyilvánvaló volt, hogy a gyerekeknek kell eljenniük a Zuglói Zeneháza. Igényes művészeti produkcióval nem célszerű tornatermekbe menni: ha el akarjuk varázsolni az ifjú közönséget, ahhoz megfelelő helyszín, kiváló akusztika, illúziókeltő világítás kell. Emlékszem, szeretett tanárom, Dr. Ujfalussy József a Zeneakadémián, az első esztétika óránkon felírta a táblára: *cantare – incantare*, vagyis *énekelni – varázsolni*. A varázslat szóban benne van az éneklés! Ez engem nagyon megfogott. A zene mindig is a varázslat eszköze volt. Illetve: a zene és a társ művészetek, hiszen ezek sokáig teljesen összefonódtak. Gondoljunk csak például egy népszokásra: a zene, a tánc, a mozgás, a szöveg, a művészi igénnyel készített tárgyak együtt vannak jelen. A cél, hogy az ember egy megváltozott tudatállapotba, egy magasabb dimenzióba kerüljön. Hogy úgy érezze, szárnyal a lelke. Elvarázsolni, elbűvölni... Micsoda hatalma, micsoda varázsereje van a zenének – erről mesél a görög mitológia csodás énekesének, Orfeusznek a szimbolikus története is. Az ő muzsikálása még a halál urának szívét is meglágyítja. Mi is varázsolni szeretnénk az előadásainkkal. Az emlékkönyvünkbe be is írta valaki, hogy más lelkiállapotban jönnek ki a koncertjeinkről, mint ahogy bementek. Mi éppen ezt akarjuk elérni.

Ezért a csodáért érdemes annyit dolgozni, annyit készíteni valamennyiünknek. Amikor elkezdtük a *Felfedezőúton* sorozatot 2011-ben, akkor már közel másfél évtized tapasztalatai álltak mögöttünk. Jómagam is megtanultam, hogyan kell fenntartani a figyelmet, miből mennyit lehet mutatni a különböző korosztályoknak, mi az, ami hatásos, mi az, ami kevésbé, és az sem mindegy, milyen sorrendben követik egymást a művek. Néha több verzió is jár a fejemben, napokig gondolkodom rajta, melyik lenne a legjobb. A sokéves gyakorlat segít megteremteni az előadások ívét. Adott volt tehát a kiváló művészgárdánk: a nagy múltú szimfonikus zenekar, a szakközépiskola ragyogó művésztanárai és növendékei – beleértve a volt növendékeket, akik már művészé értek –, a Magyar Táncművészeti Egyetemmel való együttműködés, a professzionális helyszín, és a *Pastorale* sorozat szerkesztési tapasztalatai. Ezek nélkül nem mertünk volna nekifogni egy ekkora vállalkozásnak, amelynek keretében évente tíz-tizenkétezer diáknak nyújtunk magas színvonalú művészeti előadást.

■ *Az első előadás után már soha nem változtatnak a programon?*

– De. Előfordult már, hogy egy előadás élesben picit hosszabb lett. Ilyenkor megbeszéltük, hogy mi maradjon ki. Mostanra már szinte másodpercre ki tudom számolni az időt. Eleinte nehéz volt benne maradni az 50, illetve a kisebbeknél a 40 percben. Ha csak három-négy perccel hosszabbra nyúltunk, már nem volt elég idő az egyik csapatnak kivonulni, a másiknak bejönni, a takarítónak felmosni a balettszőnyeget. A *Felfedezőúton* sorozatban ugyanis egy-egy délelőtt alatt három előadás van, két program között 30 perc marad: 300 gyerek távozik, ugyanennyi érkezik... A *Felfedezőúton* igazi csapatmunka. Mindenkiné, a muzikusoknak, a táncosoknak, a szervezőknek, a technikusnak, a világosítóknak, még a takarítónak is pontosan, fegyelmezetten kell dolgozni. Összehangolt munkára van szükség, aminek a technikai háttér is szerves része. Az előadásokon nincs egy másodpercnyi üresjárat sem, egyik dolog szervesen következik a másikból, ezért is ragadja magával annyira a gyerekeket. Nem véletlen, hogy két főpróbát is szoktunk tartani, és egy rendezvényszervezőnek ilyenkor az a dolga, hogy pontosan lemérje mindennek a valós idejét.

■ *Hogyan különül el a két korosztály programja a Felfedezőúton sorozatban?*

– Összel jönnek a 10-18 évesek, tavasszal az 5-10 évesek. Ez teljesen más szituáció, mint amikor a szülő hozza a gyerekeket hangversenyre. Ő, ha együtt jönnek, valamennyire felkészíti a gyereket, és végig vele van. A *Felfedezőúton* előadásaira szervezeten, iskolaidőben hozzák őket. Egyszerre 350 kisgyerek, vagy éppen 300 kamasz ül bent egy előadáson, és áhítatos csöndben figyel. A kisebbeknél fontos az interaktivitás. Egy-két rö-

vid, de nagyon vidám és élvezetes epizódként Szerényi Béla, népzeneész kollégám szokott velük énekelni, népi játékot játszani a tematikához kapcsolódóan, ami nagyon jó, hiszen ilyenkor a gyerekek megmozdulhatnak, kiabálhatnak, énekelhetnek, a lábukkal doboghatnak. Utána viszont újra tudnak figyelni a színpadi produkcióra.

■ A saját gyermekkori élményei mennyiben motiválják a szerkesztésben, a műsorvezetésben?

– Bevallom, az élményeim alapján inkább az volt világos, hogy mit nem akarok csinálni... Nem akarok gügyögni a gyerekekkel és nem akarok nekik csokit osztani! Ezt annak idején, gyerekként kifejezetten ellenszenvesnek éreztem. Egy művészeti előadásnak együtt kell járnia bizonyos fokú emelkedettséggel. Hozzánk sok olyan visszajelzés érkezett a gyerekektől, hogy szeretik a műsorvezetés módját: azt, hogy a gyerekközönséget komolyan vesszük, hogy megteremtjük azt az ünnepélyes légkört, amely a felnőtt koncertekre is jellemző. A legtöbb csoportunk ünnepelőben érkezik, a szívükben is egyfajta ünnepi várakozással. Ennek az az alapja, hogy tudják: valami nagyon jó dologra számíthatnak, hiszen már évek óta járnak az előadásokra. A koncertterem: szentély! Ott magas művészeti értékekkel találkoznak a gyerekek, és ezt ők – mivel még nincsenek elrontva – pontosan érzik. A minőségből nem engedünk, legyen az zene, balett, film, vers, vagy festmény – az alkotásoknak megkérdőjelezhetetlenül jónak kell lenniük. A gyerekek nagyon érzékenyek a minőségre. Előtanulmányok nélkül is érzik, hogy valami igazi érték, vagy sem. A rájuk tukmált tömegkultúra persze később elhomályosíthatja ezt az ösztönt, de gyerekként még nagyon kritikusak, és azonnal visszajeleznek. Az igazi értékre, a magas művészi minőségre a kamaszok is kinyílnak. Ha látják, hogy mi mennyire szeretjük, amit csinálunk, mennyire beleadunk a produkcióba apait-anyait, az átragad a közönségre. A gyerekeknek, kamaszoknak szánt előadás egy nevelő hatású, felemelő, de minden didaktikától mentes folyamat kell, hogy legyen, amivel a közönség együtt tud élni, együtt tud szárnyalni.

■ Mennyire partner ebben a zenekar? Képesek teljes odaadással játszani ugyanazt tizennyolcszor, kilenc napon belül?

– Igen. A koncertek beleszámítanak a szolgálataikba. A zenekar a megemelt támogatásának köszönhetően tudta elkezdni az ilyenfajta közművelődési feladatok ellátását. Eleinte Záborszky Kálmán beszélt arról a zeneszereknek, hogy ez milyen fontos misszió, hogy ezek a gyerekek talán nálunk hallanak először élőben komolyzenét, nálunk látnak először szimfonikus zenekart, balettet, és talán nálunk élnek át először a művészettel való találkozás örömeit. És az, hogy felnőttként koncertlátogatók lesznek-e, attól függ, hogy mi most hogyan ját-

FELFEDEZŐÚTON

A Zuglói Filharmonia sorozata zuglói gyerekeknek és diákoknak

Őszi előadások 10-18 éveseknek:

- 2011: „Liszt Ferenc és kora” címmel 17 előadás
- 2012: „»Szilárdul állj, magyar!« Nemzeti öntudatra ébredés a XIX. században” címmel 18 előadás (Erkel operáiból)
- 2013: „A magyar táncok bűvöletében. Haydn és Brahms magyaros muzsikája” címmel 18 előadás
- 2014: „»...akik engem szívükből kedvelnek...« Beethoven és Magyarország” címmel 18 előadás
- 2015: „Menüett, valcer, polka és társaik. Táncok a zenetörténetben” címmel 18 előadás
- 2016: „»Színház az egész világ...« Shakespeare zenében, táncban, filmen” címmel 19 előadás
- 2017: „»A rosszul őrzött lány« – humor zenében, táncban” címmel 19 előadás

Tavaszi előadások 5-10 éveseknek:

- 2012: „Kossuth Lajos azt üzenté...” címmel 18 előadás
- 2013: „Talpra magyar” címmel 18 előadás
- 2014: „A farsangi napokban legyünk mi is vígabbak” címmel 18 előadás
- 2015: „Süss fel, nap!” címmel 18 előadás
- 2016: „Tündérek és boszorkányok – zenében és táncban” címmel 18 előadás
- 2017: „Menjünk cirkuszbá! Bűvészek, zsonglőrök, artisták” címmel 18 előadás

Felfedezőúton

A Zuglói Filharmonia előadása a kerület óvodásainak és kisiskolásainak
Zene, tánc, kép, cirkuszi mutatványok, közös játék és éneklés

Zuglói Szent István Zeneház nagyterme
(1145 Budapest, Columbus u. 11.)
2017. március 22., 23., 24., 27., 28., 29.
Kezdés minden délelőtt: 8:40, 9:50, 11:00

MENJÜNK CIRKUSZBA! Bűvészek, zsonglőrök, artisták

200 előadást látogattunk, 2011 őszén óta rendszeresen várjuk a Zuglói gyerekeket és nagybátyjait egy-egy különleges, zene és táncos-művészeti vetélkedővel. Reméljük, a művészetek csodáiban való barangolás sok emlékeztetőt nyújtott kedves közönségünknek. Mi nagy lelkesedéssel készítünk a következő 200 előadásra, vagyis az újabb felfedezőutakra!

2017 márciusában egyaránt várjuk a kerület nagycsoportos óvodásait és alsó tagozatos iskoláit, amire eddig még nem volt példa: cirkuszt varázsolunk a Zeneháza! De nemcsak a zene és a balett segítségével. Fellépnek igazi zsonglőrök, erőművészek, artisták is! A pompás programnak a közös éneklés és játék is része lesz.

Sok szeretettel várjuk a Zeneháza a zuglói óvodásokat és kisiskolásokat!

www.zugloi-harmonia.hu • www.facebook.com/ZugloiHarmonia

szunk a koncerten, milyen élményt tudunk nekik adni. A közönséget nem érdekli, hogy nekünk ez már a tizenötödik alkalom, ők csak ezt az egyetlenegyét élik át. Minden gyerek jogosult a legmagasabb színvonalú élményre, amit nekünk meg kell teremtenünk. Az élményteremtésben a karmesterek – a Zuglói Filharmonia vezető karmestere, Záborszky Kálmán, valamint Ménesi Gergely és Horváth Gábor – is, a zenekar is odaadón részt vesznek, ahogyan minden szólista is. Az is nagy szerencse, hogy a szintén zuglói, sőt velünk egy utcában lévő Magyar Táncművészeti Egyetemmel ilyen kivételes partneri kapcsolatunk van. Eddig csak maximálisan pozitív, lelkes visszajelzéseket kaptunk a sorozatunkról.

Eleinte nem ütközött akadályokba az iskolák meghívása?

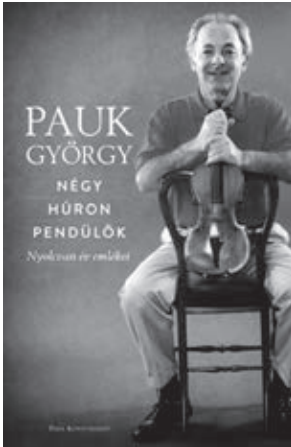
– Egy új dolgot bevezetni sosem egyszerű. Egy-egy előadásunk meglátogatása miatt elmarad három tanóra – persze, hogy az iskolaigazgatók részéről ellenállás volt, amikor Záborszky Kálmán előadta a tervet. Végül épp az egyik igazgató állt mellénk, aki felhívta a többiek figyelmét, hogy milyen értékeket kapnak a gyerekek a három elmaradt tanóráért cserébe. Aztán amikor megtartottuk az első előadást Liszt Ferencről 2011 őszén, egy szempillantás alatt minden megváltozott, azonnal mellénk álltak az igazgatók, a tanárok és a diákok is. Vagy nézzünk csak egy viszonylag friss példát: tavasszal volt egy produkciónk *Menjünk cirkuszba!* címmel; ebben – a Baross Imre Artistaképző Intézet jóvoltából, amelynek igazgatónője azonnal megértette, mit szeret-

nék – volt négy látványos artista produkció, tökéletesen összehangolva a klasszikus zenével, ami kísérte, továbbá balett, szimfonikus zenekari művek, zongora és szaxofon szóló, kivetített Chagall-festmények, de még közösen szavaltunk is: József Attilától a *Medvetáncot*. A népi játék, a közös éneklés sem maradt el. A gyerekek megismertek több zeneszerzőt, sőt Bartók *Medvetáncán* keresztül még azt is meghallgathatták, hogy milyen ugyanaz a darab az eredeti zongoraverzióban, majd szimfonikus zenekaron, vagyis találkozhattak a hangszerelés jelenségével. Ez a produkció a sajtó szerint példátlan volt a maga nemében, hiszen cirkuszművészek minden bizonnyal ezúttal léptek fel először egy komolyzenei-összművészeti előadásban! A gyerekközönség csak ámult és bámult. Egy ilyen élményt nem lehet három tanórával összehasonlítani. Ha Zuglóban valaki öt évesen bekerül egy óvodába, majd zuglói iskolában tanul, akkor mire leérettségizik, 13 alkalommal jár nálunk koncerten. De ha csak 10 éves korától kerül be a programba, akkor is nyolcszor találkozik értékes művészetekkel és ezzel az élménnyel. Ez már egy olyan alap, amelyre ráépülhet a felnőttkori művészeti érdeklődés. Tehát a rendszeresség nagyon fontos. Az elszórt élmények nem érnek annyit, mint az ismétlődőek, amikre számíthatnak a tanulók. Azon kívül, hogy fejlődik a gyermek személyisége, érzelmi élete – mi is Kodály koncepcióját tartjuk szem előtt –, a művészetekhez való viszonyulása is megváltozik. Amikor a kamaszok először bejöttek hozzánk 2011-ben, az első pillanatokban inkább elutasítóak, bizalmatlanok voltak. Unalmas, poros, avitt produkcióra számítottak egy általuk nem is ismert zeneszerzőről, Liszt Ferencről, amit el kell viselniük, mert kötelező. Egy játékfilm jelenetével indítottunk, amelyben az 1838-as pesti árvíz drámáját láthattuk, amely annyira fontos volt Liszt számára. Utána jöttek sorra a zenei és táncprodukciók, közben képek vetítése, újabb, különleges kisfilm arról, hogy mi is a virtuozitás (ezt magam rendeztem, ahogyan néhány más kisfilmet is), közben meséltem... Az előadás ritmusa, változatossága annyira magával ragadta őket, hogy már pár perc után látszott a viselkedésükön, hogy nemcsak érdekli őket, ami a színpadon zajlik, hanem kifejezetten élvezik is. Tehát nagy tévedés az, hogy a gyerek ne szeretné mondjuk a komolyzenét. Ha megismertetik vele, és ha magas minőséget kap, akkor szereti. Csak nem mindegy, hogyan történik a találkozás. A művészi minőség mellett fontos a magas technikai minőség is, tehát az, hogy milyen a vetítés, milyen a világítás. Igazi színházi élményt kell teremteni. A Felfedezőúton sorozatban 235 előadásra vagyunk túl, amit 70 500 néző látott. Mi nem tudunk arról, hogy Magyarországon lenne hasonló kezdeményezés, tehát hogy egy kerületben, egy településen ennyi gyerek kapna magas minőségű összművészeti programot, ingyen, szervezeten, iskola-időben. Valószínű, hogy Európa-szerte sincs sok hasonló.

Mechler Anna

Hubay-Zathureczky iskola

PAUK GYÖRGY hegedűművész – született 1936. október 26-án, Budapesten

Paik Györgyről számos információ található az interneten. Megemlékezett róla a The Strad című folyóirat 1988. évi áprilisi, és 2006. évi augusztusi száma is. Hogy olvasóink közelebb kerüljenek hozzá, ezúttal kevésbé a külföldi forrásokra, inkább „Négy húron pendülök” című könyvére támaszkodunk, amely 80. születésnapja alkalmával jelent meg. Az 1961 óta Londonban élő hegedűművész 1956 októberében nyerte meg a genovai Paganini-versenyt, majd 1957-ben Frankl Péterrel a müncheni szonáta-versenyt, 1959-ben pedig a párizsi Marguerite Long – Jacques Thibaud versenyt. A londoni Royal Festival Hallban 1961-ben debütált. Mielőtt rátérnénk életrajzára, bevezetesként következzenek egy részlet Philip Coggin írásából, amely a Strad 1988 áprilisi számában jelent meg, „Successful adjustment” (Sikeres beilleszkedés) címmel.

Sikeres beilleszkedés

„Nem hiszek abban, hogy az embernek specialistának kell lennie, én mindent szeretek játszani” – mondja Paik György, ez az életerőtől duzzadó, magyar születésű hegedűs, aki az elmúlt évben ünnepelte Wigmore Hall-beli bemutatkozó fellépésének 25. évfordulóját. A zenének ez a sokirányú, eklektikus megközelítése hosszú időn át jellemezte repertoárját, de ugyanilyen sokszínű és változatos társalgás közben is. Zseniális, fiatalos ember, rögtön érezni lehetett belőle a lelkesedést, amikor Golders Green-beli otthonának zenetermében a 20. századi repertoárhoz fűződő kapcsolatáról kérdeztem.

„Engem érdekel az új zene” – mondja élénken. „Szerintem minden hegedűsnek műsorán kellene tartania ezeket a műveket. Az ember nem játszhat állandóan Beethovent és Brahmsot. Szeretem ezeket, de van még más is. Keresnünk kell az új kihívásokat.” Előrehajol, mintha csak mondandóját akarná hangsúlyozni, és azt magyarázza, milyen alapvetően fontos az előadás tökéletes tisztasága, ha meg akarjuk érteni a modern zenét. „Miként a klaszszikusokat, ezt is jól kell játszani, ha a mű arra érdemes.” Majd így folytatja: „Az emberek gyakran mondják: „Modern zene? Egyszerű előadni, hiszen az emberek úgysem hallják, mit játszik az előadó. Az ilyen előadás rossz. A modern zenét jól kell előadni.”

Schönberg hegedűversenyének kivételével – ezt ugyanis nem kedveli – Paik játssza valamennyi jelentősebb 20. századi hegedűversenyt. Már fiatalon az a szerencse érte, hogy megszólaltathatta kora több nagy hatású szerzőjének művét, és ezek között volt Pierre Boulez is. „Boulezsal többször is játszottam a Berg- és a Bartók hegedűversenyt, és így egészen különleges módon nyerhettem bepillantást a 20. század zenéjébe.”

Igen megtisztelőnek tartja, hogy az utóbbi időben ko-

runk számos vezető komponistájának művét mutathatta be Nagy-Britanniában: Lutoslawski „Chain 2” című művét, Penderecki hegedűversenyét, és itt volt a világpremierje Tippet hegedűre, brácsára és csellóra írt hármasszerenyének is, mindhárom esetben a szerző vezényletével. „A szerző elképzelése szerint előadni a műveket ... ez valami csodálatos” – mondja Paik, aki a darab kialakulásának folyamatában gyakran tesz javaslatokat a zeneszerzőnek. „Ez régen is így volt” – erősíti meg. „A nagy zeneszerzők és a hangszeres előadók találkoztak, mint ahogy az Brahms és Joachim esetében is történt, és a műért együtt vállalták a felelősséget.”

Miként a legtöbb virtuóz, Paik is a családi környezetből kapta a példát. Zeneszerző családban született 1936-ban, édesanyja hívtasos zongorista volt. Öt éves korában kezdett hegedűlni. Nógrádinánál tanult, aki ugyanott lakott Budapesten, ahol ők. A tanárnő jelentős hírnévre tett szert a fiatal tehetségek tanítása terén, így érthetően hálás neki a kezdeti oktatásért, amely „csodálatosan megalapozta hegedűtechnikáját”. Ma is jól emlékszik zeneakadémiai éveire, áhítatot keltő, első benyomásaira.

Hogy mit mondhatok Weinerről? Nem beszélhetünk az én generációm egyetlen magyar muzsikusról sem anélkül, hogy ne említenénk az ő nevét. Ő volt a kamarazene atyja Magyarországon. Felejthetetlen muzsikos volt. Weinernek köszönhetően mindent megtanultam arról, hogyan kell kamarazenét játszani. Alapítottam egy vonósnégyest, mivel ez volt az egyik tantárgy, de végül annyira megszerettem, hogy a zeneakadémia öt évén keresztül együtt maradtunk. Weiner azt szokta mondani, meg kell nézni, mi van a nyomtatott kotta mögött, mert nem lehet mindent pontosan leírni, amit a zeneszerző mondani akart. A kottafejek mögé kell nézni. Kodály kevésbé hatott rám. Nagy ember volt, de nem volt olyan jó pedagógus... feltételezte rólunk, hogy többet tudunk an-

nál, mint amit valójában tudtunk, ezért gyakran nem értettük. De népzene-órái, amelyek kötelezőek voltak számunkra, igen értékesek voltak.

Életrajza

Amint Pauk György „Négy húron pendülök” című könyvéből megtudjuk, 1936. október 26-án született Budapesten az Újlipótvárosban, a Sziget utcában – a mai Radnóti Miklós utcában –, ahol szüleivel lakott. Édesanyja, Lustig Magda a Zeneakadémián Székely Arnoldnál tanult zongorázni. Édesapja a Marcali melletti Kéthely nevű kis helységről származott. Mivel szüleit a háború alatt elveszítette, nagymamája nevelte fel. Ötévesen kezdett hegedülni a házukban lakó, kiváló hegedűtanárnőnél, Nógrádiné Neumann Olgánál, akihez zeneakadémista koráig rendszeresen járt hegedűórára. 1942-ben abban az épületben kezdte meg általános iskolai tanulmányait, ahol ma a Hollán Ernő utcai zeneiskola működik. Az iskola nagytermében volt első fellépése. A következő évtől a Sziget utcai általános iskolában tanult.

A Zeneakadémiával párhuzamosan, középiskolai tanulmányait a Nagymező utcai zenei gimnáziumban végezte. Zathureczky Ede 1949-ben vette fel osztályába a Zeneakadémiára, ő volt a legfiatalabb növendéke. Gyakorlását továbbra is Nógrádiné felügyelte, akinek munkáját Zathureczky igen nagyra becsülte.

A hívők érezhetik úgy magukat a templomban, ahogy én éreztem magam, valahányszor beléptem a Zeneakadémia kapuján. Mindig valami megilletődöttségféle lett úrrá rajtam, ugyanakkor meghittséget is éreztem. Az ember ment a lépcsőn, és szembejött vele Kodály, Weiner, vagy Zathureczky... A templommal ellentétben itt az ember úgy érezte, maga az Úristen jön szembe vele, sőt vissza is köszön... Azt hiszem, ez a szellem ma már sehol a világon nem létezik. Változnak az idők, ma már más a stílus.

Életem legfontosabb, legmeghatározóbb zenei egyéniségei Weiner Leó és Zathureczky Ede voltak. Tanításuk, tanácsaik segítettek kialakítani zenei egyéniségemet. Stílusuk ma már nem mindenben felelne meg a 21. század előadási stílusának és ízlésének, hiszen az idők változnak. Mi, előadóművészek nyitott füllel, állandó tanulni vágyással észleljük és érzékeljük a változásokat, de az alapelvek megmaradnak: hűnek kell maradni a zeneszerző mondanivalójához. Zathureczky jól ismerte Bar-

tókot, így át tudta adni nekünk, növendékeknek mindazt, amit tőle hallott, nála tapasztalt. Az ő útmutatásai alapján kezdtem megismerni a még ma is eléggé bonyolult és zeneileg nagyon összetett Szólószonátát és a nagy hegedűversenyt (az úgynevezett első hegedűverseny akkor még nem jelent meg, csak később adták közre, opus posthumusként). Zathureczky nagyon közeli kapcsolatban állt ezekkel a darabokkal, ami az én Bartókhoz fűződő viszonyomra is kihatott, és megalapozta saját interpretációm kialakítását. Maig örzöm eredeti ujjrendjeit, frazírozásait és zenei tanácsait.

Zathureczky nemcsak a hegedű tanszakot vezette, de megörökölte Dohnányitól a főigazgatói széket is; a Zeneakadémia harmadik emeletén, a főigazgatói szolgálati lakásban lakott. Az óráit is ott tartotta. Minden áldott nap tanított, 3-4 növendékkel foglalkozott egyszerre. A tanítványaitól megkívánta, hogy minél többen jelen legyenek egymás óráin. Karizmatikus egyéniség volt, kiváló művész és pedagógus. Nekem elmondhatatlanul sokat jelentett, hogy már tizenhárom évesen kivételes tehetséggű, fiatal hegedűsökkel tanulhattam együtt, akik mind 6-10 évvel idősebbek voltak nálam... Emlékszem, eleinte meglehetősen megilletődve, félénken vettem részt az órákon, nem volt könnyű a nagyok előtt játszani... Zathureczkyhez azért mentem, hogy zenélni tanuljak, nála ezt lehetett a legmagasabb fokon elsajátítani. Rendkívül alapos, tanult művész volt, szólistaműltja igen fontos volt a számomra. Egy fiatal művésznek, aki szólistapályára készül, olyan egyéniségre van szüksége, aki tudja, mit jelent kiállni egy nagy zenekar elé. Később magam is mindig erre neveltem a hozzám kerülő, különleges tehetségű fiatalokat. A híres magyar hegedűiskola képviselői, Hubay, Szigeti, Székely Zoltán és sok más nagy hegedűs legfontosabb tulajdonsága a szép, meleg, bársonyos hegedűhang volt – erről lehetett felismerni őket. Én is ezt tanultam meg „Zatu”-tól, és ezt adom tovább növendékeimnek világszerte, ahol csak megfordulok. A hegedűnek olyan természetességgel kell megszólalnia, mint egy kiváló énekhangnak, hiszen a hegedű éneklő hangszer. Ezt nem szabad elfelejteni!

Az 1940-es évek végétől 1956-ig szinte teljesen le voltak zárva a határok, és ezért Magyarország zenei élete is bezárkózott. Többnyire csak szovjet muzsikuskok léptek fel vendégművészként, közülük viszont a legkiválóbbak, akik akkor még nem juthattak el a nyugati koncertpódiumokra. Pauk ekkor hallotta David Ojsztrahot, akinek hangszertudása, meleg hegedűhangja, természetes zenélése nagy hatással volt rá. Zathureczkynél elő is játszott neki, így személyesen megismerhette.

Ojsztrah játékát mindig is csodáltam, mert tökéletesen fedte a szerző elképzelését. Talán az egyetlen kivétel Mozart volt: Ojsztrah Mozartja az én ízlésemnek már akkor is kicsit ódivatúan és túl romantikusan hangzott. Azóta ezt még inkább így érzem, mivel a historikus interpretációk alaposan megváltoztatták a hozzáállásomat a barokk és klasszikus művek előadásához. Ojsztrah tökéletes

technikával játszott, hegedűhangja biztos és kikezdzhetetlen volt, és ami talán a legfontosabb: ha kellett, nagy és acélos tudott lenni, vagy éppenséggel bársonyos és lágy. Fantasztikus hangszíneket csalt elő hangszeréből... A másik szovjet muzsikuss, Szvjatoszlav Richter teljesen ismeretlen volt a magyar közönség előtt. Első koncertjét 1954-ben, a Zeneakadémia kistermében rendezték, és ha jól emlékszem, még ez a viszonylag kis befogadóképességű terem sem telt meg egészen. Lenyűgöző játékát nem lehet szavakba foglalni, valósággal megbabonázta a hallgatóságát. Ennek az első koncertnek a híre futótűzként terjedt, Richter rögtön számos további hangversenyt is adott, de már a nagyteremben, amely zsúfolásig megtelt. Akkor tömeg tolongott a Zeneakadémia körül, hogy lovas rendőröket rendeltek ki a forgalom irányítására.

Amikor Emil Gilelsz és Rosztropovics ellátogatott a Zeneakadémiára, Zathureczky kívánságára nekik is hegedült. A háborút követően Tóth Aladár lett az Operaház igazgatója. Rögtön több éves szerződést ajánlott Klemperernek, aki 1947 telén érkezett Budapestre, és a következő három év hatalmas fellendülést hozott az Opera és a magyar zenei élet számára. Pauk később is hallotta néhány koncertjét az amszterdami Concertgebouw-ban, és a londoni Royal Festival Hallban.

Jól emlékszem ezekre a Philharmonia Zenekarral adott hangversenyekre. Klemperer akkoriban már öreg volt, koncertjei alatt olykor el-elbóbiskolt, de a zenekar rendületlenül játszott tovább. Ilyenkor, amikor azt látta, hogy Otto bácsi éppen az igazak álmát alussza, a zenekar egyik koncertmestere, közeli barátom, Dékány Béla intett be a fúvósoknak. Amikor viszont Klemperer felébredt, a zenekar azonnal megérezte ezt, és a zene szárnyakat kapott.

A Zeneakadémián 1956-ban is megtartották a válogatást a genovai Paganini-versenyre. A választás Pauk Györgyre esett. Igault, nem fogják-e megfúrni részvételét, de ezúttal senki sem gördített akadályt az utazás elé. Korábban ugyanis az a furcsa eset történt, hogy 1953-ban ki akarták küldeni a párizsi Jacques Thibaud versenyre, de mivel nagybátyja feljelentette, hogy disszidálni akar, nem engedték ki. Ezúttal viszont az olasz vízum nem érkezett meg időben, és emiatt lekéste a verseny első fordulóját. Kedvéért azonban a zsűri külön összeült, hogy meghallgassa. Zathureczky is el akarta kísérni, de nem kapta meg a kiutazási engedélyt. Zathureczky segítségével egy Nemessányi-hegedűt kapott kölcsön a versenyre. Az elnyert első díj értékét növelte, hogy 1954-ben és 1955-ben nem adtak ki első díjat. A verseny győztesét a 3000 dolláros pénzjutalmon kívül az a kitüntetés érte, hogy a nyilvános gálakoncerten – amit a rádió és a tévé is közvetített – Paganini saját hegedűjén, egy Guarneri del Gesún játszhatott. Ezt a féltve őrzött hangszert – amelyet nagy hangja miatt il cannoné-nak „az ágyú”-nak neveznek – a genovai múzeum vitrinjében tartják. Akkoriban csak évente egyszer, a verseny győztese szólaltathatta meg. Miután első díjat nyert, több

koncertfelkérést is kapott, de ezeknek nem tehetett eleget, mert időre haza kellett érnie.

Amikor megérkeztem a Nyugati pályaudvarra, 1956 októberét írták. Egészen pontosan október 22-ét... Amikor aztán 1958-ban „disszidáltam”, egy darabig ebből a díjból éldegéltem Párizsban, sőt néhány ’56-os emigráns barátomnak kölcsön is tudtam adni belőle... Mivel Zathureczky 1957-ben az Egyesült Államokba emigrált, én az asszisztensénél, Katona Bélánál diplomáztam... de a diplomámat nem kaptam kézhez, mert nem nagyon fűlött a fogam ahhoz, hogy politikai gazdaságtanból vizsgát tegyek. Így eshetett, hogy az oklevelet csak némi késéssel, 35 év múlva, már a rendszerváltást követően dobta be a postás egy napon a postaládámba, Londonban.

A Weiner vonósnégyes-órákon végzett komoly munka eredményeként a Zeneakadémia benevezte a Pauk-kvartettet (Pauk György–Székács János–Schiffer Ervin–Szász Árpád) a belgiumi, liège-i nemzetközi vonósnégyesversenyre. Az 1957-ben megtartott versenyen az akkor már neves cseh Vlach-kvartett mögött a második díjat nyerték el. Weiner így írt róluk: „A Pauk-vonósnégyest rendkívül tehetségesnek tartom, technikailag értek, játékuk életteli, stílusos, hangulatot árasztó. Ők engem a fiatal Léner-kvartettre emlékeztetnek.”

Pauk György 1958-ban – a holland Het Brabants Orkest szimfonikus zenekar legfiatalabb tagjaként – hároméves koncertmesteri szerződést írt alá, majd megkapta a letelepedési engedélyt is. A próbajátékon való részvételre a holland zenekar szólobrácsása, Schiffer Ervin – a Pauk-vonósnégyes korábbi tagja – beszélt rá. Pauk Hollandiában ismerkedett meg feleségével, Zsuzsával, akivel 1959-ben házasodtak össze.

1959-ben, a párizsi Marguerite Long – Jacques Thibaud verseny előtt egy szép Guadagnini-hegedűt kapott kölcsön, és elnyerte a Premier Grand Prix-t. A zsűri elnöke David Ojsztrah volt, és a zsűriben foglalt helyet Henryk Szeryng is. Két héttel később tartották a Marguerite Long-zongoraverseny és a Jacques Thibaud-hegedűverseny első díjasainak gálakoncertjét a Théâtre des Champs-Élysées-ben, Párizsban. Ezen Brahms hegedűversenyét adta elő a párizsi rádió szimfonikus zenekarával (amint életrajzi könyvéből megtudjuk, a zenekar első trombitása akkor Maurice André volt. A hangversenyről készült filmfelvétel a YouTube-on látható). Ezzel elkezdődött szólókarrierje a nyugati világban.

De életében a döntő fordulat akkor következett be, amikor két évvel később, Amszterdamban találkozott Yehudi Menuhin-nal. Már ismerte őt, hiszen korábban a Zeneakadémián játszott neki Zathureczkynél. Menuhin másnap meghívta a szállodába, meghallgatta, és azt tanácsolta, mielőbb költözzön át Londonba. Levelet írt az angol belügyminisztériumnak, és a levélnek köszönhetően hat hónapos letelepedési engedélyt kapott Angliában. Különös véletlen, hogy Frankl Péter, zongorista partnere ugyanezt a tanácsot kapta Kabos Ilonkától, aki korábban koncertező zongoraművész, akkoriban pe-

dig keresett zongoratanár volt. 1961 szeptemberében csaknem egyszerre érkeztek meg Londonba.

Az első hónapokban többször játszott Menuhinak, a hegedűművész londoni otthonában. *Emlékszem, egyszer Bartókot játszottam neki, és azt mondta, hogy igen, ez nagyon szép, nagyon jó, de játsszam kicsit magyarosabban. Tetszett nekem, hogy ezt éppen ő mondja, aki nem magyar.*

Augusztusban, Párizsban vette hanglemezre a Vox hanglemezvállalatnál Frankl Péterrel Mozart összes hegedű-zongoraszonátáját, majd váratlanul felkérést kapott a BBC-től, hogy vegye lemezre Csajkovszkij hegedűversenyét, a Londoni Filharmonikusokkal. Szeptember elején költözött át feleségével Angliába. Észak-London Finchley nevű kerületében laktak. Öt év múlva lett angol állampolgár, de magyar állampolgárságát a magyar névhasználattal mindvégig megtartotta. 1963 elején svédországi turnéra utazott, majd eljutott Dániába, Norvégiába, Finnországba és Izlandra is.

Még ezt megelőzően, 1961-ben felkérést kapott Harry Blech-től, a London Mozart Players kamarazenekar vezetőjétől Beethoven hegedűversenyének előadására, mivel a Royal Festival Hall egyik koncertjének szólistája váratlanul lemondta szereplését. Bár bemutatkozó koncertjét csak 1962 májusára hirdették meg a Wigmore Hall-ban, így a londoni debütálásra már az előző évben sor került.

Ha valaki be akart mutatkozni a londoni közönség előtt, ki kellett fizetnie a Wigmore Hall 500 fős koncerttermének terembérletét. Ezt végül sikerült összegyűjteni. Viszont a hangverseny előtt három héttel érkezett a hír, hogy a nála lévő Guadagnini-hegedű tulajonosnője meghalt, ezért sürgősen vissza kell adni a hangszert, mert az örökösök el akarják adni. Az Angol Kamarazenekar koncertmestere ekkor a saját Amati-hegedűjét adta neki kölcsön. A koncerten – amelyen többek között Bartók Szólószonátája is elhangzott – a zongorakíséretet a Hollandiában élő Hajdu István honorárium nélkül vállalta. A koncertről megjelenő kritikák kitűnőek voltak, ezért a hangversenyt rendező Ibbs and Tillett komolyzenei ügynökség felvette művészlistájára. Második Wigmore Hall-beli koncertjét már hallotta az Australian Broadcasting Corporation angliai képviselője is, és 1965-re ausztrál koncertkörútra hívta meg. A turné tavasszal indult, és négy hónap alatt 52 koncertre került sor. Ennek bevételeiből vásárolták meg 1966-ban London Mill Hill nevű, szép északi kerületében lévő, első házukat.

A Wigmore Hall később is fontos szerepet játszott pályafutásának alakulásában. Számos szólókoncertet adott itt. Többször szerepelt 1973-ban alakult triójával (Ralph Kirshbaummal és Frankl Péterrel), valamint kiváló zongoristákkal, köztük Frankl Péterrel és Jandó Jenővel. 1991-ben, Mozart halálának 200. évfordulója alkalmával hat koncertből álló Mozart-fesztivál műsorának összeállításával bízták meg, amelyen rajta kívül fellépett Arleen Auger énekesnő, Thomas Demenga csellista, Nabuko

Imai brácsaművésznő, a Takács-kvartett, Kazuki Sawa hegedűművész, Frankl Péter és Ralf Gothóni zongoraművészek.

Szekeres Miklós selyemgyárossal a Londoni Filharmonikusokkal adott egyik koncertje után ismerkedett meg. Miután Szekerest lovaggá ütötték, a Sir Nicholas Sekers nevet viselte. Neki köszönhetően végre saját hangszere lehetett, egy gyönyörű hangú Guadagnini. Amikor nagyobb lett a család – kislánya után kislánya is megszületett –, 1971 tavaszán beköltöztek Golders Green-i házukba, ahol 33 évig laktak. Amikor azonban a gyerekek felnőttek, visszavágytak a Mill Hill-re, és már tíz éve ismét egykori lakóhelyük közelében élnek.

1973-ban látogatott először haza. Győrben majd Sopronban játszotta Sándor János vezényletével Brahms hegedűversenyét, és utána lépett fel a Zeneakadémián. Már a főpróbán tele volt a terem, a koncert pedig hatalmas siker lett. Kroó György többek között ezt mondta róla a rádióban:

„...A Hubay-Zathureczky-féle hegedűs iskola igen sok világijáró, nagy művészt adott az egyetemes zenekultúrának, és Pauk György ezek egyikeként tért most haza – játékában az édes, behízelgő hegedűhang, a rendkívüli lendület és a kifejezés telítettsége, mondhatnám: realista elevensége ötvöződik világszínvonalú hegedűs tudással, technikai készenléttel. E kettős tájékozódás: a magyar temperamentum és neveltetés, másrésztől a nemzetközi pódiumélet stílár és technikai kontrollja legtökéletesebben, mondhatnám: elementárisan Bach h-moll szvitjében és Bartók II. rapszódiajában tárult fel előttem. Hadd mondjam meg, mielőtt most Bach Bourrée-jának néhány hangját felidézzük a hangverseny felvételéről, hogy itt nemcsak a Zathureczky-féle hegedűiskola hagyományáról van szó, hanem Kodály Zoltán és Szabolcsi Bence meggyőződésének és tanításának arról az élő dokumentálásáról is, hogy zenetörténet és népzene állandó kölcsönhatásban volt és van egymással. A steril, objektív, penetránsan XX. századi Bach-interpretáció helyett ez a Bourrée egy népi tánc elevenségével és izességgel szólalt meg egy magyar hegedűs játékában. És ez egyedülálló szín a hangversenyéletben... Utoljára hagytam Bartók II. rapszódiajában említését, mert itt – bár a különben szolid, de fantáziában nem Paukkal egyenértékű zongorakíséréső kissé adósunk maradt azzal az originalitással, amit a hegedűszólam előadója nyújtott –, tehát ennek ellenére ez a rapszódia így fantasztikus élmény volt számomra. Mert egyszerre megmutatta a Bartók szólamában rejtőző népi hegedűlést, a szagosan eredeti falusi őslélményt, de a féktelen zeneszerzői fantáziát is, és az egészet hallatlan technikai, ritmikai fegyelem betartása közben sistersgő temperamentummal, a rapszódiaműfaj által kínált, szabad, egyéni játékkifejezés minden lehetőségét kihasználva. Én nem tudom, hogy Pauk Györgynek milyen helye van a hivatalos hegedűranglistán, de hogy ezt a Bartók rapszódiaát alig-alig csinálja valaki utána, abban biztos vagyok.”

A koncertezés során szinte mindenütt megfordult a világban, így 1963-ban Dél-Afrikában is. Vásáry Tamás mutatta be dél-afrikai turnéi szervezőjének Frankl Péterrel együtt, aki azonnal leszerződte őket az 1963-as szezonra.

Hongkongban a BBC Szimfonikus Zenekarával és a Berliini Rádiózenekarral játszott. Az ausztrál turné előtt Ankarában és Isztambulban, majd Izraelben lépett fel. Bombayban a Taj Mahal Szálloda Kristálytermében volt a koncert, majd Hongkong, Új-Zélandon Wellington, utána pedig a hosszú ausztrál turné következett.

Dél-Amerikában két alkalommal turnézott: Argentínában, Braziliában, Bolíviában, Chilében, Uruguayban, Kolumbiában, Venezuelában és Peruban. Japánban az 1980-as évek első felében lépett fel először, amit számos fellépés követett. Japánban ő mutatta be Krzysztof Penderecki hegedűversenyét, előbb Oszakában, majd Tokióban.

Számos amerikai hangversenye közül az elsőre 1971-ben, Chicagóban került sor. Solti György vezényletével játszotta Stravinsky hegedűversenyét. A másik nagy magyar karmester-egyeniség, aki nagy hatással volt pályafutásának alakulására, Doráti Antal volt. Pályakezdként a következő tanáccsal látta el: *„Fiacskám, mielőtt elvállalsz egy koncertet, gondold a három P-re: a poundra, a pleasure-re és a prestige-re, vagyis a pénzre, az élvezetre és a presztízszre. A háromból legalább egynek meg kell lennie, persze még jobb, ha kettő, vagy akár mindhárom megvan. Ha viszont egyik sincs meg, menj inkább moziba.”*

1973-ban, második chicagói fellépése után felkereste egy amerikai úr, Howard Gottlieb. Elmondta, hogy van néhány szép hangszere, és szeretné őket megmutatni. Másnap meg is jelent, kezében két Stradivarival és két Guarnerival. Kérte Paukot, hogy játsszon rajtuk, szeretné őket hallani. Amikor megkérdezte, melyik tetszik, Pauk az egyik Stradivarira mutatott. *„Tartsa meg”* – válaszolta. Megérdemel egy ilyen hangszert, tette hozzá. Gottlieb kiváló amatőr hegedűs volt, akinek korábban minden vágya az volt, hogy hegedűművész legyen, de végül üzletember lett. Nagyszülei Sátoraljaújhelyről vándoroltak ki Amerikába. Amint Pauk írja, jól hegedült, jól játszotta az általa szervezett angliai koncerteken zenekarral a Mendelssohn- és a Csajkovszkij-hegedűversenyt. De Pauk ragaszkodott hozzá, hogy kifizethesse a hangszert. Végül megkapta baráti áron, és így lett a „Massart” Stradivari boldog tulajdonosa.

Mivel a Solti Györgyöt képviselő ügynökség, a Colbert Artists Management felvette listájára, sokszor lépett fel Amerikában, és játszott az összes jelentős zenekarral. Többször megfordult Japánban és Kínában, ahol mesterkurzusokat is tartott.

Több amerikai egyetemtől – Bloomingtonból, Dallasból, a Yale-ről – kapott felkérést, hogy vállaljon professzori állást, de mint tősgyökeres európai, nem akart Amerikába költözni. Szívesen elfogadta viszont a londoni Királyi Zeneakadémia ajánlatát, ahol azóta is büszkén használja az „Ede Zathureczky Chair” (Zathureczky Ede

tanszék) elnevezést. A világ minden részéről érkeznek hozzá tanítványok, köztük magyarok is.

Zathureczky Ede 1956 decemberében hagyta el Magyarországot. Akkor már szívproblémákkal küzdött, és idő előtti halálát is ez okozta másfél évvel később, Amerikában.

„Még találkoztam vele Bécsben, majd amikor én is elhagytam az országot, sűrűn leveleztünk... hívott, menjek vele Bloomingtonba, az Indiana Egyetemre. Haláláig kapcsolatban maradtunk, sok levelét és kottáját őrzöm. Nagy szeretettel és hálával gondolok rá, ápolom emléket... róla neveztem el londoni akadémiai címetemet, ezzel is jelzem, hogy az ő egykori növendékeként magamat is a magyar hegedűiskola folytatójának tekintem... Zathureczky után, az ötvenes évek végén Magyarországon három olyan nagy tudású professzor működött a Zeneakadémián, akik tovább tudták volna fejleszteni a Hubay-Zathureczky hagyományt: Kovács Dénes, Garay György és Katona Béla. Katona Zathureczky növendéke és tanársegédje volt. 1957-ben az ő irányításával fejeztem be tanulmányaimat és adtam diplomakonzertemet. Katona kitűnő hegedűpedagógus volt, jóllehet hangszer tudásának megvoltak a korlátai, ám technikai és zenei meglátásai mindig nagyon ültek. Vele ellentétben Garay szólistának és koncertmesternek is kiváló volt, sőt tanárnak is... A szokásos magyar betegségnek, az irigységnek és a szakmai utálatnak köszönhetően sajnos sem Katonának, sem Garaynak nem adatott meg, hogy hazájukban kifussák a tehetségüket, pedig nagy szükség lett volna rájuk. Garay pár éves otthoni kínlóadás után fogta magát, és Lipcsében vállalt állást, ahol haláláig szólistaként és professzorként működött. Katona Bélát az én segítségével először a manchesteri Royal Northern College-ban, majd a londoni Trinity College-ban nevezték ki professzornak. Angliában nagyon sikeres tanár lett, seregnyi kiváló hegedűst nevelt ki... Zathureczky egyik legtehetségesebb növendéke Kovács Dénes volt. Egykor ő is Olga néninél kezdte a hegedűtanulást. Jó pár évvel idősebb volt nálam, ezért tanulóéveink alatt nem kerültünk közelebbi személyes kapcsolatba, de klasszikus interpretációit mindig is nagyon szerettem, gyönyörű Mozart- és Beethoven-verseket hallottam tőle lemezen, hegedűhangja pedig valóban a Zathureczky-tradíciót képviselte. Először a vonós tanszak vezetőjévé, majd a Zeneakadémia rektorává nevezték ki. Ez a lehető legnagyobb megtiszteltetés volt, amire az is feljogosította, hogy Hubay és Zathureczky után ő volt a magyar hegedűiskola legnagyobb képviselője Magyarországon. Ezt a szerepet azonban sajnos nem tudta igazán betölteni. Hogy miért, az különböző okokra vezethető vissza. Nem vette igazán komolyan a rá háruló tanári felelősséget... Ez óriási tragédia, mert az otthon maradtak között ő volt a legtehetségesebb, és alighanem ő lett volna az egyedül alkalmas személy arra, hogy művészként és tanárként folytassa a hagyományt...”

Pauk György 60. születésnapja alkalmával, a Parlamentben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend

középkeresztjét. A szakma képviselői Bartók Béla-Pásztor Ditta díjjal jutalmazták, és elnyerte a Pro Cultura Hungarica díjat is. Szeged díszpolgárává választotta. Az University of London 2016-ban díszdoktorává fogadta.

Magyar tanítványai

Mivel életrajzi könyvében magyar tanítványainak viszszaemlékezései is helyet kaptak, most ezekből idézünk fel néhány gondolatot. Stuller Gyula 1981-ben kezdte meg tanulmányait, és két évig járt hozzá a londoni Királyi Zeneakadémiára.

Az ő tanításában az volt a leginspirálóbb, hogy sokat játszott az órákon. El is magyarázta, amit kívánt, de az még többet jelentett, hogy a játékból sok mindent elleshettem... Bartók II. hegedűversenyét is az ő tanításával vettem fel a repertoáromra, továbbadta nekem azokat az instrukciókat, amelyeket még ő kapott a darab tanulása-kor Zathureczkytól. Így tehát jómagam is a nagyszerű Hubay-iskola egyik kései diákjának érezhettem és érezhettem magam.

Deák Márta, a pécsi Pannon Filharmonikusok koncertmestere 2006 márciusában, londoni otthonában találkozott Pauk Györggyel. Ezen a meghallgatáson múlt, hogy a következő tanévben lehet-e Pauk György nyolc növendékének egyike, a Királyi Zeneakadémián.

Az első évben még nem sikerült teljes mértékben felvennem a munkatempót, lassabban haladtam a kívánnál... Tovább dolgoztam. És jöttek az eredmények: három nagyobb pénzösszegű ösztöndíjat és versenyt nyertem meg, minek okán az igen költséges, kétéves képzést nem kellett összevonva, egy év alatt elvégeznem, maradhattam tovább. A második év hozta meg a várt áttörést. Kezdem ráérezni mindenre, amit mondott, gyorsabban elsajátítottam az anyagot, koncerteken játszottam. Felvételt nyertem a Royal Philharmonic Orchestra együttesébe, megválasztottak az akadémia szimfonikus zenekarának koncertmesterévé, szólófelkéréseket kaptam, kurzusokra küldtek...

Várnagy Katalint a zeneakadémiai felvételi előtt hallotta Szegeden. A Zeneakadémia első osztályának elvégzése után lett a londoni Királyi Zeneakadémia ösztöndíjas hallgatója.

Nála tanultam meg, hogy mi a vonókontroll és mi a vibrató sokszínűsége, és neki köszönhetően alakult ki bennem az igény a szép hangra. Kristálytisza intonációra, pregnáns ritmikára nevelt, és minden egyes műben megkövetelte a zenei stílusok különbözőségének érzékelését. Minden órára új darabot kellett vinnem, soha nem vihettem kétszer ugyanazt a művet. Ezzel elképesztően gyors munkatempóra szoktatott. Ma, a Londoni Filharmonikus Zenekar egyik első hegedűseként is hálás vagyok Pauk Tanár Úrnak mindezért, hiszen jól kamatoztathatom a tőle tanultakat: a zenekari munka a nagyfokú alkalmazkodóképesség mellett hihetetlen mennyiségű koncertprogram villámgyors elsajátítását feltételezi.

András Tamás 1996 szeptemberében kezdte meg tanulmányait Londonban, és hat évig tanult Pauk Györgynél. 2006-ban lett a Royal Philharmonic Orchestra tagja. Rendszeresen ad szóló- és kamarakonzerteket, és gyakran hívják koncertmesternek a St. Martin in the Fields Kamarazenekarhoz, az Oxfordi Filharmonikusokhoz és a Birminghami Szimfonikus Zenekarhoz.

György mestere a kiegyensúlyozott és stabil hegedűtechnikának. A bal kéz stabilitása, a vibrató megválasztása, folyamatossága, a fekvésváltás tökéletes végrehajtása, a vonókezelés fontos alapelveinek elsajátítása mind része volt a képzésnek. A zenei tanulmányok Györggyel óriási mértékben befolyásolták művészi előrehaladásomat. Az ő zenei tudása, zeneszeretete és művészi zsenialitása minden egyes hegedűórán megnyilvánult.

Pusker Júlia a 2010-es szombathelyi Bartók Szeminárium után lett a tanítványa.

Az első pár évben különösen nagy kihívást jelentett a Tanár Úr hihetetlen lendülete és tempója. Egyik óráról a másikra kellett teljesen új darabokat vinnem, lehetőleg koncertközeli állapotban... A tüzes életerő, a bronzszerű hangszín mind része zenei személyiségének, az erre való törekvést és igényt növendékeiben is felébreszti. Azt az elképzelést, hogy a hegedű mint hangszer az énekhanghoz hasonlatos, már korábban is számtalanszor hallottam, de a Tanár Úr kiváltképpen sokat foglalkozik ezzel a kérdéssel. „Csak énekeld el a frázist, és ahol természetes levegőt vennél, ott kell tagolni.” Az órákon sokszor szóba került a vonó és a jobb kéz különösen fontos feladata. A jobb kéz a tudó könnyedségével kell hogy emelkedjen, illetve lélegezzon, így a hang is szabadon tud áramolni. „Olyan egyszerű ez, mint lélegezni.”

* * *

Írásunkban megpróbáltuk felidézni Pauk György életének fontosabb eseményeit, de természetesen mindez nem pótolhatja azt az élményt, amit „Négy húron pendülök” című életrajza nyújt az olvasó számára. A könyv egyik szép gondolatával búcsúzunk:

„Olykor megkérdem, mit gondolok az identitásomról, voltaképpen minek is tekintem magam, magyarnak vagy angolnak. A válasz nem egyszerű, bővebb kifejtést igényel: Magyarországon születtem, és természetesen mindig is tősgyökeres magyarnak vallottam magam. Az egész világon úgy ismernek, mint magyar származású angol hegedűművészt. Többekkel ellentétben megőriztem magyar állampolgárságomat, akárcsak nevem eredeti írásmódját, pedig az sok bonyodalmat okozott. Magyar a feleségem, otthon magyarul beszélünk egymással. A gyerekeinkkel, Tomival és Katival is mindig magyarul beszélünk, ennek köszönhetően – ha egy csöpp angol akcentussal is, de – mindketten jól tudnak magyarul. Valószínű, hogy nagyon fontos, hogy az ember tisztában legyen az identitásával, és megőrizze azt. Zenélésemmel, hegedűmmel a magyar kultúrát terjesztettem és terjesztem ma is a világban.”

Rakos Miklós

Kodály és a számítógép

Havass Miklós az informatika egyik hazai meghonosítója; egyike azoknak, akik a Magyarországon található első számítógépeken dolgoztak. Szegedi polgári családból származik, ezért természetes volt számára, hogy megtanuljon játszani egy hangszeren – ami végül abba az irányba sodorta, hogy munkatársa lett Kodály Zoltánnak.

I Ön számítógéppel dolgozott a kezdetek kezdetén, sőt: arra programozta a gépet, hogy ötfokú dallamokat szerezzen. Honnan jött ez az ötlet?

– Mielőtt válaszolnék, el kell, hogy mondjam: az a program, amit készítettem, nem kifejezetten pentaton zenét tudott szerezni, hanem egy adott zenei anyagot tudott analizálni, és amilyen volt a zenei anyag, olyan struktúrájú, hangnemű, ritmusú dallamokat tudott maga is produkálni. Miután én Kodály Ötfokú zenéjét tápláltam be, mint alapanyagot, ezért komponált pentaton zenét.

I Ezek szerint bármilyen más, akár dodekafon művet is betáplálhatott volna?

– Igen, de engem akkor ez érdekelt; mikor fiatal koromban zenét tanultam, a szolfézs órákon mindig Kodály műveivel találkoztam. Énekeltem is Kodály keze alatt, amikor Szegeden nagyobb kórusfesztivál volt – hozzám tehát közelebb állt, mint mondjuk Schönberg. Izgalmas anyag volt a pentaton, a kezemben volt egy gyűjtemény, ismerős volt a dallamvilág, ez volt számomra a természetes közeg. Különben is: magyar vagyok, miért ne a magyar zenével kezdjük? Ez az egész dolog akkor merült fel, amikor a diplomamunkámat akartam elkészíteni. Szegedi vagyok, Szegeden végeztem az egyetemet is. Ott javasolták nekem ezt a témát;

tetszett is, a zenei ismereteim is megvoltak hozzá, de Szegeden nem volt számítógép. Összesen akkor még csak három volt az egész országban. Szerencsére én a mellé az ember mellé kerültem, aki a legjobb gépet szerezte be. A másik két eszköz szocialista országokból származott, és nagyon nehézkes volt, míg ez nyugati gyártmány volt, és a maga korában korszerű és megbízható. Fogalmam sincs, hogy kerülhetett be az országba azokban az időkben – hiszen a számítástechnika közel áll a haditechnikához, nem lehetett bármihez hozzájutni. Ezt a gépet a Nehézipari Minisztériumban Csébfalvi Károly matematikus javaslatára helyezték el. Szegeden azt tanácsolta a professzorom, hogy vegyem fel vele a kapcsolatot. Írtam neki egy levelet, hogy nála szeretném elkészíteni a diplomamunkámat. Válaszolt is, írása alapján egy idősebb tanárnak gondoltam – és találkoztam egy nálam csak pár évvel idősebb fiatal emberrel. Nagyon hamar összebarátkoztunk; az ő javaslati rengeteget segítettek nekem. Igazi mester-tanítvány kapcsolat alakult ki közöttünk. Csébfalvi éles eszű, remek megfigyelőképesseggel rendelkező ember volt; tájékozott a világ dolgaiban, aki sok mindennel foglalkozott. Még fiatal kutató korában kapott egy nyugati ösztöndíjat, így ellátogatott Karlsruheba. Ott hallott róla, hogy Amerikában megpróbálták zenét szerezni számítógéppel. A Hiller-Issacson páros vonósnegyest komponáltatott a számítógéppel; ők nem tanították meg élő dallamok alapján egy stílusra, hanem betáplálták a klasszikus összhangzattan szabályait, a szólamvezetést – ezek alapján jött létre az Illiac szvit. Ez volt a világon az első számítógép-komponálta darab. Utána egy orosz, Zaripov ural-altáji népdalokkal próbálta meg ugyanezt a dolgot, és én voltam a harmadik, aki ilyenrel foglalkozott.

I Az Ön munkájának az eredménye egy olyan program lett, ami Kodály egyszólamú stílusában szerzett zenét. Kodálynak is megmutatta az eredményt?

– Igen, hiszen meg is lehetett szólaltatni. Bátorság volt meghívni az akkor már ismert nagy embert, hogy hallgassa meg az eredményt – nem tudhattuk, mit fog gondolni róla. De Kodály eljött, Járdányi Pállal együtt. Meghallgatták a darabokat a számítógép-teremben. Az egész szituáció nagyon idegen lehetett nekik, mert akkoriban még rendkívül kényesek voltak a számítógé-

pek; nem érhette őket por, ezért légkondicionált teremben, kizárólag fehér köpenyben, gumipapucsban dolgozhattunk. Mint a sebészetben! Kodály leült, meghallgatta a darabokat, és akkor mondta az általam sokat idézett mondást: „Jók. Az enyémeink jobbak.” De ott, rögtön felajánlotta, hogy menjek el hozzá mellékállásban a népzene kutató csoportba; ez volt a mai Zenetudományi Intézet egyik elődje. Onnantól körülbelül két évig együtt dolgoztunk. Amikor a főállásomban több munkám lett – ebben az időszakban készültek az első számítógépek Magyarországon –, akkor abbahagytam. Mivel mi voltunk az elsők, akik programoztak számítógépet, természetes volt, hogy minket kértek fel, hogy készítsünk a magyar gyártmányú gépekhez programokat; szoftvert, operációs rendszert. Szakmai szempontból ez izgalmas volt, nagyobb kihívás, ezért elterelődtem a népzene kutatástól.

■ *Mi volt a feladata, mikor a népzene kutató csoporttal dolgozni kezdtek?*

– Az egész dolog abból indult ki, hogy a számítógép gyorsan képes számolni, összehasonlításokat végezni. Amikor népdalokat csoportosítanak, zeneműveket osztályoznak, akkor általában olyan szempontok vannak, mint például: milyen hangterjedelemben mozog a dallam, mi a kezdőhang, milyen a zárlat. A magyar népzenevel ez nem is probléma, ezeket a dalokat a hazai zenészek nagyobb része fülből ismeri. Azonban akkor szó volt egy olyan, Unesco-támogatta projektről, ami az európai népzene katalógizálására vállalkozott. Bartók, Kodály és Járdányi is nevezetes volt arról, hogy zeneszerzői munkásságán túl foglalkozott a magyar népzene rendszerezésével. Olyan kritériumokat találtak ki, amik alapján a népdalok különféle csoportokba oszthatók. Egy zenész számára triviális fogalmakban gondolkodtak, ami egy matematikusnak kevésbé kényelmes. Megpróbáltuk a kutatásokban ezt a két nézőpontot összeegyeztetni. Mondok rá egy példát! Járdányi azt mondta, „ez a népdal ilyen és ilyen, mert magas fekvésben jár.” Egy matematikus számára felmerül a kérdés: mi az, hogy magas fekvésben jár? Lehet definiálni, hány hangja magas? Mennyire magas? És minél magasabb? Hány hangja legyen magas ahhoz, hogy magas fekvésben legyen, és mikortól nem teljesülnek a feltételek? Ahhoz, hogy a zenét az alapján osztályozhassuk, hogy hol jár, milyen magasságban, ahhoz definiálni kell, mi a magas, mikor nevezzük ilyen meg olyan osztályúnak a dalt. Idegen népzene esetén mindez már a zenészek számára sem triviális, mert azok a fogalmak, amiket a magyar népzene alkalmaztak, azok nem biztos, hogy ott érvényesek, mert más népek dalai másképp viselkednek, más elvek mentén szerveződtek. Úgy gondoltuk, hogy ha elég sok népdalt beviszünk egy számítógépbe, akkor matematikai módszerekkel igen gyorsan lehetne őket osztályozni, hogy ilyen a végződésük, ilyen ritmus-minta van

bennük, satöbbi. Ez egy távoli cél volt, amihez azonban nagyon sok dolgot meg kellett oldani. Elsőként: az idegen dallamok kottán ugyan rendelkezésünkre álltak, de a kottát a számítógép nem érti. Be kellett rakni valahogy a memóriájába, hogy tudjon vele foglalkozni. Ahhoz, hogy bekerüljön a memóriába, digitalizálni kell, azaz számokká alakítani, és valahogy bejuttatni a gépbe. Mikor még a diplomamunkámat csináltam, kitaláltam egy kódolási rendszert. Úgy kell elképzelni, hogy minden egyes hangnak megfelel egy szám, a ritmusértékeknek szintén, külön jele van a szünetnek, az ütemvonalnak, és így tovább. Fogtam, és számok formájába írtam át az egészet. De hogy kerül mindez a gépbe? Akkoriban kezdetleges volt a technika, mi lyukszalagon vagy lyukkártyán keresztül, a beolvasó segítségével tudtuk ezt megtenni. Az előre kilyukasztott szalagot a gép beolvasta, átértelmezte hangokká. Azonban, ha sok dallamot akartunk elemezni, akkor szükségünk volt egy olyan eszközre, aminek a segítségével gyorsabban lehet beolvasni ezeket az információkat a gépbe. Már csak azért is, mert a lyukszalag könnyen meghibásodik, nagyon sérülékeny.

■ *Hogyan kezdett neki a digitalizálásnak?*

– Bár régóta csellóztam, jártam szolfézásra is, elképzelni sem tudtam, mit kell csinálnom. Ebben az segített, hogy meg tudtam szerezni az amerikaiak erről írott könyvét, illetve Zaripov tanulmányát. Csébfalvi Károly ötlete volt, hogy keressünk meg egy hangszerkészítőt, hogy csináljon nekünk egy klaviatúrát. Cser Károly ezt meg is tette; a klaviatúra segítségével már könnyebb volt bevinni az adatokat a számítógépbe. Úgy kell elképzelni ezt, mint egy orgona játszóasztalát, ahol a billentyűk végei össze voltak drótozva a számítógéppel. A gép hangmagasságot és ritmust tudott értelmezni. Persze csak az egyszerűbb képleteket lehetett beírni, az ornamensek ebbe nem fértek bele. Nem volt könnyű dolgunk még így sem, mert nem egy már létező dolgot használtunk: magát a technológiát is nekünk kellett megalkotnunk. Ezzel akartuk az európai katalógusból bevinni a dallamokat. A katalógus már meglévő köteteit össze is gyűjtöttük, sok dallamot digitalizáltunk is. Ám ekkorra nagyon megváltozott a helyzet: a Minisztériumban egyre több szakterületen próbálták felhasználni a számítógép lehetőségeit – pl. a bányászatban –, és így betelt a gép kapacitása. Rögtön felmerült a kérdés: mit keresnek ott a népzene zenészek? Igaz, hogy mi éjjel mentünk dolgozni, fiatalon ez nem volt probléma, de lassan megszakadt a lehetőség, Csébfalvi is otthagya az intézményt, így vége lett a munkának. Amit elkészítettünk lyukszalagon, azt gyakorlatban már nem használták, mára csak a kísérleti időszak dokumentumai. Abban az értelemben mindez hasznos volt, hogy nem sokkal utána az Akadémia is kapott egy lyukkártyás gépet, így újból elkezdtek foglalkozni a digitalizálással, méghozzá a

ZTI-nél. Ezt a munkát Kőszegi György matematikus végezte egy darabig, majd Prószéky Gábor. Ők az Európa Katalógus dalait lyukkártyára vitték, de nem klaviatúrával – az új géppel a klaviatúránk nem volt kompatibilis –, hanem egy speciális lyukasztógéppel. Csak hallomásból tudom, mi történt később. Egy darabig még dolgoztak Halmos István zenekutató vezetésével, de akkor már az Intézetben nem volt meg az a kíváncsi lendület, mint bennünk, így elment az egész feladat a hagyományos zenekutatás irányába. Ők például statisztikákat készítettek a dallamok végződéséből, és messze nem tartották a gépet elsődleges kutatóeszköznek. Hozzá kell tennem, hogy a népzene kutatás világ-szinten nem is volt akkora jelentőségű, mint nálunk. Magyarországon ez egy fontos kérdés, az identitásunkhoz tartozik – kihez hasonlítunk, honnan jöttünk, miben vagyunk különlegesekek –, egy belga számára sokkal kevésbé fontos, hova tartoznak az ő dallamai. Ezért az ügy kikerült lassan az érdeklődés középpontjából, ellaposodott.

■ *Azt hiszem, nem szabad elfelejtenünk, hogy közben elkezdődött a Magyar Népzene Tára köteteinek kiadása, ami egy hihetetlenül gazdag gyűjtemény!*

– Az első kötetek nagyjából akkor készültek, amikor a mi kísérleteink folytak, és ez az egész gyűjtemény a mi legjobb zenészeink tudásából állt össze. Nem egy ismeretlen anyagot rendszereztek, hanem a hatalmas tudásanyagot, ami az ő fejükben az évek során valahogy rendszereződött, azt próbálták meg lejegyezni. A népzene gyűjtők többen csoportosították a talált anyagot, ezek közül Bartóké a legalaposabb. Ugyanakkor ő is formális karakterisztikumok alapján rendszerezett – sorszerkezet, kezdőhang, ritmika –, de mi mást terveztünk. Amit mi szerettünk volna megfejtetni, utólag tudom, hogy illúzió volt. Minden népdal érzelmeket vált ki az emberből, és szerettük volna kideríteni: vajon csak a hangokból, ha azokat, mint matematikai jeleket értelmezzük, nem tudunk-e visszakövetkeztetni, mitől melankolikus, mitől szerelmes, mitől közvetít egy dal bizonyos érzelmet. Ha sok mintát hasonlítaniánk össze, abból talán kiderülne. Idáig végül nem jutottunk el, ekkora anyagot nem sikerült digitalizálni.

■ *Nem gondolja, hogy – vokális zenéről lévén szó – a szöveg jelentőségét sem lenne szabad elhanyagolni?*

– Ez egy zenész részéről jogos kérdés, és biztos, hogy a dolognak van ilyen aspektusa is. A matematikus gondolkodás más; a mérhető, átlátható felől akartuk megközelíteni a kevésbé konkrétat. Úgy gondoltuk, a szöveggel majd csak akkor foglalkozunk, ha már nagyon tudjuk a szövegtelen világot. Ez azért is volt csábító, mert távlati terveinkben szerepelt, hogy az egyes stíluskorszakok sajátosságait is megvizsgáljuk. A kordivatok változnak, izgalmas lenne tudni: ha egy ideig mindenki abban a stíluskörben komponál, mint Lully,

akkor egy idő után miért változik az ideál, miért kezdenek mást írni? Miben változik a stílus és hogyan vezet el egy következő korszakhoz? Egyszer csak miért nem volt már elég a közönségnek, amit addig megszokott? Ez valószínűleg egy furcsa interakció lehetett. A zeneszerzők hozzászórtak valamiféle szabályokhoz, ebben a szabályrendszerben gondolkodva alkottak; a dallamaikat az emberek addig hallgatták, amíg a fejükben összegyűlt egy zenei tapasztalat, ami egy idő után a minták ismétlődése miatt unalmassá válhatott. Ekkor véletlen folytán, vagy eredetiségből a komponisták a szabályokon elkezdtek változtatni. Az izgalmas kérdés az volt az előző példára vetítve: meg lehet-e jósolni, hogy Lully után kinek, azaz milyen stílusnak kell következnie? Van ennek objektív oka? A mai fejemmel azt gondolom, nem találhattunk volna ilyet, de akkoriban érdekelték ilyen kérdések is. Amit én keresek, és amihez Yehudi Menuhin adott fogódzkodót: az embert biológiai adottságai predesztinálják arra, hogy bizonyos dolgokat szépnek tartson, másokat ne. Menuhin egyszer sétált, méheket látott, és megfigyelte, hogy a méhek három különböző hangon zümmögnek. A három hang pontosan egy dúr hármast tett ki. Ez nem lehetett véletlen; a természetben a kellemes és jó hangkészletek kódolva vannak. A matematikusok mára bebizonyították, hogy a matematika sem ellentmondásmentes. A világon logikával nem lehet hibátlan rendszert létrehozni, nincs egzakt tudomány, csak jó, vagy kevésbé jó feltételezések. Az ember logikából és érzelemből áll, és mindkét területet használnia kell ahhoz, hogy egyensúlyban legyen.

■ *Visszatekintve első találkozására Kodállyal, milyen benyomásokat őriz? Milyennek látta gyerekfejjel?*

– Akkoriban zeneiskolába jártam. Énekkari tag voltam, az iskolában Kodály, Bárdos, Bartók dallamaival találkoztam. A Kodály név mindig összekapcsolódott azzal, hogy a tanár úr. Nagy tisztelet övezte, már csak azért is, mert a rendszer pártolta a népdal- és népzene-mozgalmat, illetve a Kodály-féle elképzeléseket, hogy

mindenki tanuljon meg énekelni, hogy ezen keresztül szerethesse meg a zenét. Misztikus tisztelet övezte Kodályt. Néha eljött, hogy meghallgassa, hogy haladnak a dolgok a zeneiskolákban vagy a konzervatóriumban. Olyankor mi, gyerekek egyesével mentünk Kodály elé lapról énekelni. Én nagyon szorongtam, ezek borzasztóan kellemetlen szituációk voltak. A látogatások alkalmával koncertet is szerveztek, ekkor a szegedi kórusok összegyűltek – Kodály vagy a páholyból hallgatta a hangversenyt, vagy maga is vezényelt, többször a Forr a világ kezdetű kánonját, amit nagyon szeretünk. Kodály nem volt barátságos ember; inkább zárkózott, szűkszavú, szikár. Rövid tömondatokban kérdezősködött; a légköre cseppet sem volt oldott.

■ Más benyomása volt róla, amikor később együtt dolgoztak?

– Tulajdonképpen nem. Szűkszavú volt, utasításokat adott, megjegyzéseket tett. Az ő véleménye volt a vélemény, amit mindenki követett. Utólag úgy gondolom, szakmai érdemei mellett azért is hallgattak rá, mert sok olyan embernek nyújtott menedéket, munkalehetőséget, akit a rendszer üldözött. A népzene kutató csoport tagjait például azért nem kezdték ki, mert Kodály mellett voltak – ez már önmagában tekintélyt biztosított a számukra. Értelmes, jó embereket gyűjtött maga köré: ott volt Rajeczky Benjámin, a cserkész-

parancsnok-paptanár, Vargyas Lajos, aki – néprajzos múltja ellenére – a zenészek közül talán a legjobban értette a számítógép működését, vagy Járdányi Pál, a vajszívű szív-zenész.

■ Kodály hogy viszonyult a számítógéphez, mennyire értette a működését?

– Kodály egy természetes értelmiségi érdeklődéssel fogadta ezt a dolgot. Szerintem nem gondolta, hogy a számítógép a zeneszerző versenytársa lenne, azt sem tudta, mire lehet majd használni, de megvallom őszintén: mi sem tudtuk pontosan, hogy mire lesz jó egy számítógép mondjuk a zeneanalízis területén. Mikor a közös munka elkezdődött, úgy találkoztam Kodállal, hogy a népzene kutató csoport rendszeres értekezletein én is jelen voltam. Persze nem előadóként, hiszen a vezető kutatók számoltak be ilyenkor az eredményeiről, hanem azért, hogy érzékeljem, mivel foglalkoznak, hátha így felmerülnek bennem olyan gondolatok, hol lehetne a számítógépet felhasználni. Azt hiszem, Kodály úgy volt vele: adott egy esélyt. Van itt egy fiatal ember, aki olyasmivel foglalkozik, ami neki ugyan furcsa, de próbáljuk ki! Volt azonban akkor egy Nemzetközi Népzene kutatói Világkongresszus Budapesten, ahol a külföldiek óriási érdeklődéssel figyelték, mit csináltunk, még a gépterembe is ellátogattak. Nagy nemzetközi visszhangja volt! Ez Kodályt megerősítette abban, hogy jó úton járunk, de ő mélyebben sosem vett részt a munkánkban. Nekem közvetlenül nem adott utasítást vagy tanácsot. Sztanó Pál hangdokumentátor is velünk dolgozott akkoriban, akivel én sokkal jobban megértettem magamat, mert mérnök volt. Ő felelt a technikai dolgokért a népzene kutató csoportban; például a fonográf hengerekkel foglalkozott. Minden eszközt tudott kezelni. Csébfalvi ötletei, invenciózussága volt a másik támaszom, vele szerettem megvitatni, mitket csináljak éppen.

■ Ön szerint, ha a számítógép a mai technológiai szinten lett volna akkor, ez változtat Kodály hozzáállásán, a zenéhez való viszonyulásán?

– Kodály egyáltalán nem volt konzervatív, hiszen használta a fonográfot is; ami rendelkezésre állt, bejártatott volt, azt ő is alkalmazta. Biztos vagyok benne, hogy használta volna a kipróbált technikákat, de nem hiszem, hogy a gondolkodását, a stílusát mindez bármennyire is megváltoztatta volna. Ő egy klasszikus zenész; idealista, nagy nevelő volt, akinek a pedagógiai munkássága ugyanolyan fontos, mint a zeneszerzés, ha nem fontosabb. Nem áldozta volna ezt fel újfajta hangzásokért, például az elektronikus zenéért. Bartókot illetően ebben nem lennék biztos, szerintem őt jobban érdekelte volna. De Bartók sem találkozhatott ezzel, hiszen az ötvenes évek legvégéről, a hatvanas évek elejéről beszélünk.

Mechler Anna

Aki sohasem félt belevágni valami új dologba

Dzsanda Vitalij a Concerto Budapest Szimfonikus Zenekar ütőse. A Zuglói Filharmónia ifjúsági sorozatában, a Pastorale-ban szólistaként is bemutatkozott, sőt: gyakorló hangszerkészítőként az ütőhangszerek működéséről, felépítéséről is beszélt már közönség előtt.

■ *Hogyan kezdődött a kapcsolata az ütőhangszerekkel?*

– Körülbelül hat éves lehettem, amikor egyik este néztük a tévét. Akkoriban Ukrajnában csak két-három csatorna volt, és időnként közvetítettek esztrádműsorokat. Láttam, ahogy az egyik műsorszámban valaki dobolt, és nagyon megtetszett nekem. Azt mondtam apukámnak, vegyen nekem egy dobot. Addig is: az összes otthoni párnát kiraktam magam elé, és doboltam rajtuk. Édesapám látta, milyen elszánt vagyok; egyszer késő este érkezett valahonnan, és elővett egy piros Amati dobfelszerelést. Nagyon boldog voltam! Apa kórusvezető volt, amatőr szinten gitározott, és az alapvető ritmusokra, kottaolvasásra jól meg tudott tanítani – így kezdtem.

■ *Hol éltek ekkoriban?*

– Egy faluban, aminek a neve Kisharangláb. Ott van, pont a határon, ahol a magyar oldalon Mándok. Át lehet tőlünk sétálni Magyarországra. A dédszüleim még a lengyel határ mellett éltek, onnan jöttek le ide. Magyar felmenőim igazából nincsenek.

■ *A nyelvet Kisharanglábban tanulta meg?*

– A szomszédunkban voltak magyar családok, amelyeknek a gyerekeivel együtt játszottunk, de ez nem volt nyelvtanulás. Inkább Vácon; volt egy szobatársam, aki folyamatosan beszélt – engem pedig mindig kijavított, ha valamit rosszul mondtam. Az írás jóval nehezebben ment.

■ *Kisharanglábban kezdett zeneiskolába járni?*

– Nem, ott nem volt zeneiskola. A szomszéd faluba, Kaszonyba jártam át, de ütő szak ott sem volt. Ezek mind magyar települések; a lakosság ugyan vegyes, de a mai napig több a magyar, mint az ukrán. Ezért a magyar nevén emlegetjük a településeket is. Az iskolában kilenc magyar osztály volt, és csak négy ukrán. Dobolni sehol sem lehetett a környéken; oktattak hegedűt, néhány fúvós hangszert és zongorát. Én hegedülni kezdtem, öt évet tanultam. Mikor elvégeztem az általános iskolában a negyedik osztályt, átköltöztünk Beregszászra. Ez jóval nagyobb település, és – mivel Kisharanglábban csak alsó tagozat működött – a szüleim úgy gondolták, hogy jó lesz, ha ott kipróbálhatom magamat. Akik a szomszéd-ban, a bakosi iskolában végeztek, utána általában a falu-

ban dolgoztak, bennem pedig több lehetőséget láttak a tanítóim és a szüleim.

■ *Beregszászon már volt ütő szak?*

– Sajnos még ott sem. Pedig lényegesen jobb lehetőségek voltak, mint Kaszonyban. Ezért tanultam öt évig a hegedűt, de az álmaimról nem mondtam le: még mindig dobolni akartam. Az ungvári Zádor Dezső Konzervatóriumba úgy felvételiztem, hogy előtte otthon gyakoroltam a dobot. Amikor ki kellett állni a hangszeren játszani, én hegedültem, aztán doboltam is; mondtam, hogy ütős szeretnék lenni. Láthatták bennem az elszántságot és felvettek. Elég nagy hátránnyal indultam; az ütős évfolyamtársaim már díjakat hoztak el a regionális versenyekről, én meg még a xilofont sem ismertem. Két év alatt utolértem őket, sőt: volt, akit le is hagytam... Végül három évet végeztem el, de nem fejeztem be a tanulmányokat.

■ *Miért nem?*

– Érdekes helyzet volt; ekkoriban kerültem Magyar-

országra. Kurcsák István, aki a Fesztiválzenekarban játszik, ütőt tanított Vácon, az ottani konziban. Ő is Ungvárra járt iskolába; az én tanárom valaha őt is tanította, és jó kapcsolatban voltak. Kurcsák István szólt neki, hogy ha van olyan növendéke, aki szívesen tanulna Magyarországon, akkor meghallgatja, és ha elég ügyes, akkor át is veszi Vádra. Letettem gyorsan az általános érettségít, de a két ország oktatási rendszere nem volt igazán átjárható. Ukrajnában a 11. osztály után érettségiztünk, itt 12 évig kell tanulni a vizsga előtt. Meg kellett csinálnom egy különbözeti érettségít, hogy itt elfogadják a végzettségemet, ami – a konzikra jellemző kevésbé erős közismereti képzés mellett – azért nehéz volt. Nekem az segített, hogy mindig is jó tanuló voltam; a tanárim régebben még az orvosi pálya felé is próbáltak terelgetni az eredményeim alapján. Kurcsák István felvett, de végül nem tanított, mert a zenekari elfoglaltságai miatt ott kellett hagynia a tanítást. Fábrý Boglárka volt a tanárom végig a váci- és a zuglói konzervatóriumban. Neki köszönhetem, hogy sikeresen felvételiztem az egyetemre.

■ Nem bánta meg, hogy a többi lehetőséget elengedte, és az ütőt választotta? Más hivatást nem tudott volna elképzelni magának?

– Egy percre sem gondolkodtam ezen. Ütős akartam lenni, semmi más. A mérnöki pálya valamennyire érdekelt, de talán pontosan ebből adódik a hangszerkészítés iránti vonzalmam.

■ Öt év hegedülés után hogy érezte magát, amikor ütőszakos lett?

– Egy gyerek fejében, amikor álmodozik valamiről, nyilván nem az jelenik meg, amivel aztán szemben találja magát. El kell kezdeni az alapoktól az egészet, és módszeresen felépíteni mindent. Igazából nem csalódtam benne, de nagyon más volt, mint amire én számí-

tottam. Később már megértettem, az alapozás miért volt fontos. Ezzel együtt hasznossá is vált számomra, de kezdetben nem foglalkoztam a miértekkel, csak csináltam. Az első dallamhangszer, amivel megismerkedtem, a xilofon volt. Ráadásul nem is egy különlegesen jó xilofon, csak egy átlagos – később sokszor visszagondoltam erre. A saját tanulmányaim kezdete is a hangszerkészítésre sarkallt. Ma már tudom, hogy sokkal jobb hangszereket lehet készíteni, mint amiket én akkor kaptam, használtam.

■ Az iskolában gyakorolt? Vagy otthon is volt hangszere?

– Ungváron az iskolában egy házi készítésű dallamhangszerünk volt, valahol a xilofon és a marimba között. A konziban hallottam egy lemergi hangszerkészítőről, aki járta a megyéket, ajánlotta a saját hangszereit. Vettünk tőle egy xilofont, muszáj volt. Ungváron albérletben éltem, mert a kollégium nagyon zsúfolt és lerobbant volt. Az albérlet közel volt a konzinhoz. Abban az időben nem volt más dolgom, mint tanulni, gyakorolni. A konzit végül hivatalosan nem is fejeztem be, akkor jöttem át Vádra.

■ Miért hagyta abba az iskolát?

– Én szerettem volna levelezőn befejezni, hogy legyen egy papírom róla, de közben már vártak Magyarországon, elkezdhettem a váci tanulmányokat. Az ukrán iskola engedélyezte volna, de a diákok körében óriási felháborodást váltott ki a tervem, ezért inkább mégsem engedték meg. El kellett fogadnom, ilyenre előtte nem volt még példa.

■ Vácon újra kellett kezdenie a konzervatóriumot?

– Igen, újból elsős lettem. De nem érzem úgy, hogy elvesztegetett idő lett volna, mert az otthoni oktatás nem olyan volt, mint az itteni. Teljesen más. Biztos vagyok benne, hogy ez az ütő kivételes helyzete miatt van

így, mert a hegedűsök, zongoristák Ukrajnában is remek képzést kapnak. A vonós tanárok sokan Szentpétervárról, Moszkvából érkeznek, az orosz iskola hagyományait folytatják, sok világhírű zenész kerül ki a kezeik alól.

■ *Vácon ezek szerint négy évig tanult...*

– Nem, csak két évig jártam oda. Utána – Fábry Boglárkát, a tanáromat követve – átjelentkeztem Zuglóba. Ott érettségiztem, aztán egy évig még szakmai tagozatos voltam, zenekaroztam az István Zenekarban, csak utána mentem felvételizni a Zeneakadémiára. 2005-ben vettek fel, Rácz Zoltán növendéke lettem. 2011-ben nála diplomáztam.

■ *Miért nem 2010-ben kapott diplomát?*

– Időközben voltam a TROMP nevű versenyen Hollandiában, Eindhovenben. Egy CD-t kellett küldeni, ami alapján kilencven indulóból kiválasztottak harminc résztvevőt. Ez pontosan az az időszak volt, amikor a Zeneakadémia épületét felújították. Egyszerre zajlott a költözés, illetve az én felkészülésem, ami borzasztó volt – az épület alját már bontották, én meg fenn az ütőteremben gyakoroltam a negyven fokos melegben. A verseny négy forduló; igazából az első kettőnek az anyagát sikerült alaposan összeraknom, kidolgoznom úgy, ahogy szerettem volna. A második forduló után csak hat ember maradt versenyben, én már nem voltam közöttük. Ezzel együtt nekem ez egy nagyon pozitív élmény volt. Beszélgettem a zsűritagokkal, és olyan dolgokat láttam, amiket még soha. Olyan új élmények értek, amik nagyon sokat adtak hozzá a tudásomhoz; ahhoz hasonlítani, mint amikor Ukrajnából átjöttem Vácra. Láttam, szerte a világon mi hogyan működik, mi mindent lehet tudni az ütőhangszereken, a hangszerekről. Végül is büszke lehettem rá, hogy idáig is eljutottam, mert a versenyre teljesen önállóan készültem fel.

■ *A tanára nem támogatta?*

– Igazából nem beszéltünk erről. Ő sosem hajszolta a versenyeket, nem is tudom, mennyire szereti a versenyzést egyáltalán. Biztos vagyok benne, hogy nagyon alaposan felkészíti azt, aki hozzá fordul – ez a költözés és a vele járó napi szintű problémák az én szempontomból a lehető legrosszabbkor jöttek. Mi Rácz Zoltánnal mindig jó kapcsolatban voltunk, tehát nem ezen múlt. Én azzal a szemlélettel kezdtem tanulni: a tanárnak mindig igaza van, bármit is mond. Ő sokkal megengedőbb volt ezen a téren: láttam benne a kételkedést, azt, hogy helyet hagy másféle megközelítésnek. Ezt nagyon tisztetem benne. Ugyanakkor azt is elmondta, mit kell megtennie annak, aki komolyan gondolja a pályát. A haknizást, főleg ha a gyakorlás rovására ment, nem tűrte...

■ *Diploma után hol dolgozott?*

– Zuglóban nagyon sokat zenekaroztam. Még nem volt hivatásos az együttes, amikor már játszottam ben-

ne. A mi területünkön a zenekari játék is szólót jelent, amit mindig is nagyon szerettem. Persze az embernek vannak saját elképzelései, amikből engednie kell, ha együtt akar muzsikálni másokkal, de ez a szólistákra is éppen így igaz: ha a zenekar éppen nem mozdul, a szólista sem mehet előre, alkalmazkodnia kell. Kicsit olyan, mint egy korcsolyapálya: egyensúlyozni kell, és nagyon magas szinten tudni a darabot, hogy válaszokat tudjon adni az ember akkor is, ha nem az szól, amit előzetesen elképzelt. Visszatérve Zuglóra: egészen 2015-ig ott is

maradtam. Közben, már 2013 körül jártam kisegíteni a Concerto Zenekarba. A próbarenddel szerencsém volt: a zuglói próbák este voltak, a Concerto főleg délelőtti dolgozott, így párhuzamosan játszhattam mindkét helyen. Egy idő után aztán belefutottam abba, hogy ütköznek a koncertek, és éreztem, hogy ez így nem működhet sokáig. Közben megfogalmazódott bennem, hogy kezdek kiöregedni az ifjúsági zenekarból; így végül a Concerto mellett döntöttem. A zuglóiak nagyon sajnálták, hogy elmentem, mert akkoriban már szólamvezető voltam. Nekem sem volt könnyű, szerettem ott játszani. Voltak aztán másféle problémák is: a magyar állampolgárságot csak az elmúlt évben szereztem meg, és anélkül bizonyos típusú állásokat – például zeneiskolában – nem lehet betölteni; munkavállalási engedélyt is csak a munkáltató kérésére lehet kapni. Hogy a munkáltatónak van-e kedve ilyesmivel foglalkozni, az mindig kérdés...

■ Mikor jutott eszébe, hogy megpróbálkozzon a hangszerkészítéssel? Mi volt ennek az oka?

– Az első pillanat, amikor úgy éreztem, hogy muszáj elindulnom ezen az úton, az eindhoveni versenyen volt. Kellett vinnem hangolt fadob és temple block sorokat – a Zeneakadémiától kölcsön tudtam őket venni. Ez összesen hét hangot jelentett. A kottában pontos hangmagasságok voltak jelölve; én azt tudtam vinni, amit találtam az egyetemen. A versenyen a zsűritagok szövé is tették, hogy ez így nem egészen jó. Tudták, hogy nehéz beszerezni a jó hangszereket, de mégis: azt kell játszani, ami le van írva. Már az elején sejtettem, hogy ebből baj lesz, de hát nem tehettem mást. Nem volt több hangszer. Aztán hazajöttem, és fél évvel később a diplomámon már a saját, pontosan hangolt fadobjaimon játszottam el ugyanazt a darabot. Ez nagyon egyszerűen hangzik, de azért elég bonyolult volt idáig eljutni. A Kolberg Percussion nevű német cég foglalkozik ütőhangszerek fejlesztésével. A tulajdonos, Gerhard Kolberg valaha ütős volt; mára az összes létező ütőhangszert el tudja készíteni vagy be tudja szerezni. Engem nagyon inspirált, mert a Zeneakadémián sok olyan eszköz volt – például állványok –, amiket tőle vásároltak. Ezeket néztem, méregettem, tanulmányoztam, hogyan működnek. A fadobjaimat a Kolberg fadobok mintájára készítettem el. Soha nem fogtam őket a kezemben,

csak láttam a képüket az interneten. Fogtam egy fadobot, és elkezdtem fúróval fúrni, amíg csak jónak nem tűnt. Persze fogalmam sem volt róla, milyen hangmagasság lesz a végeredmény, de mikor az első elkészült, akkor ahhoz már tudtam viszonyítani a többi. Csináltam kisebbeket, nagyobbakat, és behangoltam őket.

■ Milyen fával dolgozott?

– Az alap a bükkfa, a teteje pedig rózsafa; hat milliméter vastag rózsalap. A bükkfa a rezonáns test, a hangképző pedig a rózsafa. A fúrot egy nagyáruházban vettem, és az ütőteremben, két gyakorlás között próbáltam elkészíteni vele a fadobot. Közben elvégeztem az egyetemet, és azon kaptam magam: ütőim is alig vannak. Egy vonósnak ha van két-három vonója, akkor már teljes a felszerelése, míg nekünk kell vagy kétszáz pár verő, minden hangszerre más. Ez volt a következő: elkezdtem alaposan megfigyelni az ütőket, melyik milyen, hogyan és mitől működik jól. A filcet Németországból rendeltem, a bambuszt Hongkongból; a nádnyél Indonéziából érkezett. Alaposan utána kellett néznem, mit honnan lehet beszerezni.

■ Képes olyan minőséget létrehozni, amivel elégedett?

– Persze! A minőség mindig az idő függvénye. Minél többet tudok foglalkozni vele, minél nyugodtabban, annál jobb lesz a végeredmény. Amikor magamnak készítek valamit, az esztétikai tényezőkkel annyit nem törődöm; a saját eszközeimet úgy készítem el, hogy inkább nagyon jól szóljanak, mintsem szépek legyenek. Így sem csúnyák, de biztosan lehetnének még szebbek; olyan szépek, mint némely cég terméke – ami esetleg sokkal rosszabb hangminőségre képes.

■ A fadobok után melyik hangszer volt a következő?

– A szerkezeti állványokkal kezdtem foglalkozni. Látószólag nem annyira fontosak, de ez tévedés: ezek az építmények – asztalok, verőtartók, hangszertartó állványok – meghatározóak egy koncerten. Például a hangszertartó állvány elég robusztus kell, hogy legyen, más különben felborul. Ötvözt alumíniumból vagy acélból lehet olyat készíteni, ami elég erős. Ezt követően crotales-t terveztem. Ez nagy bátorság volt; két teljes oktávot létre kellett hoznom. Azért kezdtem el, mert

megkerestek fiatal zeneszerzők; szükségük volt ilyen hangterjedelmű hangszerre. A Zeneakadémián mindössze egy másfél oktávos sor volt belőle. Ez a hangszer olyan kelendő lett, hogy gyakorlatilag soha nincs nálam, mindig kölcsönkéri valaki, aminek persze nagyon örülök: a kölcsönzés révén a crotales-sor már bőven visszahozta az árát.

■ Könnyen megalkotja ezeket a hangszereket?

– Hát ezt például egy fél évig készítettem! Nem biztos, hogy újra nekifutnék; nem is a nehézsége miatt, hanem mert egy már van, most más érdekel. Utána xilofonokat csináltam zeneiskolásoknak, egyszerű három oktávosaikat, körülbelül tíz darabot. Egy marimbát is sikerült megépítenem. Újabb kihívás volt a szélgép. Általában az Operától szokták kölcsönkérni, azon kívül talán egy zenekarnak van, de egyik sem igazán jó minőségű. Amelyik öreg, az recseg-ropog; egy jó szélgép nélkül pedig nem lehet eljátszani a Don Quijótét, az Alpesi szimfóniát vagy a Daphnis és Chloét. Az enyém egészen jól bevált; pont olyan méretű lett, hogy állva is lehet használni – ami az Operában, a zenekari árokban nem volna lehetséges. Nagy feladatnak tűnik, de megmondom őszintén, a crotales-hoz képest semmiség. Azokat a réztányérokat esztorgálni kell, és borzalmasan nehéz őket behangolni... Később jöttek a hangolt kolompok, egy harangjáték, Cajon, lapharangok és mindenféle apróságok, sőt: ma már az évek során elhangolódott dallamhangszerek újrahangolását is vállalom. Gondoljunk csak bele: amíg a hangversenyzongorákat a koncertek napján akár kétszer is hangolják, addig a dallamjátszó ütőhangszereket életük során csak egyszer, amikor jönnek a gyártósorról!

■ A hangszerkészítés egy önálló szakma, ami alapos technikai felkészültséget igényel. Hol tett szert erre a tudásra?

– Esztorgálni, fúrni, faragni az internetről tanultam meg. Aki jól keresi a kulcsszavakat, nagyszerű oktatófilmeket talál a Youtube-on. Manapság már teljes szakmákat lehet megtanulni a világhálón keresztül. Szintén interneten olvastam utána, az egyes gépek milyenek, hogy működnek, jók-e a maguk kategóriájában. Persze kell hozzá műszaki érzék, jó adag kreativitás, anélkül nem menne.

■ Mikor mutatkozott be hangszerkészítői oldaláról a nagyközönség előtt?

– Ezt a Zuglói Filharmónia bérletes koncertsorozatának, a *Pastorale*-nak köszönhettem. Felmerült egy ütős koncert terve, és ebből adódott a kérdés: milyen érdekes művek vannak ütőhangszerre? Én mindig is kíváncsi voltam Druseczky Timpaniversenyére. Elég egyszerű témára épül, de a közönségnek nagyon izgalmas, hogyan lehet hat üstdobon dallamot játszani. Gyakorlatilag egy hónapom volt arra, hogy hat darab timpanit elkészítsek,

ami utólag belegondolva elég merész vállalkozás volt... Az első volt a legnehezebb, utána már könnyebben ment, de így is az utolsó pillanatban fejeztem be őket. Pedig semmi ördöngösség nincs benne: kell készíteni rézből egy üstöt, rá kell feszíteni a bőrt, és kész. Egy háromlábú önbeálló állványon áll, ez a legegyszerűbb barokk timpani. Könnyebbés, hogy darab közben nem kell át-hangolni őket: egy dob egy hang. Később zenekarban is használtam a saját üstdobjaimat; most azt tervezem, hogy hangolhatóvá teszem őket. A régebbi korok zeneszerzői még a nem hangolható timpanikban gondolkodtak, ezért sokszor hiányzik – például a Beethoven-szimfóniákban – bizonyos akkordokból a timpani. Vannak kísérletek arra, hogy a hangolható timpanik lehetőségeit kihasználva átírják ezeket a darabokat; én Kovács Jánosnál és Jurij Szimonovnál láttam ezt.

■ A nagyzenekarban is használja a saját hangszereit?

– Igen, természetesen! A crotales most a Concertónál van; a fadobot is tartottam a próbateremben. Néha kibérellek, máskor saját elhatározásból hozom be, ha jónak látom. Egy hegedűs esetében a saját hangszer használata nem is kérdés, az ütősnél valamiért máshogy alakult ki.

■ Nem fordult meg a fejében, hogy hangszerkészítésből is diplomát kellene szereznie?

– Érdeklődtem utána, de sajnos Magyarországon nincs erre lehetőség. Az állam nem támogatja, nincs is rá ember. Ütőhangszer-készítő műhely sincs. Itt erről nem tudok papírt szerezni, de ki tudja, lehet, hogy valaha pontosan én fogok valakinek papírt adni róla! Ez nem keserít el, sőt: mindenkinek azt mondom, hogy merjen kipróbálni valami teljesen újat! Merjen kezdeményezni, kísérletezni, engedje, hogy a titkos tervei ott dolgozzanak a fejében! Az ilyesmibe fektetett energia nagyon megtérül! Én úgy mentem neki a hangszerkészítésnek: lesz, ami lesz, kipróbálom. Voltak időszakok, amikor nem volt semmi kedvem hozzá. De sosem bántam meg semmit, sem az elrontott darabokat, sem azt, amikor megsértettem a kezemet valamivel. Ez vele jár, de százszor fontosabb, hogy nem kellett lemondani az álmaimról.

Mechler Anna

Facebooktól az applikációig

Tévéadások, rádióspotok, saját újság vagy mobiltelefonra készített app? Írott anyagok vagy inkább videók? A szimfonikus zenekarok is szünet-szakadatlan keresik azokat a lehetőségeket, amelyekkel hatékonyabban tudják eljuttatni a közönséghez, a támogatókhoz az üzeneteiket. Mindenki próbálja környezetéhez, saját struktúrájához, közönségéhez szabni a kommunikációt. Hogy ki, milyen utakat tart jónak, a helyi adottságoktól, s persze az anyagi lehetőségektől is függ. A jövőt illetően akadnak hasonló vélekedések, s persze egyéni megoldások is. A zenekarok kommunikációjáról szóló anyag második részében az együtteseknél folyó munkáról, az általuk használt módszerekről esik szó.

Az elmúlt néhány esztendőben a zenekarok kommunikációval foglalkozó munkatársainak a feladatköre jelentősen bővült. A hagyományos tennivalók mellett újabb és újabb részterületekkel bővült a paletta, ahogy a megjelenési lehetőségek gyarapodtak, s rendkívül fontosá vált az online kommunikáció kiváló ismerete.

Magasabb minőségű, több felületen történő informálásra törekszik napjainkban már mindenki, a koncertek, a különböző események mellett igyekeznek a zenekarok az életükbe, mindennapjaikba betekintést kínálni, s ezzel folyamatos jelenlétet elérni.

(Bár azt is látják többen, hogy az ismertség önmagában még nem jelent közönséget, ezért inkább társadalmi beágyazódást kívánnak elérni.)

Ma a kommunikációs tervek, stratégiák készítése, a sajtótájékoztatók szervezése, sajtóanyagok, -közlemények, műsorfüzetek, plakátok, szórólapok készítése, kiadása, a sajtólista naprakészen tartása, a riport-, interjúszervezés, a sajtófigyelések, a sajtó-, és fotóarchívumok karbantartása, a hirdetések leadása mellett olyan új feladatok is akadnak, mint a honlapra kerülő anyagok előkészítése, engedélyezése. A sajtósok foglalkoznak design-terveztetéssel, kivitelezéssel, hírlevelek készítésével, de a rádióspotok, a reklámvideók gyártatása (gyakran kitalálása) szintén az ő feladatuk. Sok esetben ők szolgáltatják a Facebookra is a tartalmat, gyakran maguk készítik az írott vagy a videóinterjút a fellépő művészekkel.

Több együttesnél a kommunikációs munkatárs tartja a kapcsolatot a baráti körrel, a törzsvásárlókkal, az iskolákkal is. Ő az, aki szervezi a protokollkör programjait. Az is előfordul, hogy flashmobot rendez vagy vírusmarketinggel juttatja el a híreket a publikumhoz.

Közülük többen látják azt is, hogy a sajtótájékoztatók jelentősége csökken, az újságírók - a temérdek, naponta érkező közlemény közül - szigorúbb szempontrendszer alapján választják ki, miről írjanak, hiszen ők is versengenek az olvasók figyelméért. Így a sajtóval foglalkozó kollégának is folyamatosan újabb és újabb ötletekkel kell megnyernie a 'hírversenyt', ezért persze nagyon lényegesek a személyes, jó kapcsolatok.

Jelentős szerep jut ma már munkájukban a marketing-

kommunikációnak is, ahogy például a Pannon Filharmonikusoknál említik: *„Nem elég csak a hangversenyekkel foglalkozni, a zenekar kommunikációs-marketing-értékesítési csapata a zenekar vezetésével közösen folyamatos tartalomgyártásban is van, amikor a koncerteken túlmutató aktivitásokat szervez, vagy a koncertekhez kapcsolódó aktualitásokat és témákat keres, amelyek érdekelhetik a sajtót.(...) Ezeket a témákat mindig a zenekar évada és önmagáról való aktuális üzenete generálja, ugyanakkor a kommunikációban és sajtóelérésben egyaránt nagy lehetőségeket rejtenek magukban.”*

A Szolnoki Szimfonikusok a gyorsan változó trendekhez való igazodást említik még új, lényeges tennivalónak, ami ma már szinte kötelező.

A Savaria Szimfonikus Zenekarnál pedig kiemelik azt is: *„Fontos feladat, hogy időnként – akár visszajelzések alapján, akár kérdőív segítségével – meginterjúvoljuk a közönséget arról, milyen előadásokat szeretnének.”*

Ők is, ahogy több együttes, arról ugyancsak visszajelzést kérnek, hogy a közönségük mi alapján tájékozódik, honnan szerzi a híreket, hogy könnyebben és célzottan tudják elérni őket.

A nyomtatott kiadványok kora lejárt?

A tennivalókat tekintve szinte mindenütt hasonlóak az elvárások, a téren pedig, hogy a képi vagy az írott, nyomtatott anyagok a hasznosabbak, s melyekkel lehet a mai médiazajban eredményt elérni – bár akad egy-két eltérő vélemény –, a többség hasonlóan gondolkodik.

A Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekaránál úgy vélik:

„Már minden a mozgóképéről szól. Rövid, egyértelmű, hatásos anyagokat kell gyártani. Nincs más út. (...) Egyértelműen csak a közösségi médiával lehet tényleges közönséget is elérni. A nyomtatott kiadványok kora több okból is lejárt – egyrészt drága, környezetszennyező, nem lehet célzottan megtalálni vele a publikumot, és semmilyen formában sem mérhető. Természetesen gondolunk kell az idősebb nézőinkre is, akik a digitális világban nem jártasak, de nekik adatbázis építés után, célzottan

kell megkereséseket küldeni. Ez egy adott nézőre vetítve költséges megoldás, de jelentős „márkahűséget” eredményez. Ez a közönség – réteg nagyon igényli ezt a fajta régmódi törődést.”

Az Óbudai Danubia Zenekarnál mindkét területet egyaránt fontosnak tartják, hiszen más és más publikumot szólít meg. Ráadásul azt látják, az idősebb nemzedék miatt nem hagyhatók el a nyomtatott anyagok, viszont a fiatalok eléréséhez az online, közösségi terekre van szükség. Napi rendszerességgel használják így a Facebookot, ahol a látogatóik izgalmas posztokat, játékokat, videókat találhatnak.

A Nemzeti Filharmonikusok szerint: *„Nyilván minél több érzékszervet célzunk meg, annál hatékonyabban tudjuk azt a hatást elérni a befogadóban, amit mi szeretnénk. A videó látványt, mozgást, színeket és hangokat használ, amíg a leírt szöveg mindig absztraktabb, a befogadó fantáziáját használja. Hogy mi működik jobban? Attól függ, hogy személy szerint ki a befogadó. Van, aki egy számára fontos újságban olvasott kritikára jobban ad, mint egy közösségi oldalon megnézett videóra. A lényeg, hogy arra ösztönözzük a közönséget, hogy minél gyakrabban látogasson el a koncertjeinkre.”*

Szombathelyen például a helyi televízióval alakítottak ki aktívabb kapcsolatot, így minden hónapban, akár több alkalommal is, részt tudnak venni élő adásban folyó stúdióbeszélgetéseken, s az igazgató mellett az aktuális programok fellépői is a kamera elé lépnek. Örülnek annak is, hogy az évad során néhány hangversenyt sikerül DVD-minőségben, több kamerával rögzíteni, ezek a felvételek számos alkalommal kapnak nyilvánosságot a helyi televízió műsoraiban. Persze azt is tapasztalják, hogy a publikumuk a zenekar honlapjáról és a Facebook-oldaláról ugyancsak tájékozódik.

A Szent István Király Szimfonikus Zenekarnál is azt látják, a mai korban kiemelten fontos a vizualitás. *„Így igyekszünk minél több friss képi anyagot, illetve videókat publikálni a zenekar életéről, mivel ez az, ami meg tudja ragadni a figyelmet, akár a fiatalabb korosztályban is.”* De hozzáteszik azt is, hogy a profi videófelvételeknek komoly anyagi vonzata is van, ezért az évadban csak korlátozott számban tudnak ilyen módon koncerteket megörökíteni.

Ahogy a Pannonnán is összegezik:

„A kettő egymást kiegészítve tud működni. A komolyzene közönsége nem a huszonévesek generációjából kerül ki, ezért az írott és nyomtatott megjelenések nagyon fontosak. A videók ugyanakkor a közösségi médiában lehetőséget adnak a néhány másodperces, erőfeszítés nélküli impulzusok befogadására. Ha megfelelő zenét is választunk hozzá, akkor úgy működnek, mint egy védőoltásra emlékeztető injekció. Aki be van oltva a komolyzenére, abban megerősíti az együvé tartozás érzését, de aki nem kedveli, vagy – leginkább – nem ismeri ezt a műfajt, attól nem várunk a videók hatására bérletvásárlást, csupán a zenekar imázsának megerősítését.”

Posztok, videók, applikáció

Ki milyennek képzelet el a jövőben használt – s hasznos – kommunikációs csatornákat?

A Nemzeti Filharmonikusok szerint: *„A marketing kommunikációban egyre kevesebb úgynevezett klasszikus eszközt használunk. Főként online csatornákon vagyunk aktívak. Mindenképpen az online marketingben és a személyes kommunikációban látjuk a jövőt. A növekedő kommunikációs zajban egyre szofisztikáltabban és célzottabban kell információt közvetíteni. Az új generációk eléréséhez az interneten át vezet az út.”*

Hogy az NFZ-nél mennyire figyelnek a felhasználói szokásokra, talán az is jelzi, hogy tavaly november vége óta már letölthető egy olyan mobilapplikáció is, amelyvel okostelefonon is könnyen követhetőek a zenekarral kapcsolatos hírek, események.

A Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara is úgy véli: *„A legfontosabb célunk, hogy a közösségi oldalakon láthatóvá váljunk. Ez most a legolcsóbb, leghatékonyabb, és legpontosabb marketing eszköz. Szinte bármilyen szempont alapján szűrhető, hogy kit, mivel szeretnénk megszólítani.”*

A jövő a közösségi média, az egyedi, újszerű vizuális, mozgóképes megjelenések, s az újszerű, informatív honlap. A mi esetünkben óriási hangsúlyt kap majd a múlt értékeinek digitalizálása, s publikálása is.”

A miskolci együttes szintén azt látja, hogy a Facebook hatalmas lehetőségeket rejt magában. *„Amit igazából még mi is csak kóstolgatunk, de egyre célzottabban tudjuk használni. Ez az a felület, ahol a komolyzenét kedvelő közönség is megtalálható, a Twitter és az Instagram talán inkább a fiatalok felülete, nem feltétlenül a mi törzsközönségünké. Az írott sajtó elengedhetetlen, ezen megjelenéseket szoktuk egy-egy auditív vagy vizuál reklámmal megerősíteni. Igyekszünk minden lehetséges „fronton” megjelenni, s kihasználni mindennemű lehetőséget. A jövőben is cél a meglévő kapcsolataink ápolása és az intenzív kapcsolatépítés, hiszen csak az tud véleményt alkotni rólunk, aki ismer.”*

A Danubia – ahogy már a fentiekben is kiderült – használja a kommunikáció minden ágát, emellett úgy vélekedik, nagyon fontos, hogy gondoljanak a jövő koncertlátogatóira is.

„A zenekar legfőbb célja, hogy a gyerekeknek magas szintű zenét mutasson.(...) Ifjúsági sorozatunkkal újabb és újabb iskolákhoz, osztályokhoz megyünk el, ahol olyan köntösbe csomagoljuk a komolyzenét, hogy akár a hat-hét évesek számára is élményszerűvé váljon a zenével való első találkozás.”

Hasonlóan gondolkodik a Szent István Király Szimfonikus Zenekar is.

„Az egyik legfontosabb feladat, hogy új közönségregeket szólítsunk meg, ennek pedig legkézenfekvőbb módja az ifjúsági előadások szervezése, hiszen a gyerekek lesznek a jövő koncertlátogató közönsége.”

A szolnokiak szerint pedig: „A jövőben az egyirányú kommunikáció mellett lényegesen nagyobb teret kell biztosítanunk a többirányú, például interperszonális kommunikációnak, részben a visszacsatolás miatt, részben pedig azért, mert adott esetben, a célcsoport ismeretében e kommunikációs eszközök alkalmazása hatékonyabb, mint az egy irányba ható televízió- vagy rádióreklámoknak.”

A debreceni Kodály Filharmoniaánál: „A kiegészítő támogatás mentén új kommunikációs irányt jelölünk ki, amely által együtteseink munkájának élményszerű megismertetése legalább olyan fontossá válhat, mint az egyes koncertek promóciója.”

A Pannon Filharmonikusok összegzése ugyancsak iránymutató, hiszen úgy látják, a komolyzene népszerűsítéséért a zenekaroknak közösen kellene lépniük.

„A PFZ-nek Facebook profilja van, amelyet napi rendszerességgel frissítünk. A legnagyobb előnye, hogy miniket is frissen tart. Folyamatosan reflektálunk önmagunkra, így a honlapunkon vagy akár a sajtóban is naprakészebbek tudunk lenni. A Facebook-táborunk folyamatosan növekszik, nagyon széles a korosztályi skála, de ott is kevésbé a fiatalok az aktívak. Például az újra induló ifjúsági kínálatunkat biztosan ezeken a felületeken kell promotálnunk, és csakis vizuális anyagokkal. A fiataloknál a legfontosabb kihívás annak a láttatása, amit a teremben hallhatnak.

A jövőben az online térben a hozzáértő, naprakész szakemberek bevonása és a tartalomgyártás az elsődleges. Egy megfelelő hosszúságú, látványos videó vagy poszt megfelelően targetálva és meghirdetve többszörös elérést eredményez, mint bármely sajtótermék. A nyomtatott sajtóban megjelenésért továbbra is dolgozni kell, mivel ez hitelességi kérdés: az emberekben, főleg a közönségünk legnagyobb részét kitevő 50+ korosztályban a sajtómegjelenés a hitelességet közvetíti. „Ha ír róluk a sajtó, akkor biztos igaz, amit reklámoznak.” A fiataloknál ez már nem működik. Egyrészt nem olvasnak nyomtatott

sajtót, másrészt a tartalomszolgáltatás világában nőttek fel. Náluk nem hitelesnek, hanem menőnek kell lenni. Egy-egy együttes még lehet menő, de a komolyzene kevésbé. E téren közösen lehetne és kellene előre lépniük, nekünk, a zenekaroknak.”

A Duna Szimfonikus Zenekar szintén hasznosnak találja egy átfogó társadalmi célú reklámkampányt, ami a komolyzenét, a hangverseny-látogatást népszerűsíti.

Személyes hangvételű kapcsolattartás

A zenekaroknak – bár a kommunikáció kihívásait hasonlóan látják – akadnak egyedi, helyi sajátosságokra épülő megoldásaik is.

A Szegedi Szimfonikusoknak például egy évad során négyszer jelenik meg a tájékoztató füzetük, a Hangoló, amelyben az aktuális koncertekről, a fellépő művészekről olvashatnak az érdeklődők. Hangversenyeikről ezen kívül a város közlekedési vállalatának lehetőségein keresztül adnak hírt, így a villamosok, trolik, és buszjáratok felületein is jelen vannak.

Akad együttes, amely jól épít az instagram jelentette kommunikációra is.

A Danubia pedig úgy vélekedik: „mivel óriási a média-áram, nem célunk mindenkihez eljutni, megpróbáljuk szűkíteni és megtalálni a célközönséget.

A tematikus béretsorozatok kuriózuma mellett az Óbudai Danubia Zenekar a közönséggel fenntartott, személyes hangvételű kapcsolattartásra törekszik (ez részben a közönségszervező munkakörébe tartozik).

A szombathelyiek is kiemelik azt, hogy az idősebb generáció tagjai, akik az előadásról vagy az utcán sétálva, plakátokról értesülnek, vagy külön azért befáradnak az épületükbe, hogy megnézzék hirdetőfelületeiken a hangversenyek időpontját, sok esetben még mindig inkább hagyatkoznak a szavak erejére, s a jegyértékesítő kollégáktól érdeklődnek aktuális előadásaikról.

R. Zs.

A KODÁLY FILHARMONIKUSOK DEBRECEN próbajátékot hirdet

I. KLARINÉT II. váltási kötelezettséggel HATÁROZOTT IDEJŰ ÁLLÁSRA hosszabbítási lehetőséggel

A próbajáték ideje:

2018. február 8. (csütörtök)

Helyszíne:

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c – II. emeleti próbaterem

A próbajáték két fordulós.

1. forduló anyaga:

Egy klasszikus vagy romantikus versenymű lassú és gyors tétele. Egy virtuóz karakterdarab.

Zenekari állások:

Beethoven: VI. szimfónia II. tétel
Beethoven: VIII. szimfónia III. tétel
Brahms: I. szimfónia III. tétel
Brahms: III. szimfónia II. tétel
Ravel: Bolero

Prokofjev: Péter és a farkas
Kodály: Galántai táncok

2. forduló anyaga:

Egy klasszikus vagy romantikus versenymű lassú és gyors tétele. Egy virtuóz karakterdarab.

A zenekari állások kottái jelentkezéskor átvehetők a Kodály Filharmonikusok Debrecen titkárságán (H-Cs: 7.30–16.00, P: 7.30–13.30), vagy igény szerint elektronikus úton küldjük.

Zongorakísérőt a Kodály Filharmonia Debrecen előzetes egyeztetést követően biztosít.

Jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

szakmai önéletrajz elérhetőség megadásával, szakirányú végzettséget igazoló dokumentum.

Jelentkezés:

Személyesen: Kodály Filharmonia Debrecen titkárság, Hajdú-Bihar megye, 4025 Debrecen, Simonffy utca 1/C. Elektronikus úton: Fekete Katalin igazgatóhelyettes részére az info@kodalyfilharmonia.hu e-mail címen keresztül.

A jelentkezés beérkezési határideje:

2018. 02. 02. 12 óra

A foglalkoztatás feltétele:

felsőfokú szakirányú végzettség.

Illetmény és juttatások:

Az illetmény megállapítására és a juttatásokra a Közkalkalmazottak jogállásáról, szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: KJT) előmeneteli és illetményrendszere, valamint a Kjt a művészeti, a közművelődési és a közgyűjteményi területen foglalkoztatott közalkalmazottak jogviszonyával összefüggő egyes kérdések rendezésének végrehajtásáról szóló 150/1992. (XI. 20.) Korm. rendelet rendelkezései az irányadók.

Sikeres próbajátékot kívánunk!

Debrecen, 2018. január 8.

Somogyi-Tóth Dániel
igazgató

Koncertekről

Kodály Filharmonikusok Debrecen

2017. november 19.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Éltre hívása óta több sorozatcímmel kerültek a hangversenykínálatba azok a zenekari estek, amelyeken az eredeti elképzelés értelmében a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben hallhattuk volna számos hazai zenekarunkat. Időközben módosultak a műsorra vonatkozó elképzelések, és többletként társult egy új szempont, fiatal tehetségek szólistakénti szerepeltetése. A jelenleg „Felfedezések” címmel meghirdetett esteknek talán épp ez a legnagyobb vonzereje.

A Kodály Filharmonikusok Debrecen idei szereplése sokkal szélesebb körű érdeklődést érdemelt volna! Nyitószámnak Kodály újabban rendkívül gyakran játszott művét, a Galántai táncokat választották, majd Hidas Frigyes Kettősversenye következett, a szünet után pedig Lajtha László VI. szimfóniáját tűzték műsorra. Ez a program e sorozat bármely korábbi koncepciójában is dicsérettel megállta volna a helyét! Az est karmestere Dobszay-Meskó Ilona volt.

Az első kedvező benyomást a zenekarnak a pódiumra érkezése jelentette. A vonós szólamok szólamvezetői érkeztek először, majd fokozatosan a többiek, érezhetően fegyelmezetten. Jó volt ilyet látni – s a fegyelmezettség mindvégig jellemzője volt az együttesnek. Nem pász-tázták a nézőteret, nem beszélgettek egymással – a koncentrált zenélést segítő légkört alakítottak ki.

Dobszay-Meskó Ilonát nemrégiben az Óbudai Danubia Zenekar élén láttam, s a mostani fellépése ugyanazokat a benyomásokat erősítette. Harmonikus lényének kisugárzása töretlenül érvényesül, a bizalom érzetét kelti a játékosokban, s minden bizonnyal ennek is része van abban, hogy remek teljesítményt nyújtanak. Jellemző mozdulatkészlettel dolgozik, erőteljes mozdulatokkal tagol, és széles gesztusokkal inspirálja a hosszú dallamívek végigvezetését. Tükör-mozdulatainak is funkciója van. Úgy inti be a különböző hangszercsoporthoz a játékosait, hogy rákészülhessenek a kezdőhangra, azaz, a jelentős belépésekkor mindig szép tónussal indulnak a frázisok.

Úgy érződött, a zenekar szeretettel játssza a Galántai táncokat, maximális kidolgozásra törekedve, s ez a szándék olyannyira erős volt, hogy a hallgató jótékonyan korrigálta a kevésbé sikerült megoldásokat. Igazi csemegét jelentett Hidas kompozíciója, ugyanis a két szólista – két harsonás volt. Látványként is szokatlan volt, amikor a két rézfúvós jött ki szólistának. E kompozíció eljátszása, s főképp a szólista-választás rendkívül

„aktuális” volt, hiszen Juhász István tenorharsonásként, Veér Mátyás pedig basszusharsonásként lett kategóriaelső a BMC 2016-ban rendezett nemzetközi harsonaversenyén. Fellépésük egyúttal vendégszereplésnek is tekinthető, hiszen Juhász István több éve a karlsruhei Badische Staatskapelle szólóharsonása, Veér Mátyás pedig jelenleg az Esseni Filharmonikus Zenekar tagja. Hidas Frigyes életművének legjelentősebb vonulatát a fúvós muzsika jelenti, és a Kettősversenyt hallgatva ismételten megcsodálhattuk azt a parádés hangszerezni tudást, amely a hangszerek „természetének” ismeretén alapul, s azt a biztos formaérzékét, amelynek birtokában a könnyű kézzel komponált tetszetős szólamokkal felhőtlen kapcsolódást képes nyújtani. Ezt a versenyművet hallgatva áthidalhatónak tűnt a komoly és a könnyű műfajok közötti szakadék; mint amikor egyazon szerző (akár egy Mozart is) egyaránt komponált szimfóniákat és szórakoztató divertimentókat, táncokat...

A kapcsolódás természetesen csupán a hallgatóság-nak osztályrésze; a zenekari játékosokat viszont a briliáns szólistákkal való együttműködés inspirálhatta minőségi munkára. A két kiváló szólista ráadással köszönte meg a viharos tetszésnyilvánítást: Miles Davis parádés duóját adták elő, a Trombone Institute of Technology-t. Úgy tűnik, a virtuozitásnak nincs felső határa...

A legnagyobb „falat” természetesen Lajtha László szimfóniája volt. A vonóskar elismerésre méltó teljesítményt nyújtott a technikás gyors részekben, meleg hangon dalolta dallamát a brácsaszólam, s főként a koncertmester szólója jelentett emlékezetes pillanatot. E kompozíció négy tételében minden hangszercsoportnak jut komoly feladat; megkülönböztetett az ütősök szerepe. Lajtha zenéjének alapvető jellegzetessége a franciás ízlés, ebből is kaptunk ízelítőt: villództak a színek, kiváltképp hatásos volt a vonóskar „zsongása”.

A Kodály Filharmonikusok Debrecen nagyon kitett magáért – aki hallotta őket, sokáig fog emlékezni erre a programra. A műsorválasztásukért pedig külön köszönet!

(Fittler Katalin)

Óbudai Danubia Zenekar – 2017. december 2. BMC

A kettős kerek számú évfordulós Kodály műveiből állította össze három estet tartalmazó hangversenysorozatának műsorát az Óbudai Danubia Zenekar. Tette ezt úgy, hogy teret adott vokális és kamarazenei tételeknek is, helyet adva a gyönyörködtető változatosságnak. A

BMC-ben rendezett programoknak hagyományosan Eckhardt Gábor a műsorvezetője, házigazdája. Néha már-már ötletgazdának is tarthatjuk, hiszen minden alkalommal egyéni leleménnyel összeállított látnivalókkal lepi meg a hallgatókat, és a tárgyszerű tudnivalók közlésében is változatosságra törekszik. Minden szellemessége mellett azonban néha úgy érzem, kicsit lebecsüli a hallgatóságot. Kávéskanállal adagolja a hasznos információkat, a beépíthető/beépítendő tudásanyagot, miközben vadul elszántan kíván szellemesen szórakoztatni. Nem kétséges, le tudja kötni a figyelmet, általánosan kedveltnek mondható az előadásmódja, de éppen ezért megtehetné, hogy több esszenciáról gondoskodik. És főként: fontos lenne, hogy véletlenül se kerüljön tárgyi tévedés (még zárójeles-rögtönzött megjegyzés formájában sem!) az általa elmondottakba. (Mert Murphy mindig dolgozik, és lesz, aki kizárólag azt jegyzi meg – legutóbb a jambikus lejtés ritmusképlete kívánczik korrigálásra: ti-tá, titá...).

Kétségek nélkül hangulatosak és szórakoztatóak a látni- és hallgatnivalót kommentáló programok, ám fontos, hogy mindig jusson elég idő magára a lényegre, a zenélésre is. A magam részéről zóna-adagnak tartottam azt, hogy december 2-án mindösszesen a Romance lyrique című rövid lélegzetű tétel, a Nyári este és a Hány János szvit szerepelt a műsorban.

Valószínűleg a minőséggel is összefügg a mennyiségi igény: ilyen élő-eleven, hangulatos zenélésből többre vágyik a hallgató. Kodály 16 éves korában komponált zongorakíséretes gondonkaműve gyönyörködtető volt Vámos Katalin és Eckhardt Gábor tolmácsolásában – remélhetőleg lesz alkalmuk arra, hogy ezt a művet minél több alkalommal eljátszhassák, hogy minél többen ismerjék meg ezt a ritkaság-értékű művet.

Örvendetes, hogy zenekari esteken ebben az évben/évadban többször felcsendül a Nyári este, Kodálynak az a műve, amely diplomamunkának készült, majd Toscanini felkérésének köszönhetően átdolgozott formát kapott. És ha a főváros zenekari hangversenyeket látogató közönsége az együttesek „erővonalai” mentén helyezkedik el, számolni lehet azzal, vagy vannak „átjárások”? Ráadásul a hangfelvétel-kínálat sem hagyható figyelmen kívül. Itt következett a műsorvezetésnek az a szakasza, amit semmiképp sem hagyhatok figyelmen kívül. Jóhiszeműen feltételezem, a műsorvezető szándéka kizárólag a motiváció, a „figyelemfelkeltés” volt, amikor a Nyári estét azzal a szöveggel vezette fel, hogy a hangversenyre való felkészülésben a mű többszöri meghallgatása során sem tudott „belelkesedni” iránta, majd jött a mesés fordulat, miszerint Hámosi Máté megígérte neki, hogy a hangverseny alatt megváltozik a véleménye, s ehhez azt az információt adta, hogy 20 perc alatt lesz az előadás, komolyan véve az Andante assai tempóelőírást. És lássunk csodát, a művet követően Eckhardt Gábor jelezte pálfordulását. Poénnaak lehet, hogy jó, eseménynek emlékeztet, talán azt is elérte, hogy „mindenki”

feszültebben figyelte az előadást – de a hozzáférhető felvételek (részleges) ismeretében szinte etikátlannak érzem ezt a fajta korteskedést. A Nyári este egyik felvétele azon ritkaságok közé tartozik, amelyek a vezénylő Kodály teljesítményét örökítik meg, de hangképet kínál a Philharmonia Hungarica Doráti Antal vezényletével, a Rádiózenekar Fischer Ádámmal, vagy épp a Miskolci Szimfonikusok Kovács Lászlóval, hogy csak néhányat említssek. Nevek, amelyeket teljesítményük alapján tanult meg a zeneértők sokasága – semmiképp sem érdemlik meg a „lebeszélést”... Ráadásul, nem szorult volna ilyesfajta érzelmi-indulati motivációra a mostani előadás sem. Hámosi Máté biztos kezű irányításával olyan interpretációban csendült fel a mű, hogy bármiféle előzetes motiváció nélkül is megtalálta volna az utat a hallgatóság szívéhez.

Kijutott Kodálynak a népszerűsítésből a Hány János szvit bevezetéseként is: anekdota-csokrot kaptunk, kommentált fényképek társaságában. Ilyesfajta hangulatkeltésre pedig a világszerte népszerű szvit önmagában sem szorul rá. Márpedig azt nem lehet hatástalanul eljátszani, legfeljebb több vagy még több igényességgel: az örökegy meglepetést okozó „tüsszentéssel” a kezdetén, és a daljátékbeli szituációkat (illetve a népdal atmoszféráját) felidéző értéssel. Mindehhez az szükséges, hogy az előadók ne „újrajátsszák” a művet, hanem ismételt hangzó életre keltsék, tehát a jó mesélő átélésével tegyék lehetővé, hogy a közönséget elvarázsolhassa ez a muzsika. És persze jó, ha a figyelem az utolsó hang lecsengéséig kitart, akkor nem fordulhat elő, hogy épp a záratot rontsa el figyelmetlen ütős-játékos. Professzionális színvonalú előadásban nincs helye amatőr ügyetlenkedésnek!

A Rendszer és a Módszer címmel meghirdetett estet követően történt mindez A Lukács jegyében. Reklám vagy ellenreklám a fürdőnek, az egykori híres látogatók felsorolásával, és az aktuális árjegyzék felvillantásával. Napjaink Lukács-látogató muzsikuszainak még várniuk kell, hogy bekerüljenek a hírességek eme „nyilvántartott” csapatába.

(Fittler Katalin)

Miskolci Szimfonikus Zenekar

2017. december 3.

Budapesti Olasz Kultúrintézet, Sala Giuseppe Verdi

A Miskolci Szimfonikus Zenekar az idei évadban két hangversenyből álló bérletet hirdetett meg a Budapesti Olasz Kultúrintézetben, délután négy órától. A hagyományoshoz képest a korai kezdésnek több pozitív oldala is van: kellemes dolog a vasárnap délutánt zenehallgatással tölteni, nem kell későn hazamenni (ami télen, a mostani közlekedési viszonyoknál amúgy sem könnyű dolog), és – igazat adva a mögöttem ülő hölgynek – a vidéki zenekar hazautazása sem éjszakába nyúló. Talán az előbbi kettőnek, de az ígéretes műsornak és a Miskol-

ciak hírnevének is köszönhető, hogy az együttes teltház-as koncertet adott, melyet a százhusz esztendeje elhunyt Johannes Brahms emlékének szenteltek.

A Brahms-műsor meghirdetése azért is dicséretes, mert a hazai zenei évfordulók (elsősorban a Kodály-, kevésbé a Dohnányi- és a Lajtha-megemlékezések) mellett mintha kevesebb figyelem irányult volna hangverseny-életünkben a késő romantikus mester felé, akinek pedig sok magyar kötődése ismert. Számos magyaros témájú műve mellett például szoros barátság fűzte magyar hegedűművészekhez, többek között Reményi Edéhez, akivel kölcsönösen nagyra becsülték egymás művészetét. Reményi, aki – talán kevéssé köztudott – Miskolcon látta meg a napvilágot, 1851–52-ben több koncertkörútjára is elvitte zongorakísérőnek az akkor még névtelen, fiatal hamburgi muzsikust.

A délután programja a hagyományos nyitány-versenymű-szimfónia mintát követte: a *Tragikus nyitányt* (op. 81 – 1880) Robert Schumann *a-moll zongoraversenye* (op. 54 – 1845) követte, majd a második részt Brahms *g-moll zongoránégyesének* (op. 25 – 1861) Arnold Schönberg által készített nagyzenekari átirata töltötte ki, amely – bár eredetileg kamaraműnek született – ebben a formában egy „új Brahms-szimfónia” hatását keltette.

A Gál Tamás-vezette zenekar kezdetben vegyes teljesítményt nyújtott. Mintha elfogódottak lettek volna a koncert kezdetén, netán fáradtak, vagy talán nem jutott elég próba a nyitány kidolgozására. Legalább is ez utóbbit sugallta, hogy senki nem nézett a karmesterre, mindenki belemélyedt a kottába, volt, aki még a lábával is ütemezett, mintha egy-egy bonyolultabb ritmust kontrollált volna. Emiatt tűntek bátortalannak az indítások, olykor pedig hamis intonáció is becsúszott. Az utóbbi évek kitűnő Dohnányi- és Weiner-lemezeit jegyző együttest hallgatva végig az volt az érzésem, hogy ez a zenekar sokat többet tud annál, mint amit a Tragikus nyitányban felmutatott.

A Schumann-versenymű méltán került be egy Brahms-évfordulós programba, hiszen szerzője már a kezdetektől mentora, barátja, legfőbb támogatója volt Brahmsnak. A szótól ezúttal Leon Bernsdorf, a 2016-os Liszt Ferenc Nemzetközi Zongoraverseny 3. helyezettje játszotta. Kissé szerencsétlen volt a teremelrendezés, mert az első sorban ülő hölgy szó szerint csupán kar-nyújtásnyira ült a szólistától. Talán ez (a látvány ahhoz hasonlított, mintha zongoraórán lettünk volna, ahol a kiváló növendék játszik tanárának), vagy pedig a még csak húszas éveiben járó művész rutinjának hiánya okozta, hogy az első két tétel csupán a zenei szöveg hibátlan felmondásaként hatott. Minden a helyén volt – tökéletesen kidolgozott futamoknak örülhettünk, jól eltalált tempókat hallottunk, a billentés érzékenységre sem panaszkodhattunk –, ám a romantika egyik leg-szenvedélyesebb versenyművének ez kevés. A várva-várt felszabadultság a 3. tételre érkezett el. A szólista végre

elhitte, hogy „megvan” ez a fellépés, végre szívvel-lélekkel játszott, mozdulataiban is sokkal lazábbá vált a zárótételre. A zongora ihletett párbeszédei váltakoztak a zenekari hangszerekkel és bensőségesé vált a hangvétel. A mű utolsó pár oldalának megszólaltatása pedig olyan szépre sikeredett, hogy a közönség soraiban volt, aki megkönnyezte. Ez a pár perc bebizonyította, hogy Bernsdorf méltán lett díjazottja a tavalyi rangos budapesti zongoraversenynek: kivételesen tehetséges és érzékeny művész, akinek „csupán” színpadi rutint kell szereznie. A zenekar kiválóan kísért. A kamarazenei megnyilvánulások különösen szépre sikerültek: az 1. tétel oboa-zongora, és klarinét-zongora párbeszédei megmutatták a melódiákban rejlő izzó érzelmeket, melyekkel Schumann örök emléket állított zongoraművész feleségének, Claranak.

A szünet után mintha egy másik zenekar lépett volna színpadra. Bár itt is hiányoltam, hogy kevesen követik a karmester mozdulatait, ám a hangzás ezt nem sínylette meg és számos részletszépséggel ajándékoztak meg a muzsikuskok. Schönberg – az egykori legendás zeneszer-zétanár – mesterien értett a zenekari színek kikeveré-séhez és számos szép szólóval ajándékozta meg a zené-szeket, ők pedig a hallgatóságot. Ismét remekelt az első oboista és a klarinétos, akikhez immár az első fuvolista, az első csellista és a koncertmester is csatlakozott. Remek karakterek szólaltak meg, hol lendülettel, máskor pátosszal, olykor indulószerűen vagy kirobbanó energiával. Kétségtől az utolsó – a *Rondo alla Zingarese* – tétel sikerült a legjobban: lelkes volt, tele energiával. Gál Tamás minden mozdulatán látszott a művek iránti elhi-vatottság, ahol egyénisége, szakmai tapasztalata, zenei intelligenciája mind egy cél szolgálatában állt: hogy lel-kesítse muzsikuskait, és mind hívebben tolmácsolja a szerző szándékát. Karmester és zenekar ugyan még az elején tart a közös munkának, de – ahogy ez a koncert is megmutatta – jó irányban haladnak. (Kovács Ilona)

Nemzeti Filharmonikus Zenekar – 2017. december 17. Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

A kettős kerekszámú évfordulónak köszönhetően (135 éve született, és 50 éve hunyt el), Kodály-emlékévé lett 2017. A Kodály-művek némelyikének játszottága roha-mosan megnőtt, habár a Kodály-kompozíciók gyakori műsorra tűzése ugyanazt a jelenséget erősítette, amely a világszerte kedvelt zeneszerzők életművének sorsára jel-lemző: egyes darabok épp a többiek rovására tettek szert különleges népszerűsége. Ami a Kodály-oeuvre-t illeti, több területen is megfigyelhető a jubileumi alkalmak ha-tása: a kórusok repertoárján gyakrabban csendültek fel kompozíciói, többször olvashattuk a szerző nevét a hang-versenyműsorokban, és születtek új Kodály-felvételek.

Ami a hangversenyeket illeti, amióta a decentralizált

szervezésből adódóan a rendszeresen élőzenével élni kívánók többsége egy-egy zenekarunk vonzaskörébe került, az adott együttes műsorkínálatának megfelelően alakultak újabb koncertélmény-lehetőségei. A Kodály-emlékévben több közönség-csoport hallhatta, más-más interpretációban ugyanazt a művet, legtöbbször a legismertebbek valamelyikét, de a fővárosi publikumnak nem lehetett panasza, az egyébként ritkán hallható Nyári este például több alkalommal került előadásra. A szinte komolyzenei örökzöldként értékelhető komolyzenei slágerek pedig tovább erősítették „megunthatatlan” minőségüket.

A születésnap környékén, az ünnepi év zárása a Kodály-ünnepi hétvégére esett, amikor a Kodály 135 kerekében megkülönböztetett kínálatok sorjázta. Ezek egyike a Nemzeti Filharmonikus Zenekar december 17-i programja, amelyen természetesen a Nemzeti Énekkar is jelentős szerephez jutott.

Ennek az estnek a rendhagyóságát támasztja alá a műsorfüzet szokatlansága; ezúttal Hollós Máténak az est karmesterével, a zeneigazgató Hamar Zsolttal és a Nemzeti Énekkar karigazgatójával, Somos Csabával készített beszélgetését olvashatjuk itt. A szokatlan program tudatos megtervezettségére derül fény ebből.

A műsor két „súlypontja” az első részben a Fölszállott a páva – változatok egy magyar népdalra, a másodikban pedig a Budavári Te Deum. Az énekes közreműködők lehetőséget kínáltak, hogy zenekarkíséretes dalok is elhangozzanak (Két ének – mély férfihangra zenekarral), továbbá vegyeskarok megszólaltatására. A szünet után a Jézus és a kufárok, valamint a Békesség-óhajtás csendült fel. S ha már „körkép”, Kodály kedves hangszere, a gordonka is szerepet kapott; a Nemzeti Filharmonikusok csellószólamának vezetője, Kántor Balázs, Bizjác Dórával a Szonatinát adta elő.

Nem vitás, a pódium többszöri átrendezése, az énekari felvonulások időt vettek igénybe – ám a hagyományos zenekari hangversenyekhez szokott hallgatóság ritka élőzenei élményekhez jutott!

Sebestyén Miklós előadásában a Két ének figyelemre inspirálta a hallgatóságot, a Páva-variációk a belefeledkezős gyönyörködés élményét kínálta, a vegyeskarok meghallgatása elsősorban karvezetők és énekkari tagok számára kínált tanulságokat, a Budavári Te Deum pedig a megunthatatlanság-élményt erősítette. A Szonatina műsorra tűzésének az adja a legnagyobb értékét, hogy ráirányította a zenekari estek iránt érdeklődők figyelmét a kamarazeneire, arra, hogy az elhivatott kamaramuzsikások minden szervező igyekezete ellenére mennyire háttérbe szorult napjainkban ez a minősége által a házimuzsika hétköznapijaiból mindenképp kiemelkedő repertoár. És minden bizonnyal más érzés volt Kántor Balásznak is kamaradarab szólistájaként zenekari esten sikert aratni, mint amikor más kis-apparátusú művek társaságában szólaltat meg, bármilyen igényesen is, értékes kompozíciót.

Változatos feladatkör jutott Hamar Zsoltnak, a zenekarkíséretes dalok, a zenekari, az énekkari, és az oratorikus apparátust megmozgató művek irányításakor. Vezénylésének legnagyobb erénye a nagyforma mindenkori szem előtt tartása, a tagolt építkezés. Ebben nagy szerepe van jellegzetes balkéz-mozdulatainak, amelyekkel egyértelműen lezárja az egyik formarészt, majd teret ad az új szakasz atmoszféra-teremtő indításának. Gyakori tükör-mozdulatainak világából mindig jelentéssel emelkednek ki ezek a megvilágító erejű mozzanatok, amelyeknek megannyi pontos indítás köszönhető. A vegyeskarok esetében viszont mintha maga is a felcsendülő hangzás élményének hatása alá kerülne, adós maradt a dinamikai tér berendezésével. Kétségkívül a legnagyobb hatást megrendítő pianóival képes elérni a nagylétszámú kórus, és a másik véglet, a szinte hasító harsogás sem téveszti hatását – ám e kettő között kidolgozatlanok a dinamika-kínálta lehetőségek. Már ebből is sejthető, nem nélkülözte a romantikus szélsőségeket az előadás. Ez lehetőséget kínált a hallgatóknak az érzelmi azonosulásra, a zene átélésére, de ily módon korántsem jutott el a partitúrák hangzó valója a közönséghez. Mindenesetre, sokakat megérintett a mondanivaló által mindig elkötelezett szerző megannyi „üzene”-te”, s főképp, a személyesség élménye remélhetőleg arra inspirálja a hangversenylátogatókat, hogy keressék az alkalmakat további Kodály-művek alapos megismerésére.

(Fittler Katalin)

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2017. december 21. Zeneakadémia

Emlékezetes hangversennyel búcsúzott az óévben az Erdélyi Miklós-bérlet 3. estjének közönségétől a MÁV Szimfonikus Zenekar. A műsort Schumann műveiből állították össze, és pedig korántsem csupán az eleve sikerre számító ismert kompozíciókból. A szenvedélyes Manfred-nyitányt követően a Hegedűverseny csendült fel Ilja Gringolts szólójával, majd a második részben a II. szimfónia került előadásra.

Ismét bebizonyosodott, hogy Takács-Nagy Gábor rendkívüli mértékben képes lelkesíteni muzsikusait. S korántsem csupán arra utalok ezzel, hogy a hallgatósággal kapcsolatot teremtő néhány mondatos bevezetők során szerét ejtette annak is, hogy nyílt színen dicsérje meg fejlődni képes muzsikusait, habár ez is motiválhatja a játékosokat. Néha már-már túlzásnak hat, ahogyan „vizualizálja” zenei elképzeléseit mozdulataival a karmester, ám amikor az intenzív zenélést hallgatom, értelemmel telik meg ez a gesztus. Takács-Nagy ugyanis a próbák során összeállt hangzasképet mintegy emlékeztetőként jeleníti meg, ily módon a hallgatóság is – a szó szoros értelmében – képet kap elképzeléseiről. Mozdulatkészletében számos eszköz van a kontrasztok kifeje-

zésére, s az egyértelmű váltások mindenkor érződnek a hangzásban is. Néha a régi „nagy öregek” kifejezőmódjából is kölcsönöz hatásos mozdulatokat, az intenzitást növelő „vibrato”-gesztusokat például, és igen hatásosan él a tükör-mozdulatokkal, amikor is homofon tagolást kíván. Néha szinte kiszámíthatatlan, hogy melyik szöveghoz fordul, a dallamjátszóktól kér több intenzitást, vagy épp ellenkezőleg, a kísérőket inspirálja érzékeny alkalmazkodásra. Hasonlóképp, a versenyműben szinte észrevétlenül figyelt a szólistára, aki teljes bizalmát élvezte, és közben a kíséret kidolgozására koncentrált mozdulatait.

A d-moll hegedűversenyt, amely Schumann életében nem került közönség elé, mindössze éppen 80 éve ismerhetik a hangversenylátogatók. A koncertműsoron ritkaságnak számító kompozíció jelentette sokak (sokunk) számára az „újdonságot” – és a szólista. A 35 éves Ilja Gringoltsnak nincs hangzatos szakmai életrajza, eszerint néhány rangos sikert leszámítva mindösszesen „teszi a dolgát”, ami igencsak figyelemreméltó attitűd napjainkban, amikor mindegyre azt kell látnunk, hogy a legnagyobbak, a legértékesebbek sem nélkülözhetik a beharangozást, a hangzatos reklám-szlogeneket. Gringolts szinte aszkétikus jelenség, semmi modorosság, semmi pózolás – az egész ember maga a megtestesült koncentráció a mű szolgálatában. Az 1740-es évekből származó Guarneri del Gesù hegedűjével szinte összenőtt; a hangszer és a hangszeres csodálatos szimbiózisának lehettünk tanúi. És gyönyörű, személyesen éneklő hegedűhangnak.

Minden bizonnyal a karácsonyvárás légkörét kívánta erősíteni hallgatóságában Takács-Nagy, amikor külön hangsúlyozta a C-dúr fényességét a II. szimfónia bevezetésében. Ami igaz, ám a szimfóniatételek megannyi hangnemet érintenek, tehát ez a fény és ragyogás aligha lehet olyannyira uralkodó, mint a dirigens ígérte. Az viszont tény, hogy hatalmas fokozásokkal sikerült valami sajátos fényt megjeleníttetni az egyöntetűen lelkes vonóskartól. És amikor már úgy éreztük, ez a tetőpont, ennél több nem lehet – akkor egy széles mozdulattal mintegy kitárta a hangzásteret, és kiderült, hogy van több, dinamikában és intenzitásban is. Ami egyúttal azt is eredményezte, hogy a legnagyobb volumenű vonóskari tutti sem volt sem durva, sem bántóan hangos.

Az idő múlását jól le lehetett mérni azon is, hogy amikor felcsendült a II. tétel, az egykor TV-szignálként elhíresült fordulat szinte teljesen megszabadult ettől az aszociációtól, és immár csupán a ciklusra figyelt a hallgatóság, néha közbetapsolva, ami a műismeret (és a hangversenytermi szokás) ismeretének hiányáról és a tetszésről egyaránt tanúskodhatott.

Tartalmas est volt, amely lekötötte a figyelmet, gyönyörködtetően – ennek a jele, hogy viszonylag békés rohammal ostromolta a ruhatárát a közönség.

(Fittler Katalin)

Budafoki Dohnányi Zenekar – 2018. január 13.

Művészetek Palotája – Bartók Béla Hangversenyterem

Több szempontból is hasznos gyakorlat, ha egy-egy zenekar ugyanazt a műsort több alkalommal is eljátsza, rövid időn belül. Van mód az előadások során szerzett tapasztalatok kamatoztatására, és az alkalmanként előforduló esetlegességek kiküszöbölésére. Általános nagy érdeklődés esetén bérletekként is tervezhető ilyesmi, akár a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben is, a nagyközönség örömeire (kiváltképp hasznos, ha különböző kezdési időpontokkal történik).

Az viszont ritka jelenség, hogy kiderüljön: az egyszeri alkalomra tervezett előadás iránti óriási érdeklődéshez kicsinek bizonyul legnagyobb koncerttermünk is. Ez történt január 13-án, amikor is a szokásos fél 8 órai kezdettel meghirdetett Újévi hangversenyt délelőtt „duplázni” kellett. Ráadás koncert lett a neve (remélhetőleg az elnevezés azonossága nem zavarja Bródy János azonos címmel meghirdetett estjeinek szervezőit és rajongóit).

A Budafoki Dohnányi Zenekar pontos műsorát semmiféle hangverseny kalendárium ill. naptár nem tartalmazta, de a cím ezúttal is kellőképp felcsigázta az érdeklődést: „Komoly komolytalan” – az alcím pedig a bennfentéseket találgatásra készítethette, megtippelve, vajon mit fognak hallani. Utólag biztosra vehető: telitalálatos tippje senkinek sem lett volna. A vegyes műsorral viszont mindenki elégedett lehetett, hiszen volt hagyományosan népszerű (Mozart Varázsfuvolájának Nyitánya), programjából adódóan is kedveltségre számot tartó (R. Strauss: Till Eulenspiegel vidám csínyjei, Dukas: A bűvészinas) és megannyi újdonság, ritkaság, különlegesség. Mindezekhez a műsorvezetésben remekló karmester, Hollerung Gábor! Vendégként a Talamba Ütőegyüttes, melynek tagjai a legnagyobb meglepetést Gershwin Rhapsody in Blue-jának arranzsált verziójával okozták.

Furcsa gondolatom támadt, miközben a zenekar játékát hallgattam: a közönséget gyakran megszólító, a műsorszámokat kommentáló, avagy elemzően ismertető Hollerung Gábornak vannak kedvelt jelzői, úgy mint káprázatos, tüneményes (mindig pozitív jelenségre hívja fel a figyelmet, és nincs az a modern/kortárs műsorszám, amelyet ne akarnának nemcsak elfogadtatni, de egyúttal megszerettetni is a közönséggel). Lehet, hogy a gyakran hangoztatott zene-közelítés hatása alól nem tudják kivonni magukat a muzsikuskok? Mert néha a vonós színek tüneményesek, máskor a hangszerezési érdekességek-sajátosságok fantasztikusak. Márpedig utópisztikus lenne azt képzelni, hogy mindig-mindenki odaadó lelkesedéssel jön ki a pódiumra. Mindenesetre, sikerült a zeneileg igényes hallgatóságot is elkápráztatniuk, ami ezúttal azért külön említésre méltó, mert a tréfák, „komolytalankodások” közepette sem adták fel igényes hangképzésüket, formálásukat. Része lehet eb-

ben annak is, hogy a változatos (vegyes) műsorok hatására mindig képesek azt értékelni, ami épp értékelhető/értékelendő az adott programban (ha technikailag könnyű, akkor azt, máskor pedig a kihívásokat).

A Budafoki Dohnányi Zenekar idén ünnepli hivatásos együttessé válásának 25. évfordulóját. A tagság ér-

telemszerűen időről-időre változik, a karmester állandósága viszont felbecsülhetetlen többlet az igényes munkához.

Igényesen kezdődött az új év – remélhetőleg így is folytatódik!

(Fittler Katalin)

CD

Farkas Ferenc zenekari műveinek 5. CD-felvételéről

A Londoni Toccata Classics-é az érdem, hogy egy évszázaddal a zeneszerző születése után lassanként lehetővé válik – legalábbis nagy vonalakban – Farkas Ferenc gazdag életművének áttekintése, vagy legalábbis a hangversenydaraboknak szánt szimfonikus és kamaraművéké.

Farkas Ferenc nem véletlenül mondogatta, hogy „nem szeretnek engem a zenetudósok”, műjegyzékének összeállítására sohasem került volna sor, ha fia, a Svájcban élő muzsikusz (tehát szakmabeli) nem vállalkozik rá. Mert a hosszú életút bő nyolc évtizede „munkával telt”, és pedig nem íróasztal vagy hangszer mellett megtervezett tempóban és ütemben, hanem változatos helyszíneken, a körülmények által behatárolt lehetőségek között, nem ritkán felkérések, megrendelések eredményeképp. A filmzenék teljes listája talán utópisztikus, hiszen a szerző nem vezetett „gyarapodási jegyzéket” műveiről, naplót sem írt, és opus-számmal sem látta el kompozícióit. Komponált, mert tudott és szeretett, kipróbálta magát a legkülönbözőbb műfajokban (miért is ne, ha mindig sikerrel járt?), és rendszeresen jöttek a megbízások – amikor pedig rátört volna a „szabadidő”, saját kedvére komponált. Vokális műveket nem kevesebb, mint 16 nyelven – hogy csak egy kirívó példát említsünk. És bármilyen munkahelyen dolgozott is, legyen az színház vagy oktatási intézmény, a valós élettől sohasem elrugaskodó zeneszerző felfedezett olyan „fehér foltokat”, amelyeken új értékekkel gazdagíthatta a hazai zeneirodalmat.

Napjaink fiatal zeneszerzői beletanulnak az önmedzselésbe, a művek megszólalási feltételeinek megteremtésébe – de a lényeg nem sokat változott az évtizedek folyamán, a zenekari művek legtöbbször csak egy bemutató előadást érnek meg, majd hallgatásra ítéltetnek. A szerencsésebbeknek jut hangrögzítés – más kérdés, hány lejátszást érnek meg a rádiófelvételek. A zeneirodalom ismeret leghatásosabb módja – még digitalizálódó korunkban is – a hangfelvétel, amely vi-

szonylag könnyen hozzáférhető, ugyanakkor minőségi interpretációt szavatol. Farkas Ferenc zenekari műveiből immár az ötödik korong készült el – ezen négy mű szerepel, valamint Liszt Funéraisles című zongoraművének hangszerelt verziója. Közülük korábban mindösszesen egy jelent meg lemezen (Ferencsik János vezényletével a Placntus et consolationes), a többi most került első ízben rögzítésre. A gazdag életműből könnyű egy-egy korongnyi (bő órányi) műsort összeállítani,

ideális esetben „végighallgatásra” szánva. A Toccata Classics sorozatának korábbi albumai esetében gyakran fedezhettünk fel „átfedéseket”, mivel nem ritka, hogy ugyanannak a műnek több egyenrangú verziója van. Ezt leggyakrabban a régi magyar táncok füzerei esetében figyelhetjük meg; és egymás szomszédságában hallgatva őket, nehéz lenne rangsort megállapítani (hasonlóképp nehéz lenne megtippelni a komponálás illetve át-hangszerelés idejét, időbeli sorrendjét).

A műsorokban jól megférnek egymás mellett a saját művek és a feldolgozások, hangulatos hallgatnivaló kekedik belőlük. Ez a felvétel kicsit más dramaturgia szerint építkezik, s kissé más hatást ér el. A magam részéről a Placntus et consolationes után a pillanatmegállító használatát javaslom (vagyis némi időt, amíg a hallottak hatása lecseng), s csak utána, mintegy hangversenyvégi ráadásként érdemes a Mátrai táncokat meghallgatni.

Az első két tétel (Szimfonikus nyitány és Elégia) az 1951/52-ben komponált Szimfónia első két (önállóso-dott) tétele – nem tudni, a harmadikból készített Scherzo sinfonico miért nem ebbe az összeállításba került. Életének Székesfehérváron töltött korszakából való az eredetileg saját magának szánt Concertino zongorára és zenekarra – ennek későbbi verziója, csembalóra és kamarazenekarra, már megjelent a Toccata Classics felvételén. Éppen 70 éves ez a versenymű, ám nem járt el felette az idő, sőt! A Solymos Péter szólójával bemutatott

kompozíció élvezetes és hangulatos, a zongoristának pedig komoly kihívás. Remek választás volt ezúttal Farkas Gábort felkérni, aki a MÁV Szimfonikus Zenekarral és a dirigens Takács Nagy Gáborral rendkívül tetszetősen szólaltatja meg. A Funérailles-hangszerelés Keleti Márton Liszt-filmjéhez készült. Vélhetőleg tudták ezt az előadók is, mert interpretációjukon erősebben érvényesül a kísérőzene-jelleg, mintsem az eredeti zongoradarab súlyosabb hangvétele. A hangfelvételen már korábban is rögzített Planctus et consolationes Fejős Pál fimrendezőnek állít emléket, akivel ideális munkakapcsolata volt a szerzőnek. Farkas Ferenc, aki Rómában Respighinél is tanult (ma úgy mondanánk: folytatott posztgraduális stúdiumokat), felidézi e nyolctételes zenekari darabban Respighi egyik legnépszerűbb művének, a Róma fenyőinek részletét – azé a kompozíciót, amely Fejős Pálnak is kedves zenéje volt. Hogy ez a mű miért nem honosodott meg zenekaraink repertoárjában, talány a számomra. Nincsenek erőpróba-jellegű nehéz-

ségei, klasszikus formai biztonsággal épül, hangulatvilága bejár mélységeket és magasságokat – nemes alkotás. Remélhetőleg a felvételt követően nem várnak a szerző kerekaszámú évfordulóira a MÁV Szimfonikus Zenekar éves programjának kialakítói!

Más világba kalauzolja hallgatóit a Mátrai táncok ciklusa. A Legényes, a Leánytánc és a Cigánycsárdás ezen a felvételen olyannyira stilizáltan szólal meg, mintha nem is magyar együttes játszaná. Napjainkban, amikor szinte mindennapos gyakorlatnak tekinthető, hogy a népzene feldolgozó műveket a népi eredetikké egy műsorban szólaltatják meg, túlzottan „óvatos” megoldásnak tartom ezt a hangulati semlegességet, hiszen a többi mű értő-igényes tolmácsolóinak aligha lehetett szükségük itt „üzembiztosságra”. Talán karmesteri koncepció, hogy közös nevezőre kívánta hozni a saját-művekkel e feldolgozásokat.

(Toccata Classics – TOCC 0286)

Fittler Katalin

KÖNYV

Deseő Csaba: Kettős fogás

A Gramofon Könyvek sorozatban láttott napvilágot ez az érdekes című könyv. Kettős fogásként szerepel a címlapon és a kötet gerincén, ám a belső címlapon már egybeírva, ahogyan a vonóhangszereken egyidejűleg megszólaltatott hangközöket szokás jelölni. Mégsem könyvelhetjük el egyszerűen sajtóhibaként, hiszen az ábra a két vonóhangszerrel arra is utal, hogy két hangszeren is talált fogást a komolyzenében és a jazz világában egyaránt ismert vonósjátékos.

A könyv hátoldalán Turi Gábor azzal kezdi méltató ajánlását, hogy „a magyar könyvkiadás nem bővelkedik zenei önéletrajzokban”. Ez így túlságosan sommás, és nem is napjainkra jellemző helyzetjelentés, hiszen az elmúlt években mind többen vállalkoztak ilyesmire (akár személyesen, akár „íródeák” közreműködésével). Az viszont tény, hogy a zenekari muzsikusok közül kevesen érzik szükségét annak, hogy pályájukat ilyen módon megörökítsék. Még akkor sem, ha szakmai életük több szálon fut (zenekari játék, rendszeres kamarazenélés, szólista-fellépések, tanítás). Érthető, ha arra gondolunk: aktív éveiben mindenkit lefoglalnak aktuális teendői, amikor pedig lenne idő ilyesfajta visszaemlékezésre, kiderülhet, hogy hiányoznak a konkrét adatok. Aki nem vezetett rendszeresen naplót, nem őrizte meg a naptárait, esetleg az emlékezetes fellépésekkel kapcsola-

tos sajtóanyagot, utólag csak sajnálkozhat...

De vannak, szerencsére, kivételek. Elég, ha Friedrich Ádámra utalunk, aki négy könyvet is írt, melyek közül az első – a szerző 80. születésnapja tiszteletére – második kiadást is megért. És azzal egyidőben, ugyancsak a Gramofon Könyvek sorozatában, nagy várakozást keltő kötet láttott napvilágot, Deseő Csabáé, akinek az a specifikuma, hogy zenekari brácsás korában is aktív jazzmuzsikus (jazzhegedűs) volt. E kettős-

ség növeli (megkettőzi?) a potenciális olvasótáborát.

Deseő Csaba Márton Attilát kérte fel társszerzőnek és szerkesztőnek. Közös munkájuk élvezetes olvasnivalót kínál. Az életrajzi részletek hitelességét Deseő Csaba személyes közreműködése szavatolja, Márton Attila pedig egyszersmind az első szakmai olvasója is a leírottaknak. Deseő Csabának erénye az, ami íráskor egyszersmind hátrányként is jelentkezik: vélhetőleg kevés hasonló memoárkötetet olvasott. Erénye, mert modellek, típusok nem befolyásolják az anyag tárgyalásmódjában – ugyanakkor viszont elsőkönyvesként járatlan utat tapos.

Hangulatosan eleveníti fel a család történetét, egy darab történelem kel általa életre. Ahogyan pályára kerül, módosul a perspektíva, közelképek sorjáznak, a sok-sok

konkrét adatból adódóan néha szinte afféle fotóalbum-kísérőszöveggént. Minél inkább szakmabeli valaki, annál inkább átéli az egymást követő eseményeket (meghívásokat, fellépéseket). És igazából a bennfentes tudja, hogy mindaz, ami papírra került, csupán a jéghegy csúcsa, hiszen a tanítás időigényes (és idegölő) munkája csak röviden kerül említésre, jóllehet állandósult tevékenység hosszú időn keresztül. A zenekari munka is „folyamatos”, a kiemelkedő jelentőségű fellépések kerültek csak említésre. Bepillantást kapunk a külföldi utazások mindennapjaiba, a gondok-problémák, fennakadások kivédhetetlenségébe.

A könyv olvasása közben eszembe jutott, hogy egy zenekari csellóművész, aki később karmesterdiplomát is szerzett, megannyi koncertszereplés után az otthonos pódiumon karmesterként mennyire másként hallotta a zenekar játékát, mint az első pultnál (ráadásul, más is lett a felelőssége). Ennek a máshonnan-szerzett tapasztalat-élménynek a birtokában könnyű volt megértenem, hogy miért nincsenek olyan élménybeszámoló részletek előadásokról, mint amilyeneket karmesterek könyveiben olvashatunk. A zenekari zenész (eszerint) másként éli meg a fellépéseket, a tényleges aktivitás kevesebb időt-figyelmet hagy a később verbalizálható részletek számára.

Deseő Csaba elismerésre méltó visszafogottsággal ír az olyan időszakokról is, amelyek annakidején nagy vihart kavartak. Nem tetszeleg a bennfentes pózában, utólag nem adja az okosat – rendkívül szimpatikus ez.

A jazzmuzikus élete pointillista a zenekari játékoséhoz képest. Nagyobb a szerepe a véletleneknek, a találkozásoknak és ígéreteknél, amelyek szerencsére kiválóan működtek. Viszont épp ezek a bűvópatakmód működő nemzetközi kapcsolatok mutattak rá egy sajátosságra a zenekari életet illetően. Személytelen a szimfonikus zenekari környezet (leszámítva az említett karmestereket) – nem tudni, ki volt a pulttársa, melyik koncertmesterekkel szeretett leginkább játszani, a zeneirodalom mely korszaka áll hozzá legközelebb. Talán azért, mert nem volt beleszólása, a munkahellyel és a próbák és fellépések időbeosztásával együtt eleve adotttnak kellett elkönyvelni a játszanivalót is? Ízlésben és érzelmileg akkor is kellett valahogy viszonyulni mindahhoz, ami hosszantartó-

tó-rendszeres elfoglaltságot jelentett... Ebben a (kétségtelenül megélt) szegmensébe muzsikusként még most, a zenekari játéktól rég elbúcsúzva sem avatja be olvasóit a művész. Maradnak az adatok, amelyekből ily módon is érdekes kép rajzolódik ki.

Arra is egy zenekari muzsikusként hívta fel a figyelmemet, hogy milyen árnyaltan fejezi ki a muzsikusként egy jellegzetességét a magyar nyelv. Hangszerjátékos, mondjuk – tehát, a hangszeres: játszik. Hogy ez a játék professzionális színvonalú legyen, mi az ára, azt ki-kik saját bőrén tudja megtapasztalni. Ám amíg ez a játékköröm él az előadókban (akár a nehéz feladatok megoldása feletti sikerélményként), számíthatnak arra, hogy játékkukhoz partnert találjanak a közönségben, amely korántsem elégszik meg a passzív jelenléttel, hanem arra törekszik, hogy minél értőbben részesüljön az élményekből.

A játék-öröm könnyebben utat talál a jazzmuzikusok körében. A kislétszámú formációkban – miként az igényes kamarazenében – erősebb-hatékonyabb az egymásra-figyelés, a gyakran váltakozó „erőviszonyok” közepette. Vélhetően ezért más a személyessége a jazz-élményeknek, mint a legrangosabb hangversenyeknek.

A kettős fogás: jó fogás, ezt érzékelteti az is, hogy Deseő Csaba nem akarja rangsorolni különböző tevékenységeit. Élményekben-eseményekben gazdag muzikusélete méltán kapott megőrkítést. Remélhetőleg sokan követik majd példáját, hogy a tanulságokat egyúttal kamatoztathatóak legyenek a későbbi generációk számára is.

Fittler Katalin

I. Budavári Beethoven Zeneszerzőverseny

A budavári önkormányzat a Beethoven Budán Fesztivál keretében meghirdeti az I. Budavári Beethoven Zeneszerzőversenyt.

Nevezési határidő: 2018. március 14. 12.00

Nevezni új, eddig nem előadott, olyan önálló zeneművel lehet, amely Beethoven An die ferne Geliebte (A távoli kedveshez) c. dalciklusának egy tetszőleges témájára írt variáció, vagy parafrázis.

A pályamű hossza 7-12 perc lehet, apparátusa zongora (kötelezően), valamint hegedű, brácsa és cselló (a vonóhangszerek közül legalább egy kötelező, de akár a mind három szerepelhet). A hangszerek csak akusztikusan szerepelhetnek, elektronika nem használható.

Egy pályázó maximum három pályaművel indulhat, minden pályaművet önálló jelisével kell leadni.

A verseny összdíjazása 6000 euró. Az 1. helyezett 3000, a 2. helyezett 2000, a harmadik helyezett 1000 euró díjazásban részesül. A három díjazott mű a Beethoven Budán Fesztivál 2018. május 2-i hangversenyén bemutatásra kerül.

A jelígis pályaműveket elektronikusan, PDF-formátumban kell elküldeni legkésőbb 2018. március 14-én déli 12 óráig a beethovenbudan@budavar.hu címre, a pályázó személyes adataival – név, lakcím, elérhetőség, rövid fényképes életrajz – együtt. A pályázó mp3-formátumban mellékelhet hangfelvételt is, de ez nem kötelező. A pályázat anonim, a díjazott szerzők személyazonosságát a zsűri tagjai csak a döntést követően ismerhetik meg. A pályaművek a megadott határidőig zárt, jelisével ellátott borítékban a Budavári Önkormányzat Ügyfélszolgálati Irodájában (1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.) is leadhatók, illetve postán is beküldhetők a Budavári Önkormányzat postacímére (1250 Budapest, Pf. 35.). A küldeménynek a határidőig meg kell érkeznie a címre. A borítékra kérjük ráírni a jelígit, és azt, hogy „I. Budavári Beethoven zeneszerzőverseny”.

Tallózó a külföldi zenei sajtóból

VÁLLALKOZÁSOK SORA ajánlja az interneten a wingwave-módszert, mellyel hozzáértő trénerok segítenek leküzdeni a zenészek lámpalázát, és a fellépéstől való félelmet.

„Az emberi agy egy csodálatos dolog. Születésünktől fogva működik – egészen addig, amíg fel nem állunk, hogy beszédet tartsunk.” Mark Twain gondolata pontosan azt az állapotot írja le, amellyel számos zenész, és színész kénytelen küzdeni fellépése előtt vagy annak kezdetekor. Ki ne ismerné a helyzetet: az ember tökéletesen felkészült a koncertre vagy a próbajátékra, de néhány nappal előtte, vagy amikor a színpadra lép, gátló érzelmi reakciók, – például szívdobogás, hideg vagy nedves kéz, légzomj, remegés stb. – lépnek fel, és ilyenkor már nem hagyatkozhat arra, ami a felkészülés során olyan tökéletesen működött.

Mi történik ezekben a pillanatokban? Nagyon leegyszerűsítve azt mondhatjuk, az úgynevezett stresszorok megakadályozzák, hogy használjuk erőforrásainkat, amelyeken régóta, és sokat dolgozunk. A stresszorok különböző forrásokból táplálkozhatnak. Lehetnek hasonló helyzetben szerzett korábbi negatív élmények: például ha a zenész egy korábbi koncertjén blackoutot élt át, és stresszel, hogy ez a következő koncerten újra előfordulhat vele... A negatív önmeghatározások is gyakran jelentenek akadályt. Ha gyerekként úgy indítottak útnak, hogy sikeresnek kell lenned, így szól a negatív önmeghatározás: „nem lehetek gyenge!”, és a próbajáték vagy más fellépés gondolata (szintén nem tudatosan) stresszt vált ki. Hiszen mi lesz, ha nem sikerül a koncert vagy a próbajáték? A berögzült tézis inogni kezd. Emellett egy más összefüggésben szerzett korábbi tapasztalat is kihatással lehet az előttünk álló fellépésekre. A legérdekesebb és legkülönlegesebb a dologban az, hogy a részben nagyon régen történt események és a jelenlegi szituációk közötti összefüggéseknek gyakran egyáltalán nem vagyunk tudatában, és éppen ezért nem is tudjuk megőrizni hidegvérünket, és elhagyni az idegeskedést. A nap során bennünket ért számos benyomást agyunk a limbikus rendszeren belül az alvás úgynevezett REM -fázisaiban dolgozza fel, és rendszerezi. Innen jön a szólás: „Aludj rá egyet, és holnap minden jobb lesz!” Előfordulhat azonban, hogy bizonyos stresszhatások vagy érzelmek nem kerülnek hosszú távon az REM-fázisokban feldolgozásra, így nem találnak utat a nagyagyhoz, hogy ott elraktározódjanak.

Itt jön a képbe a wingwave-coaching: egy miosztatikus teszt – amely egy izomteszt – segítségével pontosan megvizsgálják, mely pillanatban milyen érzelmek és testi reakciók lépnek fel az adott művésznél az előtte álló fellépés vagy a következő próbajáték gondolatára, és blokkolják ezáltal a rendelkezésre álló erőforrások használatát. A megátolt feldolgozási mechanizmusok újbóli beindítása és a stressz oldása érdekében ezeket a stresszmotívumokat kezdik „elintézni”: gyors ide-oda ingető mozgásokat végeznek a páciens szeme előtt. A rövid távú coachingmódszer célja, hogy éber állapotban stimulálja az éjszakai REM-fázisokat – amelyek során a szem nagyon gyorsan mozog balról jobbra és vissza –, hogy a pácienst ezáltal képes legyen feldolgozni a „bent ragadt” stresszorokat.

Különbséget kell tenni a stressz okai között: ha a félelem egy esetleges felkészületlenségből ered, a kezelés hatástalan, ebben az esetben a wingwave nem nyújt segítséget. Diszfunkcionális félelem esetén a művész viszont minden tőle telhetőt megtett a siker érdekében, így a kezelés eredményes lehet.

A wingwave egy rendkívül hatékony és alapos módszer a lámpaláz és a fellépéstől való félelem legyőzésére. Gyakran elegendő mindössze 2-3 alkalom az érezhető javulás eléréséhez. A Hamburgi Egyetem pszichológia szakán írt szakdolgozatának elkészítéséhez Nadia Fritsche empirikus módon ellenőrizte vizsgadrukkos diákok és lámpalázás színészek körében a wingwave módszer hatását. A következő eredményre jutott: „A jelen vizsgálat igazolta, hogy a wingwave-coaching módszer jelentős szerepet képes betölteni a vizsgadrukk és a lámpaláz elleni küzdelemben. Az eredmények alapján biztosnak mondható, hogy jól felkészült kliens esetében a módszer [...] a félelem jelentős mértékű csökkenéséhez vezet.”

A wingwave módszer pozitív hatásait már jó ideje élvező zenészek, színészek és szónokok mellett a sportolók is használják ezt a fajta rövidtávú coachingot annak érdekében, hogy a lehető legjobban tudjanak felkészülni versenyekre. A 2007-ben világ bajnoki címet nyert német nemzeti kézilabda-válogatott is egy wingwave-coach mentális támogatását vette igénybe. A wingwave hétköznapi helyzetekben is képes a stressz, az izgalom és a fizikai rosszullét oldására, csökkentésére.

Összefoglalva elmondható tehát, hogy a wingwave az alábbi helyzetekben alkalmazható: az életből hozott stresszhelyzetek (fel nem dolgozott, részben tudatalatti helyzetek a múltból) esetén, vagy amikor a kliens tisztán látja a dolgokat, mégis blokkot érez (pl. fellépéstől, repüléstől való félelem, tériszony).

(Das Orchester)

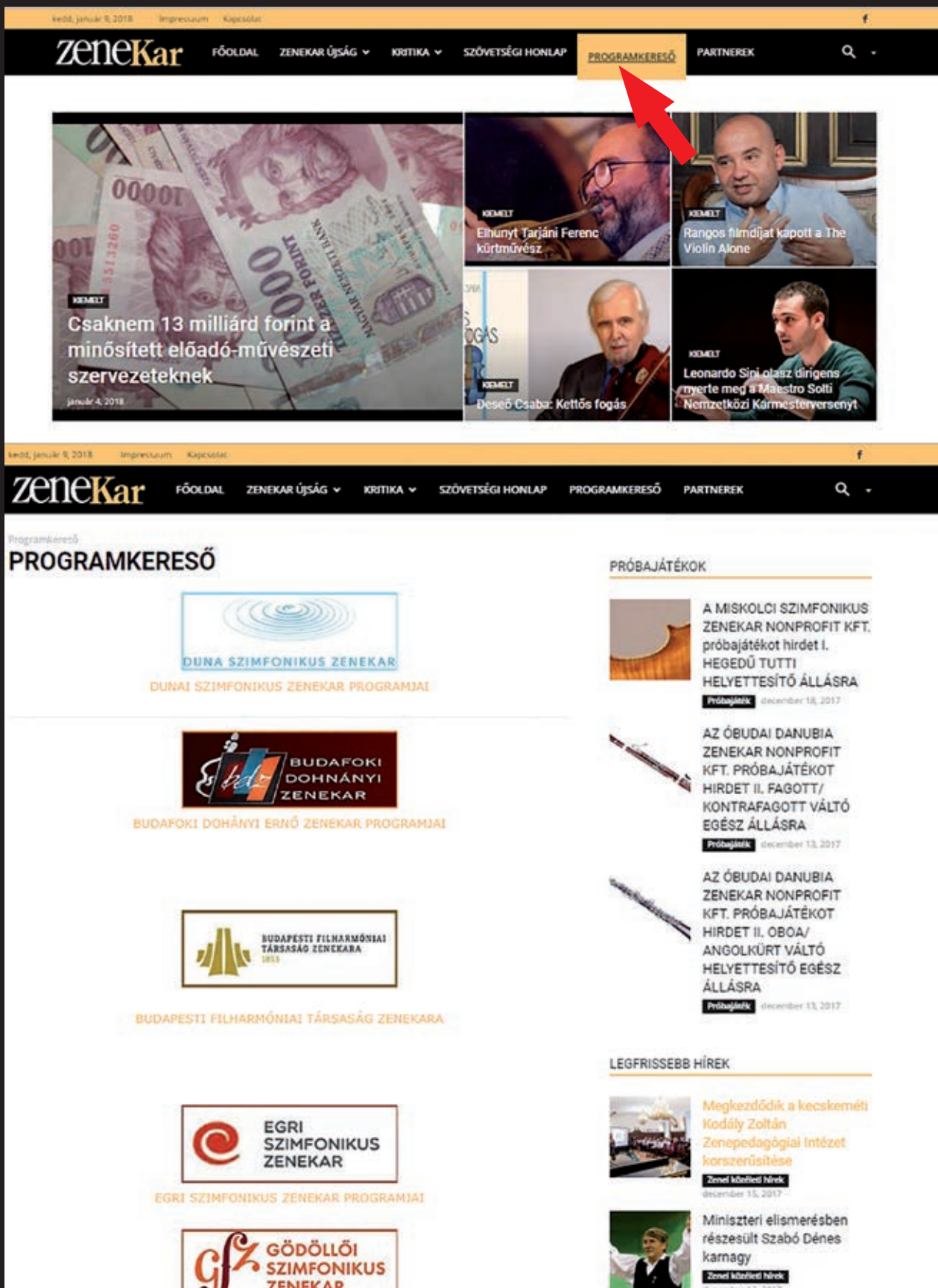
FACEBOOK POSZTJÁBAN PANASZKODOTT Rita Manning hegedűművész a British Airways légitársaságról, miután 240 fontot kellett fizetnie, hogy hegedűjét az utastérben szállíthassa. Nem sokkal korábban, Tamsin Waley-Cohen is hasonló probléma áldozata lett, mikor a British Airways szabályai ellenére – melyek engedélyezték a hegedű kabinban való szállítását – a személyzet nem engedte a hangszert a fedélzetre. A British Airways az esetet követően kijelentette, hogy megértik a hangszerek megfelelő szállításának fontosságát és megoldást keresnek a problémára, azonban, hogy minden utasnak elegendő helye legyen, a nagyobb hangszerek esetén kéri a zenészeket, hogy kemény tokban a csomagok között adják fel, vagy vegyenek egy extra széket az utastérben.

(The Strad)

Tisztelt Olvasó!

Megújult a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége (aho.hu), valamint a Zenekar újság (zene-kar.hu) honlapja. A korral haladva, a naponta frissülő zenekari hírek és a tagszervezeteink gyakran módosuló programjai ezért a jövőben nem a kéthavonta megjelenő nyomtatott újságunkban, hanem kizárólag a világhálón, a honlapjainkról lesznek elérhetőek közvetlen hivatkozásokkal.

(A Szerk.)

kezdő, január 9, 2018 Impressum Kapcsolat

zeneKar FŐOLDAL ZENEKAR ÚJSÁG ▾ KRITIKA ▾ SZÖVETSÉGI HONLAP **PROGRAMKERESŐ** PARTNEREK 🔍

Csaknem 13 milliárd forint a minősített előadó-művészeti szervezeteknek
január 4, 2018

Elhunyt Tarjányi Ferenc
kürtművész

Rangos filmdíjat kapott a The Violin Alone

Deseő Csaba: Kettős fogás

Leonardo Sini oltasz dirigens nyerte meg a Maestro Solti Nemzetközi Karmesterversenyt

kezdő, január 9, 2018 Impressum Kapcsolat

zeneKar FŐOLDAL ZENEKAR ÚJSÁG ▾ KRITIKA ▾ SZÖVETSÉGI HONLAP **PROGRAMKERESŐ** PARTNEREK 🔍

Programkereső

PROGRAMKERESŐ

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR
DUNAI SZIMFONIKUS ZENEKAR PROGRAMJAI

BUDAFOKI DOHNÁNYI ZENEKAR
BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ ZENEKAR PROGRAMJAI

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENKARA
BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENKARA

EGRI SZIMFONIKUS ZENEKAR
EGRI SZIMFONIKUS ZENEKAR PROGRAMJAI

GÖDÖLLŐI SZIMFONIKUS ZENEKAR

PRÓBAJÁTEKOK

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT. próbajátékot hirdet I. HEGEDŰ TUTTI HELYETTESÍTŐ ÁLLÁSRA
Próbajáték december 18, 2017

AZ ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR NONPROFIT KFT. PRÓBAJÁTEKOT HIRDET II. FAGOTT/ KONTRAFAGOTT VÁLTÓ EGÉSZ ÁLLÁSRA
Próbajáték december 13, 2017

AZ ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR NONPROFIT KFT. PRÓBAJÁTEKOT HIRDET II. OBOA/ ANGOLKÜRT VÁLTÓ HELYETTESÍTŐ EGÉSZ ÁLLÁSRA
Próbajáték december 13, 2017

LEGFRISSEBB HÍREK

Megkezdődik a kecskeméti Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet korszerűsítése
Zenei közéleti hírek december 15, 2017

Miniszeri elismerésben részesült Szabó Dénes karnagy
Zenei közéleti hírek december 12, 2017

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT.

próbajátékot hirdet

I. HEGEDŰ TUTTI HELYETTESÍTŐ ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje: **2018. január 31. (szerda) 13.00**

helye: Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza (Malom, Fábián u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J.S. Bach Szólószonátáiból vagy Partitáiból (kivéve: Menüett, Gavotte, Bourrée, Gigue az E-dúr partitából)
- Az első tétel kadenciával Mozart: G-dúr (K.216), D-dúr (K.218) vagy A-dúr (K.219) hegedűversenyéből.

Zenekari állások (kijelölt részek):

- Glinka: Ruszlán és Ludmilla – nyitány
- Bartók: Concerto V. tétel
- Beethoven: III. szimfónia Op.55 III. tétel
- Csajkovszkij: Rómeó és Júlia nyitányfantázia

elejétől a „B” előtti 6. ütemig

eleje

elejétől az ismétlődő jelig

„C” utáni Allegro giusto-tól

a „G” előtt 19-ig,

valamint a „Q” - től „R”-ig

150. ütemtől a 168. ütemig és

217. ütemtől a 233. ütemig

- Kodály: Galántai táncok

Jelentkezés: e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2018. január 29. hétfőig a vasas.xenodike@mso.hu címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábián u. 6/a). A zenekari szólamok kottái az irodában átvehetők, ill. e-mailben igényelhetők.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít. Kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani, további információ a 46/323-488-as telefonszámon.

Miskolc, 2017. december 15.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhazsnú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Duna Szimfonikus Zenekar

Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
Tel./fax: (+36-1) 355-8330
E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu
www.dunaszimfonikusok.hu

Győri Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.
Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232
E-mail: office@gyfz.hu • www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Zenei Együttesek

Szimfonikusok – Énekkar – Gyermekkorús

Cím: 1088 Budapest, Bródy Sándor u. 5-7.
Levelezési cím: 1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Telefon: 328 7078
E-mail: info@mrze.hu • www.mrze.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1087 Budapest, Kerepesi út 1-5.
Levélcím: 1088 Budapest, Múzeum u. 11.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábián u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Paulay Ede u. 41. I. em. 1.
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu
www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu
www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft.

– Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E-mail: rendezveny@zugloifilharmonia.hu

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
<http://www.bpo.hu>

KAMARAZENEKAROK

Liszt Ferenc Kamarazenekar

1036 Budapest, Kiskorona utca 7.
Tel/Fax: +36 1 250 4938
lfkz@lfkz.hu <http://www.lfkz.hu>

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1088 Budapest, Krúdy Gyula u 15. III./40.
Elnök: Szabó Sipos Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtítkár: Horváth Gábor • pagal@freemail.hu

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhazsnú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrássy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország

(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.vszsz.net
E-mail: vaciszimfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézh K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar

Levelezési cím: Gödöllői Szimfonikus Zenekar Alapítvány
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
Telefon: 30/546-1852
E-mail: gso.zenekar@gmail.com
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Horváth Gábor

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ

6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: ksztitkar@gmail.com
gerhat.laszlo@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Gerhát László

Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar

Tóth Tibor (igazgató_vaczi@starjan.hu)

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar

Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar

Közhazsnú Egyesülete

Székhely: 4400 Nyíregyháza, Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS
TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA,
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

A szerkesztőség levelezési címe:

ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.

1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujasag.hu
www.zene-kar.hu

Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

Nyomda: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal és
sok szeretettel várjuk vásárlóinkat
üzletünkben és webshopunkban
2018-ban is!

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.

Telefon: +36 1 210-2790, +36 30 488-6622

Nyitvatartás: hétfőtől péntekig 9⁰⁰ - 17³⁰

Adams Alexander Alphasax A&S **Bach** Bags Berg Larsen BG Blackburn **Buffet Crampon** B&S
Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois **D'Addario** Denis Wick Dotzauer E. Schmid Edwards
Francois Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth
King König & Meyer **Kromat** Leblanc Lorée Ludwig Majestic **Manhasset** Marca Marigaux
Melton **Muramatsu** Musser Neotech P. Mauriat **Paiste** Pearl Powell Rigotti **Sankyo** Schagerl
Schneider Schreiber Seiko **Selmer Silverstein** Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne
Trevor J. James **Vandoren Wilde + Spieth** Wittner **Yamaha** Yanagisawa Zoom